

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO FINANSIJA/
FINANSIJA I TREZORA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
И ТРЕЗОРА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE AND TREASURY

CENTRALNA/SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA
ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА
CENTRAL HARMONIZATION UNIT

ГОДИШЊИ КОНСОЛИДОВАНИ
ИЗВЈЕШТАЈ ИНТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ
ЗА 2023. ГОДИНУ

Сарајево, март 2024. године

САДРЖАЈ

1. УВОД	3
2. ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА БиХ	4
2.1. Законодавни оквир за успостављање ЦХЈ и пројекти техничке подршке Европске уније у области интерне ревизије	4
2.2. Надлежност ЦХЈ и преглед реализације задатака ЦХЈ	6
2.3. Остале активности ЦХЈ у извјештајном периоду	14
3. ОСНОВ ЗА ПРИПРЕМУ ГОДИШЊЕГ КОНСОЛИДОВАНОГ ИЗВЈЕШТАЈА ИНТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ У ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ	15
3.1. Законодавни оквир	15
3.2. Методологија рада интерне ревизије у институцијама БиХ	16
4. КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЈЕШТАЈ О ИНТЕРНОЈ РЕВИЗИЈИ ПРЕМА ГОДИШЊИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА ЈИР ЗА 2023. ГОДИНУ	19
4.1. Јединице интерне ревизије институција БиХ – преглед успостављања	19
4.2. Надлежност јединица за интерну ревизију	22
4.3. Годишњи извјештаји јединица интерне ревизије	27
4.4. Преглед успостављања и развоја система интерне ревизије институција БиХ	47
4.5. Преглед примјене методологије рада и учинка јединица интерне ревизије институција БиХ	52
4.6. Континуирана професионална едукација интерних ревизора у институцијама БиХ	67
5. ПРЕГЛЕД КВАЛИТЕТА ИНТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ У ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ КОЈИ ПРОВОДИ ЦХЈ	69
5.1. Сврха и основ за обављање прегледа квалитета	69
5.2. Резултати годишњег прегледа квалитета	70
5.3. Периодични преглед квалитета	81
5.4. Унапређење система интерне ревизије	82
6. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СИСТЕМА ИНТЕРНИХ ФИНАНСИЈСКИХ КОНТРОЛА У ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ ЗА ПЕРИОД 2020-2025. ГОДИНЕ У ДИЈЕЛУ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ИНТЕРНУ РЕВИЗИЈУ	83
6.1. Основи Стратегије развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за период 2020-2025. године и информација о њеној реализацији	83
6.2. Оперативни годишњи акциони план Стратегије развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за 2023. годину	84
7. РЕАЛИЗАЦИЈА ЗАКЉУЧАКА САВЈЕТА МИНИСТАРА БиХ	85
8. ЗАКЉУЧАК	90
9. ПРЕГЛЕД ПРЕПОРУКА	91

1. УВОД

Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора БиХ (у даљем тексту: ЦХЈ) обавезна је, у складу с одредбама члана 25. Закона о интерној ревизији институција БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 27/08 и 32/12), да припреми Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије.

Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије даје основне податке о систему интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ), податке о активностима Централне хармонизацијске јединице Министарства финансија и трезора БиХ, податке о јединицама интерне ревизије и интерним ревизорима, податке о извршеним интерним ревизијама од стране јединица за интерну ревизију институција БиХ, као и податке о реализацији препорука од стране ревидираних институција и податке о предузетим активностима на реализацији закључака Савјета министара БиХ.

Систем интерне ревизије је дио система јавне интерне финансијске контроле (PIFC – *Public Internal Financial Control*) који је развила Европска комисија и који има за циљ да земљама у процесу придруживања Европској унији пружи помоћ у разумијевању и примјени добро развијених и ефективних система интерне контроле.

Систем интерне ревизије у институцијама БиХ, поред Закона о интерној ревизији институција БиХ, дефинисан је и стратешким документима и то: Стратегијом развоја система интерних финансијских контрола у институцијама Босне и Херцеговине за период 2016-2018. године, коју је усвојио Савјет министара БиХ на 87. сједници одржаној 29. 12. 2016. године и Стратегијом развоја система интерних финансијских контрола у институцијама Босне и Херцеговине за период 2020-2025. године, коју је усвојио Савјет министара БиХ на 8. сједници одржаној 11. 6. 2020. године.

Важан сегмент система интерне ревизије у јавном сектору БиХ представља и Координациони одбор централних јединица за хармонизацију (у даљем тексту: КО ЦЈХ). Ово тијело чине руководиоци Централне хармонизацијске јединице Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине, Централне јединице за хармонизацију Федералног министарства финансија и Централне јединице за хармонизацију Министарства финансија Републике Српске.

2. ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА БиХ

2.1. Законодавни оквир за успостављање ЦХЈ и пројекти техничке подршке Европске уније у области интерне ревизије

Обавеза Босне и Херцеговине у области интерне ревизије утврђена је чланом 90. Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и Босне и Херцеговине у дијелу под називом „Сарадња у подручју ревизије и финансијске контроле“ („Службени гласник БиХ - Међународни уговори", број 10/08).

У складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ („Службени гласник БиХ", бр. 27/08 и 32/12), Споразумом о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и БиХ („Службени гласник БиХ-Међународни уговори", број 10/08), Законом о министарствима и другим тијелима управе БиХ („Службени гласник БиХ", бр. 5/03, 42/03, 26/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 и 19/16), а на основу Одлуке Савјета министара БиХ, број 113/09 („Службени гласник БиХ", бр. 44/09 и 48/18), успостављена је Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора БиХ – ЦХЈ, која у складу с наведеним прописима има обавезу да успостави и развија систем унутрашње финансијске контроле у институцијама Босне и Херцеговине, а као посебан сегмент овог система да успостави систем и структуру интерне ревизије у институцијама БиХ.

Подршку увођењу и развоју јавне интерне финансијске контроле у Босни и Херцеговини пружила је и Европска унија кроз реализацију пројеката техничке помоћи финансираних из средстава IPA (*Instrument for Pre-Accession Assistance*) фондова подршке Босни и Херцеговини. До сада су реализована три пројекта и то: Пројекат PIFC (*Public Internal Financial Control*¹), Пројекат SPFM (*Strengthening Public Financial Management*²) и Пројекат PIFC 3 (Унапређење јавне интерне финансијске контроле у Босни и Херцеговини). Пројектом PIFC пружена је подршка институцијама БиХ у процесу увођења и развоја система интерне ревизије (у даљем тексту: ИР) и система финансијског управљања и контроле (у даљем тексту: ФУК) заснованих на добрим праксама у државама чланицама Европске уније (у даљем тексту: ЕУ), као и на искуствима из других држава које испуњавају обавезе везане за процесе приступања чланству у Европској унији. Кроз пројекат SPFM пружена је подршка унапређењу везе између креирања политика и процедура планирања буџета, те јачања система јавне интерне финансијске контроле. У оквиру пројекта PIFC 3 настављене су активности из претходна два пројекта у циљу пружања додатне подршке реформи управљања јавним финансијама у процесу приступања Европској унији, кроз јачање капацитета, ажурирање методологије рада и развијање софтверских алата за провођење финансијског управљања и контроле и интерне ревизије у јавном сектору на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини.

Активности на реализацији пројекта ЕУ “Унапређење јавне интерне финансијске контроле у Босни и Херцеговини" (PIFC 3) одвијале су се у периоду од октобра 2018. до маја

¹ Интерне финансијске контроле у јавном сектору.

² Подршка управљању јавним финансијама

2022. године. У сврху дефинисања циљева и подручја даљег развоја PIFC-а на свим нивоима власти у БиХ, у оквиру Пројекта израђен је нацрт Оквира за стратегију јавне интерне финансијске контроле за период 2020-2025. година.

Најзначајнији резултати овог Пројекта, у домену интерне ревизије у институцијама БиХ су:

- израда Стратегије развоја система интерних финансијских контрола у институцијама Босне и Херцеговине за период 2020-2025. године³;
- израда новог Приручника за интерну ревизију у институцијама БиХ (ажурирана верзија)⁴, у складу с посљедњом верзијом важећих Међународних стандарда за интерну ревизију⁵;
- израда Правилника о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ⁶;
- израда Апликације за праћење, управљање и извјештавање о систему финансијског управљања и контроле и интерне ревизије у јавном сектору БиХ (PIFC апликација), која у дијелу који се односи на интерну ревизију омогућава управљање процесом планирања и вршења ревизија, евидентирање свих проведених активности и извјештавање помоћу компјутерских алата;
- одржавање обука везаних за примјену нових прописа из области интерне ревизије у институцијама БиХ, током којих је, такође, презентована и нова PIFC апликација и
- провођење пилот ревизије у једној од институција БиХ⁷ у току које је примјењена PIFC апликација (тестна верзија).

До краја фебруара 2023. године успјешно су окончане активности на отклањању петошкоћа везаних за обезбјеђење заштите података интерне ревизије у институцијама БиХ током коришћења и рада у PIFC апликацији, уз помоћ стручних служби Генералног секретаријата Савјета министара БиХ, Министарства финансија и трезора БиХ и ИТ компаније која је израдила Апликацију. Примјене Модула интерне ревизије PIFC апликације у институцијама БиХ почела је 01.03.2023. године. Међутим, у извјештајном периоду (2023. година) јединице интерне ревизије у институцијама БиХ нису могле у континуитету примјењивати PIFC апликацију, јер није пружена адекватна и потпуна техничка подршка на одржавању сервера на којем је иста инсталирана. ЦХЈ је улагала додатне напоре како би изнашла адекватна рјешења на обезбјеђењу неопходне техничке (ИТ) подршке.

У периоду израде овог Извјештаја и даље је присутан проблем функционалности PIFC апликације усљед недостатка меморије на серверу PIFC апликације, а који је неопходан за похрањивање и чување података и документације за ФУК и интерну ревизију у институцијама БиХ. Очекујемо да ће ускоро стручне службе Министарства финансија и трезора БиХ, на чијем серверу је инсталирана Апликација, отклонити наведену потешкоћу везану за недостатак меморије сервера, како би све јединице интерне ревизије у институцијама БиХ могле спроводити интерне ревизије уз помоћ апликативно – софтверског рјешења (PIFC апликација).

³ Усвојена на 8. сједници Савјета министара БиХ одржаној 11.06.2020. године.

⁴ Одлука о доношењу Приручника објављена је у "Службеном гласнику БиХ", број 73/21.

⁵ Ступили на снагу 01.01.2017. године.

⁶ Одлука о доношењу Правилника објављена је у "Службеном гласнику БиХ", број 74/21.

⁷ Министарство иностраних послова БиХ

Наиме, PIFC апликација развијена је за потребе сва три нивоа власти у БиХ од стране експерата Пројекта ЕУ "PIFC - 3", у сврху даљег развоја ФУК-а и интерне ревизије, те обезбјеђења усклађености истих са захтјевима међународних стандарда и примјера добре праксе. PIFC апликација има за циљ да олакша и израду периодичних извјештаја, у сврху ефикаснијег извјештавања руководиоца институције о интерним контролама у институцији и ЦХЈ у изради Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије и Годишњег консолидованог извјештаја о финансијском управљању и контроли.

Оквир PIFC-а (*Public Internal Financial Control*) чине три стуба која би требало да обезбиједи довољно синергетских ефеката да би се обезбиједило разумно увјеравање да интерне контроле функционишу адекватно и ефективно, а то су:

- функционално независна и децентрализована интерна ревизија (ИР) - која има улогу да пружи помоћ руководиоцу институције вршећи преглед адекватности и ефективности интерних контрола и дајући препоруке у циљу унапређења пословања институције,
- финансијско управљање и контрола (ФУК) – које је усмјерено на јачање одговорности за остваривање циљева институције, те економично, ефикасно и ефективно функционисање система финансијског управљања и контроле у институцији и
- ЦХЈ, као засебна јединица, која развија и усмјерава процес PIFC-а.

Сваки од три нивоа власти је, кроз своју централну хармонизацијску јединицу, документе које је КО ЦЈХ одобрио, даље разрађивао и припремао документе, прилагођавајући оквирне документе својим потребама. Оваквим координисаним приступом постигнута је унифицираност у приступу прописима методолошког типа из области интерне ревизије.

2.2. Надлежност ЦХЈ и преглед реализације задатака ЦХЈ

Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине, у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ, овлашћена је за развој, руковођење и координацију интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине. У складу с надлежностима дефинисаним Законом о интерној ревизији институција БиХ, ЦХЈ је до сада реализовала како слиједи:

а) Припрему приједлога за измјене Закона о интерној ревизији у институцијама Босне и Херцеговине, након усаглашавања у Координационом одбору ЦЈХ;

ЦХЈ је у току 2012. године припремила нацрт Закона о измјенама Закона о интерној ревизији институција БиХ, којим су створене законске претпоставке за успостављање ефикасног и економичног система интерне ревизије у институцијама БиХ. Закон је, након усвајања, објављен у „Службеном гласнику БиХ“, број: 32/12. Овом допуном законског рјешења дефинисано је вршење функције интерне ревизије у институцијама БиХ на начин да се обезбиједи ефикасније и рационалније успостављање јединица интерне ревизије, које ће онемогућити успостављање непотребно великог броја јединица интерне ревизије, већ да се с мањим бројем јединица које ће, у складу с различитим критеријумима груписања и испуњености услова, омогућити покривеност интерном ревизијом више организационо и ресурсно сродних институција, а што за резултат има и значајан материјални ефекат у смислу негомилања нерационалног броја извршилаца и трошкова који би се тако произвели. Оваквом измјеном омогућено је и успостављање једне јединице интерне ревизије која ће вршити интерну ревизију у неколико

организационо или ресорно сродних институција, у складу с принципима дефинисаним Законом.

ЦХЈ је, у складу с наведеним одредбама Закона о интерној ревизији институција БиХ, припремила Одлуку о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ која је објављена у "Службеном гласнику БиХ", бр. 49/12, 69/17 и 59/19. Одлука је припремљена на основу анализе испуњености дефинисаних критеријума за успостављање јединица интерне ревизије и података о годишњем буџету и финансијским плановима институција, те је истом предвиђено успостављање укупно 19 јединица интерне ревизије које ће пружати услуге интерне ревизије у 77 институција БиХ.

У 2023. години није било ових активности.

- б) *Припрему и имплементацију програма обуке и сертификавања интерних ревизора институција Босне и Херцеговине, након усаглашавања програма обуке у Координационом одбору ЦХЈ;*

У претходном периоду извршена је обука запослених који раде на пословима интерне ревизије и финансијског управљања и контроле, у институцијама Босне и Херцеговине, Републике Српске и Федерације БиХ, кроз Пројекат РИФС, Пројекат SPFM и Пројекат РИФС 3 који су финансирани од стране ЕУ. Различити нивои обука су пружени за различите полазнике из различитих области.

ЦХЈ је донијела Програм обуке и сертификавања интерних ревизора у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 7/15 и 89/18), којим се дефинише начин стицања звања и сертификата овлашћеног интерног ревизора у институцијама БиХ, те обавеза даљег професионалног усавршавања интерних ревизора у складу са Стандардима интерне ревизије. У складу с овим Програмом, ЦХЈ је донијела Одлуку о начину бодовања, евидентирања и извјештавања о континуираној професионалној едукацији интерних ревизора у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 92/15, 56/17 и 65/19) и Упутство о континуираној професионалној едукацији интерних ревизора у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 97/15), којим су детаљно дефинисани начин и поступак испуњавања захтјева континуиране едукације.

У периоду од 2016. године ЦХЈ је организовала, у складу с наведеним Програмом, у два циклуса обуке за интерне ревизоре у институцијама БиХ у сврху стицања Сертификата овлашћеног интерног ревизора. Обуке су се састојале од теоријске обуке, полагања писменог испита и практичне обуке, која се одвија кроз провођење двије интерне ревизије у институцијама БиХ под стручним надзором ментора. До краја 2023. године ЦХЈ је сертификовала укупно 39 интерних ревизора у институцијама БиХ.

У складу с прописима из области континуиране професионалне едукације (КПЕ) интерних ревизора у институцијама БиХ, ЦХЈ је и у овом извјештајном периоду организовала обуке за интерне ревизоре у институцијама БиХ на теме дефинисане Програмом обуке и сертификавања интерних ревизора у институцијама БиХ. Одржано је укупно пет обука за интерне ревизоре у институцијама БиХ, од којих је три организовала ЦХЈ, током којих су обрађене све теме предвиђене Планом и програмом обука за интерне ревизоре у институцијама БиХ за 2023. годину, који је донијела ЦХЈ

МФТ БиХ⁸. Једну обуку из области интерне ревизије организовао је Координациони одбор ЦХЈ, а једну обуку су одржали експерти Националне академије за финансије и економију Министарства финансија Краљевине Низоземске, на основу Меморандума о разумијевању о техничкој сарадњи за период 2023 - 2026. година, потписаног између Министарства финансија и трезора БиХ и Министарства финансија Краљевине Низоземске.

У складу с наведеним прописима ЦХЈ издаје, на основу достављених захтјева, мишљење о признавању обука које организују међународне и домаће организације, као континуиране професионалне едукације интерних ревизора у институцијама БиХ, како је то дефинисано Програмом и Одлуком⁹. У 2023. години ЦХЈ је запримила и обрадила укупно 96 захтјева јединица интерне ревизије за бодовање обука као континуиране професионалне едукације, на која су у предвиђеном року издата мишљења. Од укупно запримљених 96 захтјева, позитивно мишљење је издато на 91, а негативно на 5 пристиглих захтјева.

- ц) *Усвајање и имплементацију Стандарда за интерну ревизију у институцијама БиХ и Кодекса професионалне етике за интерне ревизоре, након усаглашавања у Координационом одбору ЦХЈ;*

У 2017. години ЦХЈ је припремила, на основу одлуке Координационог одбора ЦХЈ, и доставила на објаву Одлуку о усвајању Стандарда интерне ревизије у институцијама БиХ којом се регулише усвајање, објављивање и примјена Међународних стандарда за професионалну праксу интерне ревизије, који су ступили на снагу 01.01.2017. године. Наведена Одлука објављена је у "Службеном гласнику БиХ", број 93/17.

Кодекс професионалне етике за интерне ревизоре у институцијама БиХ саставни је дио методологије интерне ревизије и усаглашен је с Међународним оквиром професионалне праксе интерне ревизије¹⁰.

У априлу 2023. године ЦХЈ је позвала све три централне хармонизацијске јединице у БиХ (ЦХЈ Министарства финансија Републике Српске, Федаралног министарства финансија и Брчко Дистрикта) и све интерне ревизоре у институцијама БиХ да учествују у разматрању и креирању нових Међународних стандарда за интерну ревизију, а у вези са објављеним позивом Глобалног института интерних ревизора (*The Institute of Internal Auditors - The IIA*) за доставу повратних информација на нацрт нових Стандарда који је овај Институт објавио у марту 2023. године. Нови Међународни стандарди интерне ревизије треба да почну да се примјењују од 2025. године.

- д) *Усвајање и имплементацију радне методологије интерне ревизије, након усаглашавања у Координационом одбору ЦХЈ;*

Након усаглашавања оквирних докумената на Координационом одбору ЦХЈ, ЦХЈ је за потребе интерне ревизије у институцијама БиХ припремила и објавила текст Повеље интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 82/11 и 30/18) и Кодекс професионалне етике за интерне ревизоре у институцијама БиХ ("Службени

⁸ Објављен на интернет страници МФТ БиХ, у дијелу који се односи на ЦХЈ.

⁹ Програм обуке и сертификавања интерних ревизора у институцијама БиХ и Одлука о начину бодовања, евидентирања и извјештавања о континуираној професионалној едукацији интерних ревизора у институцијама БиХ.

¹⁰ *The International Professional Practices Framework* – издат од Глобалног института интерних ревизора (*The IIA*.)

гласник БиХ", број 82/11), као дио радне методологије за интерну ревизију у институцијама БиХ. Такође, ЦХЈ је објавила и текст Споразума о вршењу функције интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 32/18).

Повељом интерне ревизије уређује се општи приступ интерне ревизије, сврха и циљ, независност, улога и дјелокруг интерне ревизије, одговорност руководиоца јединице за интерну ревизију/интерног ревизора, као и овлашћења приступа документацији, кадровима и физичкој имовини која је релевантна за обављање ревизија, те се дефинише начин извјештавања и поступци у случају идентификовања индикатора преваре.

Етички кодекс је документ неопходан и прикладан за професију интерне ревизије која се заснива на повјерењу у објективно увјеравање о адекватном управљању ризицима, системима контроле и руковођењу. Етички кодекс дефинише принципе и правила понашања која су интерни ревизори обавезни поштовати и придржавати их се, што представља основ за професионално пружање услуга интерне ревизије.

У циљу стварања услова за провођење Закона и подзаконских аката, ЦХЈ је припремила и објавила текст Споразума о вршењу функције интерне ревизије у институцијама БиХ, којим се регулишу међусобна права и обавезе јединица интерне ревизије, које су наведеним прописима задужене за вршење функције интерне ревизије у институцијама у којима та јединица пружа услугу интерне ревизије.

У току 2019. године ЦХЈ је припремила и тестирала, у сарадњи с експертима Националне академије за економију и финансије Министарства финансија Краљевине Низоземске¹¹, Приручник за ревизију учинка за интерне ревизоре у институцијама БиХ. У припреми, изради и тестирању овог Приручника учествовали су, поред холандских експерата и ЦХЈ и интерни ревизори из шест институција БиХ¹². Одлука о доношењу Приручника објављена је у "Службеном гласнику БиХ", број 81/19, док је Приручник објављен на интернет страници ЦХЈ.

У 2021. години објављен је нови Приручник за интерну ревизију, који је усклађен с посљедњом верзијом Међународних стандарда за интерну ревизију. Израда овог Приручника реализована је у оквиру планираних активности Пројекта техничке помоћи Европске уније нашој земљи "PIFC 3", кроз сарадњу ЦХЈ и експерата Пројекта. Координациони одбор ЦХЈ је, на својој 11. сједници одржаној 29.11.2021. године, одобрио оквирни текст Приручника за интерну ревизију, на основу којег је ЦХЈ донијела Одлуку о доношењу Приручника за интерну ревизију у институцијама БиХ, која је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 73/21.

У оквиру пројекта "PIFC 3" развијена је софтверска апликација за праћење, управљање и развој ФУК-а и интерне ревизије у јавном сектору на сва три нивоа власти у Босни и Херцеговини (PIFC апликација). Након што су окончане сигурносне и техничке провјере, у јуну 2022. године PIFC апликација за институције БиХ је инсталирана на сервер Министарства финансија и трезора БиХ. У току 2022. године ЦХЈ је донијела прописе којим су дефинисани начин и услови приступа PIFC апликацији, а то су:

¹¹ На основу билатералног споразума о сарадњи закљученог између Министарства финансија Краљевине Низоземске и Министарства финансија и трезора БиХ.

¹² Именована Радна група за израду Нацрта приручника за ревизију учинка у институцијама БиХ и Тим за вршење пилот интерне ревизије учинка – рјешења ЦХЈ МФТ БиХ о именовању од 26.11.2018. и 14.05.2019. године.

Правилник о коришћењу Апликације за праћење, управљање и извјештавање о систему финансијског управљања и контроле и интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 21/22) и Одлука о именовању администратора за RIFC апликацију, број: 01-1-02-2-214-1/22 од 25.08.2022. године, која је објављена на интернет страници МФТ БиХ, у дијелу који се односи на ЦХЈ.

Апликација RIFC се у дијелу интерне ревизије у институцијама БиХ почела користити од 01.03.2023. године, након што су отклоњени технички проблеми који су онемогућавали задовољавајући ниво сигурности и заштите информација, постављање шифри за приступ Апликацији од стране корисника – руководиоца јединица интерне ревизије и интерних ревизора, а што је неопходно као предуслов за обезбјеђење повјерљивости, поузданости и безбједности података интерне ревизије, сходно Стандардима интерне ревизије. У рјешавању наведеног проблема биле су укључене, поред компаније која је израдила RIFC апликацију, и стручне ИТ службе МФТ БиХ и Генералног секретаријата Савјета министара БиХ. У периоду израде овог Извјештаја, RIFC апликација за институције БиХ није била у функцији, због недостатка меморије на серверу МФТ БиХ, на којем је ова апликација инсталирана.

Примјена RIFC апликације треба да допринесе унапређењу квалитета рада интерне ревизије кроз једнообразну примјену прописане методологије рада која је израђена у складу са Стандардима интерне ревизије.

Упоредо с израдом Приручника и софтверских рјешења, у току 2021. године ЦХЈ је заједно са експертима Пројекта припремала и методологију за провођење контроле квалитета интерне ревизије. Координациони одбор ЦХЈ је, на својој 12. сједници одржаној 13. децембра 2021. године, одобрио документ којим се уређује контрола квалитета интерне ревизије, у складу с којим је ЦХЈ донијела Одлуку о доношењу Правилника о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ, која је објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 74/21. Наведени методолошки документ пружа детаљне смјернице и упутства која ће олакшати јединицама интерне ревизије испуњавање захтјева Стандарда интерне ревизије, који налажу континуирани надзор и преиспитивање квалитета ревизорског рада у сврху унапређења услуга које пружају, а елементи истог су инкорпорирани и садржани и у RIFC апликацији.

- е) *Усвајање и имплементацију Стратегије развоја интерне ревизије у јавном сектору након усаглашавања у Координационом одбору ЦХЈ;*

Основни стратешки документ, који је на свеобухватан начин представио нови концепт управљања јавним финансијама и активности за потребе његовог развоја, била је Стратегија за провођење јавне интерне контроле у институцијама Босне и Херцеговине, коју је Савјет министара БиХ усвојио на 110. сједници одржаној 30.12.2009. године.

У току 2020. године, у оквиру Пројекта подршке ЕУ "RIFC-3", окончане су активности на изради важећег стратешког документа из области система јавних интерних финансијских контрола у институцијама БиХ, којим су утврђени правци развоја у овој области за период 2020-2025. година. Изради овог документа претходила је израда оквирног документа развоја RIFC-а у јавном сектору БиХ, који је припремљен од стране стручног тима Пројекта у току 2019. године. Координациони одбор ЦХЈ је прихватио нацрт Оквира за стратегију јавне интерне финансијске контроле за период 2020-2025,

након чега су израђене и појединачне стратегије за сваки од управних нивоа власти у БиХ у складу с њиховим специфичним приоритетима и потребама. Савјет министара БиХ усвојио је, на својој 8. сједници одржаној 11. јуна 2020. године, Стратегију развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за период 2020-2025. година. Полазећи од достигнутог нивоа развоја система јавних интерних финансијских контрола у институцијама БиХ, Стратегија одређује конкретне стратешке циљеве и оперативне мјере за унапређење система финансијског управљања и контроле, система интерне ревизије, те мониторинга и извјештавања у овим областима.

ЦХЈ је и за 2023. годину, као и за претходне двије године обухваћене Стратегијом, предузимала неопходне активности на реализацији задатака дефинисаних Годишњим оперативним акционим планом Стратегије. Преглед реализованих активности садржан је у прилогу овог Извјештаја.

ф) *Давање сагласности на правилнике о систематизацији организација које успостављају јединице интерне ревизије у дијелу који се односи на интерну ревизију;*

У складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ, ЦХЈ је објавила Одлуку о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 59/19) и Правилник о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 81/12 и 99/14), чиме су створени сви потребни услови за достављање приједлога правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у јединицама интерне ревизије на сагласност ЦХЈ, за институције које успостављају јединице интерне ревизије. Ова активност произашла је након објављивања наведених докумената, а који су резултат анализа које су рађене од стране ЦХЈ и разматрања материјала и приједлога достављених од експерата Пројекта РИФС за израду оптималне структуре интерне ревизије у институцијама БиХ. Овим документима дефинисано је успостављање децентрализованог модела интерне ревизије у институцијама БиХ, као и обавезе институција за успостављање јединица интерне ревизије.

У складу са Законом о интерној ревизији, ЦХЈ даје сагласност на измјене и допуне правилника о унутрашњој организацији институција, које су у обавези да успоставе јединицу интерне ревизије у складу с наведеним прописима. Сагласност на измјене правилника, закључно с 31.12.2023. године, дата је за 18 од укупно 19 институција које су то биле обавезне учинити и за једно јавно предузеће, колико је укупно и доставило захтјев ЦХЈ за издавање сагласности. ЦХЈ је у складу са својом законском обавезом размотрала све пристигле захтјеве, те на оне који нису били комплетни и усаглашени с наведеним прописима, дала одређене препоруке и сугестије прије коначне сагласности. У 2023. години ЦХЈ је запримила један захтјев за издавање сагласности на правилник о унутрашњој организацији у дијелу који се односи на интерну ревизију, а на који је, након испуњености предвиђених услова, дата сагласност.

г) *Координацију рада јединица интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине и успостављање веза са државним и међународним институцијама на подручју интерне ревизије;*

Тренутно су функционално успостављене јединице интерне ревизије у свих 19 институција БиХ, колико би према важећим прописима и требало да буде успостављено. Укупно 17 јединица интерне ревизије је успостављено у складу с прописима из области

интерне ревизије, док је у двије институције интерна ревизија успостављена према правилнику о унутрашњој организацији који није усклађен с релевантним прописима¹³. У току 2020. године је и једно јавно предузеће, Радио-телевизија БиХ, прибавило сагласност ЦХЈ за именовање руководиоца ЈИР и попунило и позицију интерног ревизора.

У складу са својом улогом ЦХЈ обезбјеђује усклађеност методологије и прописа из области интерне ревизије са актуелним Међународним стандардима интерне ревизије, равноправан приступ методологији и примјени прописа из области интерне ревизије свим јединицама интерне ревизије, те координира рад интерних ревизора на терену и извјештава о њиховом раду кроз Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије. Подаци о раду јединица интерне ревизије и њиховим карактеристикама дати су детаљно у четвртој дијелу овог Извјештаја.

- х) *Давање сагласности на избор руководиоца Јединице за интерну ревизију и на успостављање Одбора за интерну ревизију;*

ЦХЈ је, објављивањем Одлуке о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 59/19) и Правилника о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 81/12 и 99/14), дефинисала критеријуме за издавање овакве врсте сагласности. ЦХЈ је, у складу с важећим прописима којима се уређује област интерне ревизије у институцијама БиХ, а на основу испуњености прописаних услова у предвиђеном року дала своје мишљење о сагласности према пристиглим захтјевима за именовање руководиоца јединице интерне ревизије. Издала је и, закључно с 31.12.2023. године, укупно 18 сагласности на избор руководиоца јединица интерне ревизије.

У току 2023. године, усљед испуњености услова за пензионисање руководиоца ЈИР у двије јединице интерне ревизије¹⁴, број јединица које немају попуњену позицију руководиоца јединице интерне ревизије повећао се са четири на шест ЈИР¹⁵. У јануару 2024. године је једна, од укупно шест институција, попунила позицију Руководиоца ЈИР (Обавјештајно-безбједносна агенција БиХ). Очекујемо да ће у току 2024. године и преосталих пет институција које немају попуњену позицију руководиоца ЈИР, у складу с одредбама Одлуке о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилника о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ, провести потребне процедуре за запошљавање руководиоца јединице интерне ревизије.

- и) *Сарадња с Канцеларијом за ревизију институција Босне и Херцеговине у циљу остваривања ефикасне и дјелотворне интерне и екстерне ревизије;*

Постоје услови за оперативну сарадњу између интерних и екстерних ревизора кроз примјену INTOSAI стандарда¹⁶ и смјерница (INTOSAI GOV), које је Координациони

¹³ Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ и Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА.

¹⁴ РЈИР Обавјештајно-безбједносна агенције и РЈИР Граничне полиције БиХ.

¹⁵ Министарство безбједности БиХ, Дирекција за координацију полицијских тијела, БХАНСА, Министарство одбране БиХ (од 24.05.2021. упражњена позиција руководиоца ЈИР у овом Министарству) Обавјештајно-безбједносна агенција БиХ (од 01.06.2023. године упражњена позиција) и Гранична полиција БиХ (од 12.12.2023. године упражњена позиција).

¹⁶ Стандарди Међународне организације врховних ревизорских институција (ISSAI)

одбор врховних ревизорских институција објавио кроз Одлуку о преузимању оквира међународних стандарда врховних ревизорских институција – ISSAI оквира у БиХ ("Службени гласник БИХ", број 38/11), а чију примјену сугерише и ЦХЈ интерним ревизорима кроз Приручник за интерну ревизију у институцијама БиХ. Достављањем годишњих извјештаја јединица интерне ревизије, ЦХЈ је информисана да се уважавају дате сугестије кроз поштовање методологије, те да постоји оперативна сарадња између особља интерне ревизије и ревизора Канцеларије за ревизију институција БиХ. Руководиоци ЦХЈ и Канцеларије за ревизију институција БиХ одржавају радне састанке у циљу унапређења сарадње.

У току 2023. године ЦХЈ је, у циљу даљег развоја сарадње између функције интерне ревизије у институцијама БиХ и ревизорског особља Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине, те преноса знања и искуства у раду, организовала обуку за интерне ревизоре на којој је предавач био из Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине.

ј) *Надзор над имплементацијом свих примјенивих регулатива за интерну ревизију од стране јединица за интерну ревизију;*

Надзор над примјеном регулатива за интерну ревизију ЦХЈ обезбјеђује кроз годишње извјештаје јединица интерне ревизије и интерних ревизора, а који служе као основ за израду Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије. Резултативеденог годишњег прегледа квалитета ЦХЈ дати су у оквиру тачке 5. овог Извјештаја.

Саставни дио надзора који проводи ЦХЈ јесу и периодични прегледи, а које ЦХЈ проводи од 2023. године у складу са Правилником о обезбјеђењу и унапређењу квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ. У извјештајном периоду ЦХЈ је провела периодични преглед у јединици интерне ревизије Граничне полиције БиХ, у складу са Планом ЦХЈ за обављања периодичног прегледа за 2023. годину.

Надзор се врши и кроз одржавање састанака ЦХЈ с руководиоцима јединица интерне ревизије и интерним ревизорима, као и кроз давање сагласности и мишљења ЦХЈ у вези са захтјевима интерне ревизије, те кроз одобравања додатака Приручнику за интерну ревизију.

У извјештајном периоду, Одсјек за развој система интерне ревизије одржао је седам састанака с руководиоцима јединица интерне ревизије и интерним ревизорима, као и неколико неформалних савјетодавних састанака, на којима су разматрани проблеми и недоумице које у свом раду имају интерни ревизори, те могућности и начини за побољшање квалитета услуга које пружа интерна ревизија, у складу с прописима у овој области и утврђеном методологијом рада.

Такође, и интерна оцјена квалитета рада интерне ревизије коју проводи руководилац ЛИР, у складу с Међународним стандардима интерне ревизије, доприноси функцији надзора над примјеном методологије и прописа на нивоу јединица интерне ревизије.

2.3. Остале активности ЦХЈ у извјештајном периоду

У току 2023. године надлежни одсједи у ЦХЈ, за финансијско управљање и контролу и интерну ревизију, припремили су компаративну анализу о годишњим консолидованим извјештајима о финансијском управљању и контроли и интерној ревизији у институцијама БиХ са консолидованим годишњим извјештајима из предметних области земаља из региона и ентитета у БиХ. Анализа је обухватила анализу законодавног оквира којим је у земљама у окружењу и ентитетима БиХ прописана обавеза извјештавања о финансијском управљању и контроли и интерној ревизији у јавном сектору, те анализу података који су садржани у доступним извјештајима земаља у окружењу и ентитета у БиХ у односу на извјештаје које израђује ЦХЈ, а све у циљу квалитетног извјештавања за 2023. годину. Извјештајем су, поред институција БиХ, Републике Српске и Федерације БиХ, обухваћене и земље из окружења и то: Србија, Хрватска и Црна Гора.

Када је ријеч о извршеној анализи система интерне ревизије, као најзначајније из овог Извјештаја издајамо:

- ЦХЈ МФТ БиХ у потпуности поштује одредбе Закона о интерној ревизији институција БиХ и других релевантних прописа којима је дефинисан начин извјештавања и садржај извјештаја о систему интерне ревизије у институцијама БиХ.
- Не постоје значајније разлике у садржају годишњих консолидованих извјештаја земаља из региона и ентитета у БиХ којима је обухваћена област интерне ревизије, у односу на садржај Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије у институцијама БиХ. Једина разлика је у транспарентности и обухвату Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије ЦХЈ, с једне стране и сажетости оваквих извјештаја земаља у региону, са друге стране. Генерално можемо констатовати да су у ГКИ ИР у институцијама БиХ детаљније презентовани подаци који су предмет истог, у односу на земље у региону и ентитете у БиХ.
- ЦХЈ МФТ БиХ је уз Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије, а на основу цјелокупне анализе система интерне ревизије у институцијама БиХ, достављала и приједлог закључака Министарству финансија и трезора БиХ и Савјету министара БиХ на усвајање, у сврху унапређења система интерне ревизије. Такође и посматране земље у региону и ентитети у БиХ поступају на овакав начин.
- Годишњи консолидовани извјештаји интерне ревизије у институцијама БиХ су јавно доступни, на интернет страници МФТ БиХ – дио о ЦХЈ. Такође и ГКИ земаља у региону и ентитета у БиХ, из области интерне ревизије, су јавно доступни, неки на интернет страницама ресорних министарстава, а неки на интернет страницама влада својих земаља.
- Предвиђено је да се, сходно стратешким документима и препорукама Делегације Европске уније, у институцијама БиХ, као и у јавном сектору Републике Српске и Федерације БиХ, извјештавање врши користећи RIFC апликацију. Од земаља у региону једино је у Србији успостављен одређени модел електронског подношења годишњих извјештаја, кроз *online* образац.
- Констатовано је да је значајан допринос унапређењу система јавних интерних финансијских контрола у институцијама БиХ засигурно имало и извјештавање Савјета министара БиХ које ЦХЈ МФТ БиХ континуирано проводи.
- У Извјештају се наводи и да је од стране Канцеларије за ревизију институција БиХ констатовано, у Извјештају о обављеној финансијској ревизији у ЦХЈ МФТ БиХ за 2022.

годину, да је "ЦХЈ МФТ БиХ у оквиру својих надлежности и релевантних прописа континуирано предузимала активности на даљем унапређењу интерне ревизије на нивоу институција БиХ", у дијелу образложења оцјене реализације препоруке дате у претходном периоду. Истакнуто је и да је Канцеларија за ревизију институција БиХ оцијенила да је "констатован напредак у смислу да се функција и улога интерне ревизије све јасније препознаје у институцијама БиХ, као дио укупног система интерних финансијских контрола јавног сектора БиХ", у Акционом плану поступања по налазима и препорукама о ревизији извршења буџета институција БиХ за 2022. годину, а у вези са једном од препорука која је дата ЦХЈ у 2021. години.

Поред активности наведених у оквиру тачке 2.2. и ове тачке Извјештаја, ЦХЈ је у складу с Правилником о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ и Програмом обуке и сертификавања интерних ревизора у институцијама БиХ, а у сарадњи с Централном јединицом за хармонизацију финансијског управљања и контроле и интерне ревизије Министарства финансија Републике Српске, Централном хармонизацијском јединицом Федералног министарства финансија и струковним удружењима: Удружењем интерних ревизора у БиХ – Сарајево, Удружењем интерних ревизора из Бањалуке и Академско-струковним удружењем интерних ревизора у БиХ, вршила верификацију сертификата овлашћених интерних ревизора издатих од наведених институција и удружења. Верификацију ЦХЈ проводи на основу пристиглих захтјева носилаца сертификата, кроз процјену и провјеру у складу с дефинисаним критеријумима. Закључно с 31.12.2023. године ЦХЈ је издала укупно 462 мишљења о прихватљивости сертификата овлашћеног интерног ревизора у смислу квалификованости за обављање послова из области интерне ревизије у институцијама БиХ. Од укупног броја датих мишљења (462), у извјештајном периоду издата су 44 мишљења.

У току 2022. године ЦХЈ је обновила Меморандум о сарадњи с Удружењем интерних ревизора из Бањалуке и закључила Меморандум о сарадњи са Савезом рачуновођа и ревизора Републике Српске.

У 2023. години ЦХЈ је обновила Меморандум о сарадњи са Удружењем интерних ревизора из Сарајева и Академско-струковним удружењем интерних ревизора, те закључила Меморандум о сарадњи са Удружењем економиста – SWOT Бања Лука.

3. ОСНОВ ЗА ПРИПРЕМУ ГОДИШЊЕГ КОНСОЛИДОВАНОГ ИЗВЈЕШТАЈА ИНТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ У ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ

3.1. Законодавни оквир

Успостављање и развој савременог система управљања јавним расходима у институцијама БиХ представља комплексан скуп активности које су институције БиХ провеле и проводе, почевши од израде законодавног оквира, организационог структурисања и позиционирања појединих сегмената стратешког планирања, средњорочног и годишњег буџетирања, програмирања, па све до инсталирања и оперативног коришћења низа апликативних рјешења која помажу остварењу постављених циљева и у коначном, остварењу мисије сваке од институција.

Јавна интерна финансијска контрола у институцијама БиХ обухвата дио начела *acquis communautaire*, које је успоставила Европска унија, као цјеловит систем интерних финансијских контрола за добро управљање приходима, расходима, средствима и обавезама у јавном сектору, без обзира на њихов извор. Модел PIFC-а ЕУ раздваја функције и одговорности за систем финансијског управљања и контролу (енг. *Financial Management and Control*), обухватајући *ex ante* (претходну), *ongoing* (текућу) и *ex post* (накнадну) контролу и независну интерну ревизију.

На основу међународно прихваћених стандарда и најбоље праксе ЕУ, термин ”интерна финансијска контрола у јавном сектору“ (PIFC – *Public Internal Financial Control*) подразумијева цјелокупни, обједињени систем који успостављају владе ентитета и Савјет министара Босне и Херцеговине ради контролисања, ревизије и извјештавања о коришћењу буџетских средстава и средстава ЕУ. Циљ овог система је да осигура усклађеност законодавства и транспарентно, економично, ефикасно и ефективно управљање јавним средствима (државним фондовима и фондовима Европске уније), као и да обезбиједи њихову контролу.

Интерна финансијска контрола у јавном сектору обухвата све мјере за контролу јавних прихода, расхода, имовине и обавеза. Она обухвата такође и све системе интерне контроле и све процедуре у јавним институцијама, те помаже у стварању сигурности, да се јавна средства намјенски троше и да се њима постиже вриједност уложеног.

Интерна ревизија, у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ, као и у складу с дефиницијом из усвојених Стандарда интерне ревизије, представља независно, објективно увјеравање и консултантску активност креирану у циљу, да се дода вриједност и унаприједи пословање организације. Интерна ревизија помаже организацији, да оствари своје циљеве обезбјеђујући систематичан, дисциплинован приступ оцјени и побољшању ефикасности управљања ризиком, контролама и процесима управљања.

Закон о интерној ревизији институција БиХ, у члану 25, прописује обавезу Централној хармонизацијској јединици Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине (ЦХЈ), да припреми годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије. ЦХЈ је овлашћена да на основу годишњих извјештаја примљених од руководилаца јединица интерне ревизије, припреми Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије. Након одобрења министра финансија и трезора Босне и Херцеговине извјештај се, ради упознавања с проблематиком интерне ревизије, доставља Савјету министара Босне и Херцеговине. Такође, ЦХЈ овај извјештај доставља и Парламентарној скупштини БиХ.

Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије даје сажете информације о броју обављених интерних ревизија, датим препорукама, те о статусу имплементације препорука садржаних у извјештајима о интерној ревизији, а на основу извјештаја које су јединице за интерну ревизију доставиле ЦХЈ. Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије у институцијама БиХ сачињен је у формату који је припремила ЦХЈ.

3.2. Методологија рада интерне ревизије у институцијама БиХ

Методологију за функционисање интерне ревизије у институцијама БиХ чини скуп методолошких докумената и подзаконских аката које у наставку наводимо, заједно са краћим појашњењем истих.

- Етички кодекс / Кодекс професионалне етике интерних ревизора ("Службени гласник БиХ", број 82/11) садржи начела и правила којих су се дужни придржавати интерни ревизори, да би у обављању својих задатака били независни, објективни и поштени. Поред тога, интерни ревизори морају се непрестано усавршавати у циљу унапређења квалитета рада.
- Повеља интерне ревизије ("Службени гласник БиХ", број 30/18) уређује општи приступ интерне ревизије, сврху и циљ, независност, улогу и дјелокруг интерне ревизије, одговорност руководиоца јединице за интерну ревизију / интерног ревизора, као и овлашћења приступа документацији, кадровима и физичкој имовини, која је релевантна за обављање ревизије, те дефинише обим активности интерне ревизије, извјештавање и поступке у случају идентификовања индикатора преваре.
- Приручник за интерну ревизију ("Службени гласник БиХ", број 73/21) дефинише методологију рада и обављања интерне ревизије у институцијама / буџетским корисницима, који се финансирају из буџетских средстава институција БиХ и јавним предузећима у којима је БиХ већински власник, а у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ. Приручник помаже у усвајању стручне терминологије, разумијевању и прихватању ревизорских техника које ће у свом раду примјењивати интерни ревизори у институцијама БиХ. Приручник је прилагођен пракси јавног сектора, а урађен је у складу с Међународним стандардима интерне ревизије и у складу са стеченим искуствима у оквиру пројеката ЕУ намијењених пружању техничке подршке нашој земљи у области реформе управљања јавним финансијама (Пројекат "PIFC" и Пројекат "PIFC 3").
- Приручник за ревизију учинка за интерне ревизоре у институцијама БиХ (Одлука о доношењу Приручника објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 81/19) пружа смјернице и објашњења, којима се олакшава разумијевање и примјена ревизорских процедура у процесу вршења ревизије учинка. Приручник је израђен у складу с Међународним стандардима врховних ревизорских институција, методологијом рада за интерне ревизоре у институцијама БиХ, те примјерима добре праксе земаља Европске уније и стеченим искуствима у току рада¹⁷.
- Стандарде интерне ревизије у институцијама БиХ је ЦХЈ објавила Одлуком о усвајању Стандарда интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 93/17)¹⁸. Овом Одлуком је дефинисано, у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ, да се вршење интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине проводи у складу с Међународним стандардима за професионалну праксу интерне ревизије објављеним од стране *The Institute of Internal Auditors*, а чију примјену је одобрио Координациони одбор ЦХЈ, својом Одлуком број: КО-12/17 од 06.12.2017. године. Стандарди представљају скуп захтјева за професионално вршење интерне ревизије и процјену ефикасности учинка интерне ревизије заснованих на принципима којих су обавезни придржавати се интерни ревизори у институцијама БиХ, како је то дефинисано Законом о интерној ревизији.

¹⁷ Приручник је ЦХЈ израдила у сарадњи с експертима Националне академије за економију и финансије Министарства финансија Краљевине Низоземске и интерним ревизорима из институција БиХ, члановима радних група.

¹⁸ Прије објављивања ове Одлуке Стандарди су били објављени као саставни дио методологије рада, у Приручнику за интерну ревизију у институцијама БиХ са Стандардима интерне ревизије, "Службени гласник БиХ", број 82/11.

- Поред објављених Стандарда интерне ревизије, интерни ревизори у свом раду користе и друге прописе (правилнике, процедуре, смјернице и сл), али и друге стандарде и смјернице који су примјењиви за рад интерних ревизора, као што су INTOSAI стандарди (ISSAI) и смјернице (INTOSAI GOV), а које је Координациони одбор врховних ревизорских институција објавио кроз Одлуку о преузимању оквира међународних стандарда врховних ревизорских институција – ISSAI оквира у БиХ ("Службени гласник БиХ", број 38/11).
- Правилник о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ¹⁹ пружа детаљна упутства и смјернице о начину провођења интерног и екстерног оцјењивања, као обавезујућих процедура дефинисаних Стандардима интерне ревизије којим се даје потврда да је обезбјеђен квалитет услуга које пружа интерна ревизија. Правилником је дефинисан и начин провођења контроле квалитета коју проводи ЦХЈ у јединицама интерне ревизије у сврху надзора над имплементацијом релевантних прописа, за шта је одговорна према Закону о интерној ревизији институција БиХ.

Поред ових докумената, објављени су и сљедећи законски и подзаконски прописи значајни за вршење функције интерне ревизије у институцијама БиХ:

- Закон о интерној ревизији институција Босне и Херцеговине и Закон о измјенама Закона о интерној ревизији институција Босне и Херцеговине, објављени у "Службеном гласнику БиХ", бр. 27/ 08 и 32/12,
- Одлука о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 59/19,
- Правилник о запошљавању интерних ревизора у институцијама Босне и Херцеговине, објављен у "Службеном гласнику БиХ", бр. 81/12 и 99/14,
- Споразум о вршењу функције интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине, објављен у "Службеном гласнику БиХ", број 32/18,
- Програм обуке и сертификавања интерних ревизора у институцијама БиХ, објављен у "Службеном гласнику БиХ", бр. 7/15 и 89/18,
- Одлука о начину бодовања, евидентирања и извјештавања о континуираној професионалној едукацији интерних ревизора у институцијама БиХ, објављена у "Службеном гласнику БиХ", бр. 56/17 и 65/19,
- Упутство о континуираној професионалној едукацији интерних ревизора у институцијама БиХ, објављено у "Службеном гласнику БиХ", број 97/15,
- Правилник о коришћењу Апликације за праћење, управљање и извјештавање о систему финансијског управљања и контроле и интерне ревизије у институцијама БиХ, објављен у "Службеном гласнику БиХ", број 21/22 и
- Одлука ЦХЈ МФТ БиХ о именовану администратора за PIFC апликацију, број: 02-1-02-214-1/22 од 25.08.2022. године, објављена на интернет страници МФТ БиХ, у дијелу који се односи на ЦХЈ.

¹⁹ Одлука о доношењу Правилника објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 74/21.

4. КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЈЕШТАЈ О ИНТЕРНОЈ РЕВИЗИЈИ ПРЕМА ГОДИШЊИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА ЈИР ЗА 2023. ГОДИНУ

На основу годишњих извјештаја јединица интерне ревизије за 2023. годину, ЦХЈ је припремила Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије институција БиХ за 2023. годину. Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије даје информације о активностима ЦХЈ, законодавном оквиру интерне ревизије у институцијама БиХ, јединицама интерне ревизије у институцијама БиХ с прегледом институција из њихове надлежности, извјештајима интерне ревизије о плановима јединица интерне ревизије, ревидираним областима, датим препорукама интерне ревизије, степену реализације препорука, те поштовању Стандарда и методологије рада од стране јединица интерне ревизије. Такође, у Извјештају је дат и преглед успостављања и развоја система интерне ревизије, резултатима годишњег и периодичног прегледа квалитета, који је провела ЦХЈ, као и информације о Стратегији развоја система интерних финансијских контрола у институцијама Босне и Херцеговине за период 2020-2025. године и Оперативном годишњем акционом плану Стратегије за 2023. годину, те предузетим активностима на реализацији Закључака Савјета министара БиХ од стране јединица интерне ревизије, институција БиХ и ЦХЈ.

4.1. Јединице интерне ревизије институција БиХ – преглед успостављања

Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“ број 59/19) предвиђено је успостављање јединице интерне ревизије у укупно 19 институција, сходно члану 9. Одлуке. Додатно, наведеном Одлуком дефинисано је у чл. 11. и 12. да ће Канцеларија за ревизију институција БиХ и Уставни Суд БиХ самостално оцијенити постојање потребе за успостављањем и вршењем функције интерне ревизије у складу са одредбама Закона о интерној ревизији институција БиХ. Канцеларија за ревизију институција БиХ обавијестила је ЦХЈ²⁰ да је формирала стручну комисију задужену да обавља послове интерне ревизије. Уставни Суд БиХ до периода израде овог Извјештаја није успоставио функцију интерне ревизије.

У наредној табели дат је преглед институција у којима је предвиђено успостављање интерне ревизије, њих укупно 19, а исте су сврстане у три групе, у зависности од нивоа функционалне и кадровске успостављености интерне ревизије која је уређена Законом о интерној ревизији у институцијама БиХ, Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилником о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ.

Четврти дио табеле предвиђен је за јавна предузећа у којима је Босна и Херцеговина већински власник, а која су такође обавезна успоставити интерну ревизију у складу са Законом о интерној ревизији у институцијама БиХ и релевантним прописима који уређују ову област. До периода израде овог Извјештаја, једно јавно предузеће доставило је ЦХЈ предвиђену документацију о успостављању јединице интерне ревизије, а то је Радио-телевизија БиХ.

²⁰ Допис Канцеларије за ревизију институција БиХ број: 01/1-50-1081-2/22 од 16.09.2022. године

Табела бр. 1

I)	Институције у којима је ЈИР функционално и кадровски у потпуности успостављена у складу с прописима из области интерне ревизије	
1.	Парламентарна скупштина БиХ	
2.	Министарство финансија и трезора БиХ	
3.	Министарство за људска права и избјеглице БиХ	
4.	Министарство иностраних послова БиХ	
5.	Министарство цивилних послова БиХ	
6.	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	
7.	Министарство правде БиХ	
8.	Министарство комуникација и транспорта БиХ	
9.	Управа за индиректно опорезивање БиХ	
10.	Државна агенција за истраге и заштиту	
11.	Агенција за идентификациона документа, евиденцију и размјену података БиХ – IDDEEA	
12.	Служба за заједничке послове институција БиХ	
13.	Суд БиХ	
II)	Институције у којима је ЈИР успостављена у складу с прописима из области ИР, али није кадровски у потпуности попуњена	
14.	Министарство одбране БиХ	<u>Образложење:</u> Није кадровски попуњена ЈИР у складу са предвиђеним бројем извршилаца (попуњене 3 ²¹ од предвиђене четири позиције)
15.	Министарство безбједности БиХ	<u>Образложење:</u> Није кадровски попуњена ЈИР у складу са предвиђеним бројем извршилаца (попуњена једна од предвиђене двије позиције) ²² .
16.	Обавјештајно-безбједносна агенција БиХ	<u>Образложење:</u> Није кадровски попуњена ЈИР у складу са предвиђеним бројем извршилаца (попуњена 1 ²³ од предвиђене двије позиције)
17.	Гранична полиција БиХ	<u>Образложење:</u> Није кадровски попуњена ЈИР у складу са предвиђеним бројем извршилаца (попуњена 1 ²⁴ од предвиђене двије позиције)
III)	Институције у којима интерна ревизија није успостављена у складу с релевантним прописима	
18.	Дирекција за координацију полицијских	<u>Образложење:</u> Попуњена једна позиција интерног

²¹ Обавијештени смо од ЈИР МО БиХ да су у току 2023. године обустављене све претходно покренуте активности на попуњавању упражњене позиције Руководиоца ЈИР МО БиХ.

²² Попуњена је позиција интерног ревизора, док је упражњена позиција руководиоца ЈИР МБ БиХ. У периоду израде овог Извјештаја у току су активности на окончању конкурсне процедуре за попуњавање упражњене позиције Руководиоца ЈИР.

²³ Од 01.01.2024. године попуњена је позиција руководиоца ЈИР ОБА, на основу Рјешења ОБА-е о распоређивању интерне ревизорке на радно мјесто руководиоца ЈИР. Упражњена је позиција интерног ревизора. Претходни руководиоца ЈИР је престао са радом 01.06.2023. године, по основу испуњености законских услова за одлазак у пензију.

²⁴ Попуњена је позиција интерног ревизора, док је упражњена позиција руководиоца ЈИР ГП БиХ од 12.12.2023. године, усљед одласка у пензију дотадашњег руководиоца ЈИР.

	тијела БиХ	ревизора према важећем правилнику о унутрашњој организацији, који није усклађен са прописима из области интерне ревизије.
19.	Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА	<u>Образложење:</u> Попуњена позиција интерног ревизора према важећем правилнику о унутрашњој организацији, који није усклађен са прописима из области интерне ревизије.
IV) Јавна предузећа – у потпуности успостављена ЈИР		
20.	Радио-телевизија БиХ (БХРТ)	<u>Образложење:</u> У 2020. години окончане су активности на успостављању и кадровском попуњавању ЈИР-а, у складу са релевантним прописима.

Из претходне табеле видимо да је закључно са 31.12.2023. године интерна ревизија у потпуности успостављена, у складу с важећим прописима, у тринаест институција и то: Парламентарној скупштини БиХ, Министарству финансија и трезора БиХ, Министарству за људска права и избјеглице БиХ, Министарству иностраних послова БиХ, Министарству цивилних послова БиХ, Министарству спољне трговине и економских односа БиХ, Министарству правде БиХ, Министарству комуникација и транспорта БиХ, Државној агенцији за истраге и заштиту, Управи за индиректно опорезивање БиХ, Агенцији за идентификациона документа, евиденцију и размјену података, Служби за заједничке послове институција БиХ и Суду БиХ.

Четири институције су успоставиле јединицу интерне ревизије у складу с важећим прописима, али нису кадровски у потпуности попунили јединицу особљем интерне ревизије, а то су: Министарство одбране БиХ, Министарство безбједности БиХ, Обавјештајно-безбједносна агенција БиХ и Гранична полиција БиХ. Од наведене четири институције, у три је дошло до смањења броја особља усљед природног одлива, по основу испуњености услова за пензију руководица ЈИР (у МО БиХ у 2021. години, а у ОБА-и и ГП у 2023. години).

Двије институције су успоставиле интерну ревизију на основу свог важећег правилника о унутрашњој организацији, који није усклађен с прописима из области интерне ревизије, а то су: Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ и Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА. Правилник Дирекције за координацију полицијских тијела БиХ је у процедури измјене.²⁵

Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА је једина институција која до периода израде овог Извјештаја није припремила и доставила ЦХЈ приједлог правилника о унутрашњој организацији, а који у дијелу који се односи на интерну ревизију су обавезни ускладити са релевантним прописима²⁶. С тим у вези подјсећамо да је обавеза

²⁵ ДКПТ обавијестила нас је (актом број: 20-07-16-4-2672-2/23 од 14.02.2024) да је 12.02.2024. године покренула процедуру поновног добијања мишљења од надлежних институција. Наиме, Министарство безбједности БиХ затражило је (актом од 29.12.2023.) од Генералног секретаријата Савјета министара БиХ да се Приједлог правилника о унутрашњој организацији ДКПТ који се односи на интерну ревизију поново уврсти на дневни ред сједнице Савјета министара БиХ. Генерални секретаријат СМ БиХ вратио је (актом од 08.01.2024.) Министарству безбједности БиХ материјал ради допуне, уз образложење да је потребно зановити достављена мишљења.

²⁶ БХАНСА је већ другу годину заредом доставила ЦХЈ исто, неодређено обавјештење "да су у току активности у вези са наведеним закључцима Савјета министара БиХ и да ће о истом благовремено обавијестити ЦХЈ" (последњи пут актом број: 1-02-16-1-5383-1/23 од 07.02.2024. године), као одговор на упит ЦХЈ о реализацији

усклађивања правилника о унутрашњој организацији БХАНСА-е, у дијелу који се односи на интерну ревизију, утврђена прописима којим се дефинише начин успостављања интерне ревизије у институцијама БиХ²⁷ и закључцима Савјета министара БиХ, са 54. сједнице одржане 28.07.2022. године и 14. сједнице одржане 07.06.2023. године.²⁸

ЦХЈ води Регистар Јединица интерне ревизије и Регистар руководиоца јединица интерне ревизије и интерних ревизора. На основу података евидентираних у наведеним регистрима, на пословима интерне ревизије у 19 јединица интерне ревизије институција БиХ и једном јавном предузећу (укупно 20 организација), колико их је успостављено на дан 31.12.2023. године, запослено је укупно 44 интерна ревизора.

Када анализирамо стање у институцијама БиХ у погледу успостављања и кадровског попуњавања јединица интерне ревизије, без јавног предузећа, потребно је нагласити да, од броја укупно успостављених јединица интерне ревизије (19), њих тринаест је у потпуности и успостављено и кадровски попуњено у складу с релевантним прописима, што у процентима износи 68% од укупно успостављених јединица. У извјештајном периоду дошло је до смањења броја особља интерне ревизије у три јединице интерне ревизије²⁹, док је попуњено упражњених пет позиција интерног ревизора у три јединице интерне ревизије³⁰, што је допринијело повећању укупног броја интерних ревизора и то за два ревизора. Према подацима из регистра које води ЦХЈ, број интерних ревизора у институцијама БиХ (без јавног предузећа БХРТ) је са 40 повећан на 42 у 19 јединица интерне ревизије, колико их има запослено у институцијама БиХ на дан 31.12.2023. године.

4.2. Надлежност јединица за интерну ревизију

Надлежност сваке од 19 јединица интерне ревизије институција БиХ, колико би их укупно требало бити и успостављено у институцијама БиХ, дефинисана је Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ.

Од 19 успостављених јединица интерне ревизије у институцијама БиХ (наведене у Табели бр. 1), десет јединица интерне ревизије врши функцију интерне ревизије само у једној, матичној институцији. То су јединице интерне ревизије у:

- Министарству одбране БиХ,
- Министарству иностраних послова БиХ,
- Управи за индиректно опорезивање БиХ,
- Граничној полицији БиХ,
- Државној агенцији за истраге и заштиту,
- Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ,
- Агенцији за идентификациона документа, евиденцију и размјену података БиХ,
- Дирекцији за координацију полицијских тијела БиХ,

закључка СМ БиХ којим је БХАНСА задужена да обезбједи неопходна средства и оконча процедуре успостављања ЈИР и запошљавања интерних ревизора.

²⁷ Одлука о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 49/12, 69/17 и 59/19).

²⁸ Након запримања обавјештења о доношењу закључака Савјета министара БиХ, с наведених сједница, ЦХЈ МФТ БиХ је о истим упознала БХАНСА-у (дописи ЦХЈ МФТ БиХ од 17.10.2022. године и 11.07.2023. године).

²⁹ ЈИР ОБА, ЈИР ГП БиХ и ЈИР ДКПТ.

³⁰ ЈИР МФТ БиХ (2 ИР), ЈИР МП БиХ (2 ИР) и ЈИР МКТ БиХ (1 ИР).

- Служби за заједничке послове институција БиХ и
- Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби БиХ - БХАНСА.

Преосталих девет јединица интерне ревизије, у складу с усвојеним децентрализованим моделом успостављања и организовања система интерне ревизије у институцијама БиХ, функцију интерне ревизије врше за неколико институција у складу с Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ. У наставку је дат преглед ових јединица и институција за које свака од ових јединица пружа услуге интерне ревизије, заједно са подацима у којим од институција из њихове надлежности су вршиле интерну ревизију у извјештајној години.

- *Јединица интерне ревизије Парламентарне скупштине БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Парламентарној скупштини БиХ,
- Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције,
- Агенцији за заштиту личних података у БиХ,
- Канцеларији за разматрање жалби по јавним набавкама,
- Централној изборној комисији БиХ,
- Институцији омбудсмана за људска права БиХ и
- Службеном листу БиХ.

Јединица интерне ревизије Парламентарне скупштине БиХ потписала је Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са свим институцијама за које је надлежна.

У извјештајном периоду ова Јединица вршила је ревизију, у складу с усвојеним плановима, у Парламентарној скупштини БиХ, Агенцији за заштиту личних података БиХ, Канцеларији за разматрање жалби по јавним набавкама и Службеном листу БиХ, а започета је и једна ревизија у Централној изборној комисији БиХ. У Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције БиХ и Институцији омбудсмана за људска права БиХ проведене су накнадне ревизије у сврху праћења реализације препорука из ревизорских извјештаја издатих у претходној години. Подаци о обављеним ревизијама приказани су у табелама бр. 2, 3 и 4.

- *Централна јединица за интерну ревизију Министарства финансија и трезора БиХ* врши функцију интерне ревизије у:

- Министарству финансија и трезора БиХ,
- Предсједништву БиХ,
- Агенцији за државну службу БиХ,
- Агенцији за јавне набавке БиХ,
- Агенцији за осигурање у БиХ,
- Агенцији за статистику БиХ,
- Архиву БиХ,
- Генералном секретаријату Савјета министара БиХ,
- Дирекцији за европске интеграције БиХ,
- Дирекцији за економско планирање БиХ,
- Канцеларији координатора за реформу јавне управе,
- Меморијалном центру Сребреница – Поточари,
- Одбору државне службе за жалбе,

- Канцеларији за законодавство Савјета министара БиХ и
- Централној хармонизацијској јединици МФТ БиХ.

До сада су све од напријед наведених институција, осим Предсједништва БиХ, потписале Споразум о вршењу функције интерне ревизије и Повељу интерне ревизије са Централном јединицом за интерну ревизију МФТ БиХ. Иако се ова Јединица више пута обраћала Предсједништву БиХ ради потписивања Споразума о вршењу функције интерне ревизије и Повеље интерне ревизије, последњи пут у јуну 2023. године, до периода израде овог Извјештаја, Предсједништво БиХ није потписало Споразум и Повељу са Централном јединицом интерне ревизије МФТ БиХ.

Овакво поступање Предсједништва БиХ довело је до изостанка потпуне покривености буџета институција БиХ³¹ функцијом интерне ревизије. Напомињемо да је и ЦХЈ у претходном периоду, у више наврата, указивала Предсједништву БиХ на улогу и значај коју има интерна ревизија у унапређењу система интерних контрола у институцијама БиХ, указујући истовремено и на неопходност поштовања модалитета успостављања интерне ревизије у институцијама БиХ, а који се заснива на принципима економичног, ефикасног и ефективног пружања услуге интерне ревизије.

У извјештајном периоду Јединица интерне ревизије МФТ БиХ вршила је ревизију, у складу са усвојеним стратешким и годишњим плановима рада, у Министарству финансија и трезора БиХ и Централној хармонизацијској јединици МФТ БиХ. Такође, у извјештајном периоду проведене су и накнадне ревизије у Агенцији за статистику БиХ и Канцеларији координатора за реформу јавне управе, у сврху праћења реализације препорука из ревизорских извјештаја сачињених у претходном периоду. Детаљи о институцијама у којим је у извјештајном периоду вршена ревизија, као и о обављеним интерним ревизијама приказани су у табеларним прегледима (табела бр. 2, 3. и 4).

- *Јединица интерне ревизије Министарства за људска права и избјеглице БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Министарству за људска права и избјеглице БиХ,
- Институту за нестала лица БиХ и
- Фонду за повратак БиХ.

Јединица интерне ревизије Министарства за људска права и избјеглице БиХ је потписала Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са свим институцијама из своје надлежности.

У извјештајном периоду ова Јединица обављала је интерну ревизију, у складу с усвојеним стратешким и годишњим плановима рада, у Министарству за људска права и избјеглице БиХ, Институту за нестала лица БиХ и Фонду за повратак БиХ, што је детаљно приказано у табелама бр. 2, 3 и 4.

- *Јединица интерне ревизије Министарства правде БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Министарству правде БиХ,
- Правобранилаштву БиХ,
- Високом судском и тужилачком савјету БиХ и
- Заводу за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера БиХ.

³¹ Буџет Предсједништва БиХ за 2023. годину износи 10.991.000КМ

Јединица интерне ревизије Министарства правде БиХ потписала је Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са свим институцијама за које је надлежна да пружа услуге интерне ревизије.

У извјештајном периоду ова Јединица је обављала интерну ревизију, у складу с одобреним стратешким и годишњим плановима, у Министарству правде БиХ, Високом судском и тужилачком савјету БиХ и Заводу за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера БиХ, а у Правобранилаштву БиХ је провела накнадну ревизију праћења реализације препорука. Детаљнији подаци о извршеним ревизијама приказани су у табеларним прегледима у наставку Извјештаја (табела бр. 2, 3 и 4).

– *Јединица интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Министарству цивилних послова БиХ,
- Агенцији за антидопинг контролу БиХ,
- Агенцији за лијекове и медицинска средства БиХ,
- Агенцији за предшколско, основно и средње образовање у БиХ,
- Агенцији за рад и запошљавање у БиХ,
- Агенцији за развој високог образовања и осигурање квалитета у БиХ,
- Државној регулаторној агенцији за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ,
- Комисији за очување националних споменика БиХ,
- Центру за информисање и признавање докумената из области високог образовања у БиХ и
- Центру за уклањање мина у БиХ - *ВНМАС*.

Јединица интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ потписала је Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са свим институцијама за које је надлежна да пружа услуге интерне ревизије.

У извјештајном периоду ова Јединица вршила је ревизију, у складу са одобреним стратешким и годишњим плановима, у Министарству цивилних послова БиХ, Агенцији за рад и запошљавање БиХ, Државној регулаторној агенцији за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ, Агенцији за антидопинг контролу БиХ и Комисији за очување националних споменика.

– *Јединица интерне ревизије Министарства спољне трговине и економских односа БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Министарству спољне трговине и економских односа БиХ,
- Агенцији за безбједност хране БиХ,
- Агенцији за надзор над тржиштем БиХ,
- Агенцији за промоцију страних улагања у БиХ,
- Институту за акредитовање БиХ,
- Институту за интелектуалну својину БиХ,
- Институту за метрологију БиХ,
- Институту за стандардизацију БиХ,
- Институцији омбудсмана за заштиту потрошача у БиХ,
- Канцеларији за ветеринарство БиХ,
- Канцеларији за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју у БиХ,
- Комисији за концесије БиХ,

- Конкуренцијском савјету БиХ,
- Управи БиХ за заштиту здравља биља,
- Савјету за државну помоћ БиХ и
- Државној регулаторној комисији за електричну енергију.

Јединица интерне ревизије Министарства спољне трговине и економских односа БиХ потписала је Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са свим институцијама за које је надлежна да пружа услуге интерне ревизије.

У извјештајном периоду ова Јединица вршила је ревизију, у складу с усвојеним стратешким и годишњим плановима Јединице у Министарству спољне трговине и економских односа БиХ, Државној регулаторној комисији за електричну енергију, Комисији за концесије БиХ и Савјету за државну помоћ БиХ, док су у Институцији омбудсмана за заштиту потрошача у БиХ, Институту за акредитовање БиХ и Институту за интелектуалну својину БиХ проведене накнадне ревизије у сврху праћења реализације препорука датих у претходној години, што је детаљно приказано у табелама бр. 2, 3 и 4.

- *Јединица интерне ревизије Министарства комуникација и транспорта БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Министарству комуникација и транспорта БиХ,
- Агенцији за поштански саобраћај БиХ,
- Дирекцији за цивилно ваздухопловство БиХ,
- Регулаторној агенцији за комуникације и
- Регулаторном одбору жељезница БиХ.

Јединица интерне ревизије Министарства комуникација и транспорта БиХ потписала је Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са свим институцијама за које је надлежна да врши интерну ревизију.

У извјештајном периоду ова Јединица обављала је интерну ревизију, у складу с усвојеним стратешким и годишњим плановима рада, у Министарству комуникација и транспорта БиХ, Дирекцији за цивилно ваздухопловство БиХ, Регулаторној агенцији за комуникације БиХ и Агенцији за поштански саобраћај БиХ. Јединица интерне ревизије МКТ БиХ обавијестила је ЦХЈ да процеси које ревидира у Министарству комуникација и транспорта БиХ и препоруке које из истих произилазе важе и примјењују се и на Регулаторни одбор жељезница БиХ³².

- *Јединица интерне ревизије Министарства безбједности БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Министарству безбједности БиХ,
- Агенцији за полицијску подршку,
- Агенцији за форензичка испитивања и вјештачења,
- Агенцији за школовање и стручно оспособљавање кадрова и
- Служби за послове са странцима БиХ.

³² Буџет Регулаторног одбора жељезница БиХ је дио буџета МКТ БиХ. Интерни акти МКТ БиХ и интерне процедуре везане за буџет Регулаторног одбора жељезница проводе се у МКТ БиХ. Стога, ова ЈИР наводи да у сврху избегавања дуплирања послова интерне ревизије није оправдано, а ни сврсисходно да доноси Стратешки и Годишњи план ИР за Регулаторни одбор жељезница.

Са свим институцијама за које је надлежна да пружа услуге интерне ревизије ова Јединица је потписала Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије.

У извјештајном периоду Јединица интерне ревизије Министарства безбједности БиХ вршила је ревизију у Министарству безбједности БиХ, у складу с одобреним стратешким и годишњим планом рада интерне ревизије.

– *Јединица интерне ревизије Суда БиХ* надлежна је за вршење функције интерне ревизије у:

- Суду БиХ и
- Тужилаштву БиХ.

Јединица интерне ревизије Суда БиХ потписала је Споразум о вршењу функције интерне ревизије и Повељу интерне ревизије с Тужилаштвом БиХ, док је у матичној институцији (Суд БиХ), такође, донијета Повеља интерне ревизије, како је то и предвиђено релевантним прописима.

У извјештајном периоду Јединица интерне ревизије Суда БиХ вршила је ревизију, у складу с одобреним стратешким и годишњим плановима рада, у Суду БиХ и Тужилаштву БиХ.

Свака од 19 јединица интерне ревизије у институцијама БиХ, као и јединица интерне ревизије у јавном предузећу Радио-телевизија БиХ, колико их је укупно успостављено, имала је обавезу да, у складу с чл. 15. и 19. Закона о интерној ревизији институција БиХ, достави годишњи извјештај који је основ за израду Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије у институцијама БиХ. Годишњи извјештај интерне ревизије за 2023. годину доставиле су све јединице интерне ревизије. Детаљи о извршеним ревизијама дати су у табелама бр. 2, 3 и 4.

4.3. Годишњи извјештаји јединица интерне ревизије

Све јединице интерне ревизије су у складу са законским обавезама сачиниле Стратешке (трогодишње) планове интерне ревизије и на основу њих одговарајуће Годишње планове. Планови јединица интерне ревизије одобрени су од стране руководиоца институције у свим институцијама у којима су јединице, у складу с расположивим ресурсима, планирале да врше ревизију у извјештајном периоду.

У наредној табели дат је преглед јединица интерне ревизије и институција у којима је у извјештајном периоду вршена интерна ревизија, заједно с подацима о потписаним повељама интерне ревизије³³ и плановима интерне ревизије, као и планираним и реализованим интерним ревизијама.

³³ Подаци о свим институцијама које су потписале Повељу интерне ревизије, као и институција које нису потписале Повељу, наведени су у тачки 4.2. овог Извјештаја, док су у Табели бр. 2 наведени подаци само за институције у којима је вршена ревизија у 2023. години.

Табела бр. 2

Р. бр.	ЈИР / институције које су биле предмет ревидирања у извјештајном периоду	Потписана Повеља ИР		Донесен Стратешки план ИР	Донесен Годишњи план ИР	Планиран број редовних ³⁴ и накнадних ³⁵ ревизија у ГП ИР	Реализован број редовних и накнадних ревизија из ГП	Реализован број редовних ИР	Реализован број накнадних ИР	Реализован број <i>ad hoc</i> ³⁶ ИР	% извршења редовних и накнадних ревизија из ГП ИР (Колона (7) / (6))
		(3)	(4)								
1.	ЈИР Парламентарне скупштине БиХ	Подаци наведени 1.1-1.6.			7	5* ³⁷	3*	2	1	*	
1.1.	Парламентарна скупштина БиХ	Да	Да	Да	1	-	-	-	1	³⁸	
1.2.	Агенција за заштиту личних података БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%	
1.3.	Канцеларија за разматрање жалби по јавним набавкама	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%	
1.4.	Службени лист БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%	
1.5.	Централна изборна комисија БиХ	Да	Да	Да	1	*	*	-	-	*	
1.6.	*У извјештајном периоду ЈИР ПС БиХ провела је накнадне ревизије у сврху праћења реализације препорука из ревизорских извјештаја сачињених у претходном периоду у: Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције БиХ и Институцији омбудсмана за људска права							2	-		
2.	Централна јединица за интерну ревизију МФТ БиХ – ЈИР МФТ БиХ	Подаци наведени 2.1-2.3.			5	5	2	3	-	100%	
2.1.	Министарство финансија и трезора БиХ	Да	Да	Да	2	2	1	1	-	-	
2.2.	ЦХЈ МФТ БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	-	
2.3.	*У извјештајном периоду ЈИР МФТ БиХ провела је накнадне ревизије у сврху праћења реализације препорука из ревизорских извјештаја сачињених у претходном периоду у: Агенцији за статистику БиХ и Канцеларији координатора за реформу јавне управе.							2	-		

³⁴ Под "редовним интерним ревизијама" подразумијева се пружање независног, објективног увјеравања (што укључује објективан преглед и оцјену доказа од стране интерне ревизије ради обезбјеђења мишљења и закључака о предмету ревизије) и савјетодавних услуга, које су планиране Стратешким и Годишњим плановима интерне ревизије одобреним од руководиоца институције.

³⁵ "Накнадне интерне ревизије" проводе се, у складу с релевантним прописима и одобреним плановима интерне ревизије, у одређеном периоду након извршене редовне ревизије у сврху утврђивања да ли су реализоване препоруке из ревизорских извјештаја.

³⁶ Ревизије покренуте на захтјев руководиоца институције.

³⁷ Започета је и једна ревизија у Централној изборној комисији БиХ, а иста ће бити окончана у 2024. години.

³⁸ Редовна ревизија у ПС БиХ није проведена, јер је извршена *ad hoc* ревизија која се односила на исту област "Јавне набавке", те су у *ad hoc* ревизији дате препоруке за планирану ИР процеса јавних набавки.

Р. бр.	ЈИР / институције које су биле предмет ревидирања у извјештајном периоду	Потписана Повеља ИР			Донесен Стратешки план ИР	Донесен Годишњи план ИР	Планиран број редовних ³⁴ и накнадних ³⁵ ревизија у ГП ИР	Реализован број редовних и накнадних ревизија из ГП	Реализован број редовних ИР	Реализован број накнадних ИР	Реализован број <i>ad hoc</i> ³⁶ ИР	% извршења редовних и накнадних ревизија из ГП ИР (Колона (7) / (6))
		Да	Да	Да								
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)		
3.	ЈИР Министарства за људска права и избјеглице БиХ	Подаци наведени 3.1-3.3.			9	9	4	5	-	100%		
3.1.	Министарство за људска права и избјеглице БиХ	Да	Да	Да	5	5	2	3	-	100%		
3.2.	Институт за нестала лица БиХ	Да	Да	Да	2	2	1	1	-	100%		
3.3.	Фонд за повратак БиХ	Да	Да	Да	2	2	1	1	-	100%		
4.	ЈИР Министарства иностраних послова БиХ	Да	Да	Да	11	11³⁹	9	2	-	100%		
5.	ЈИР Министарства цивилних послова БиХ	Подаци наведени 5.1-5.5.			7	7	5	2	-	100%		
5.1.	Министарство цивилних послова БиХ	Да	Да	Да	2	2	1	1	-	100%		
5.2.	Државна регулаторна агенција за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%		
5.3.	Агенција за рад и запошљавање БиХ	Да	Да	Да	2	2	1	1	-	100%		
5.4.	Агенција за антидопинг контролу БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%		
5.5.	Комисија за очување националних споменика БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%		
6.	ЈИР Министарства спољне трговине и економских односа БиХ	Подаци наведени 6.1-6.7.			7	7	4	3	-	100%		
6.1.	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%		
6.2.	Државна регулаторна комисија за електричну енергију	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%		
6.3.	Савјет за државну помоћ БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%		
6.4.	Комисија за концесије БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	1	-	100%		
6.5.	Институција омбудсмана за заштиту потрошача у БиХ	Да	Да	Да	1	1	-	1	-	100%		
6.6.	Институт за акредитовање БиХ	Да	Да	Да	1	1	-	1	-	100%		

³⁹ ЈИР МИП БиХ обавила је, поред 9 ревизорских ангажмана предвиђених Годишњим планом, и 2 савјетодавне услуге интерне ревизије.

Р. бр.	ЈИР / институције које су биле предмет ревидирања у извјештајном периоду	Потписана Повеља ИР	Донесен Стратешки план ИР	Донесен Годишњи план ИР	Планиран број редовних ³⁴ и накнадних ³⁵ ревизија у ГП ИР	Реализован број редовних и накнадних ревизија из ГП	Реализован број редовних ИР	Реализован број накнадних ИР	Реализован број <i>ad hoc</i> ³⁶ ИР	% извршења редовних и накнадних ревизија из ГП ИР (Колона (7) / (6))
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
6.7.	Институт за интелектуалну својину БиХ	Да	Да	Да	1	1	-	1	-	100%
7.	ЈИР Министарства правде БиХ	Подаци наведени 7.1-7.4.			5	5	3	2	-	100%
7.1.	Министарство правде БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%
7.2.	Високи судски и тужилачки савјет БиХ	Да	Да	Да	2	2	1	1	-	100%
7.3.	Завод за извршење кривичних санкција, пртвора и других мјера БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%
7.4.	Правобранилаштво БиХ	Да	Да	Да	1	1	-	1	-	100%
8.	ЈИР Министарства комуникација и транспорта	Подаци наведени 8.1-8.4.			4	4	2	2	-	100%
8.1.	Министарство комуникација и транспорта БиХ	Да	Да	Да	1	1	-	1	-	100%
8.2.	Дирекција за цивилно ваздухопловство БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%
8.3.	Регулаторна агенција за комуникације БиХ	Да	Да	Да	1	1	-	1	-	100%
8.4.	Агенција за поштански саобраћај БиХ	Да	Да	Да	1	1	1	-	-	100%
Напомена: ЈИР МКТ БиХ обавијестила је да процеси које ревидира у МКТ БиХ и препоруке које из истих произилазе важе и примјењују се и на Регулаторни одбор жељезница БиХ. ⁴⁰										
9.	ЈИР Управе за индиректно опорезивање БиХ	Да	Да	Да	8	8	4	4	-	100%
10.	ЈИР Државне агенције за истраге и заштиту – СИПА	Да	Да	Да	5	5	4	1	-	100%
11.	ЈИР Агенције за идентификациона документа, евиденцију и размјену података	Да	Да	Да	6	6	3	3	-	100%

⁴⁰ ЈИР МКТ БиХ обавијестила је ЦХЈ да, са становишта избегавања дуплирања послова интерне ревизије, сматра да није ни оправдано, а ни сврсисходно да доноси Стратешки и Годишњи план ИР за Регулаторни одбор жељезница, јер је буџет Регулаторног одбора жељезница БиХ дио буџета МКТ БиХ, а интерни акти МКТ БиХ и интерне процедуре везане за буџет Регулаторног одбора жељезница проводе се и примјењују у МКТ БиХ.

Р. бр.	ЈИР / институције које су биле предмет ревидирања у извјештајном периоду	Потписана Повеља ИР	Донесен Стратешки план ИР	Донесен Годишњи план ИР	Планиран број редовних ³⁴ и накнадних ³⁵ ревизија у ГП ИР	Реализован број редовних и накнадних ревизија из ГП	Реализован број редовних ИР	Реализован број накнадних ИР	Реализован број <i>ad hoc</i> ³⁶ ИР	% извршења редовних и накнадних ревизија из ГП ИР (Колона (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
12.	ЈИР Службе за заједничке послове институција БиХ	Да	Да	Да	10	8	3 ⁴¹	5+1 ⁴²	1	80 ⁴³ %
13.	ЈИР Суда БиХ	Подаци наведени 13.1-13.2.			8	8	4	4	1	100%
13.1	Суд БиХ	Да	Да	Да	4	4	2	2	-	100%
13.2	Тужилаштво БиХ	Да	Да	Да	4	4	2	2	1	100%
14.	ЈИР Министарства одбране БиХ	Да	Да	Да	10	10	4	6	-	100%
15.	ЈИР Министарства безбједности БиХ	Да	Да	Да	3	1	1	-	-	33,3%
16.	ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ	Да	Да	Да	4	4	4	-	-	100%
17.	ЈИР Граничне полиције БиХ	Да	Да	Да	4	4	3	1	-	100%
18.	ЈИР Дирекције за координацију полицијских тијела БиХ	Да	Да	Да	4	4	1	3	1	100%
19.	ИР Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА	Да	Да	Да	6	4	3	1	1	66,7%
20.	ЈИР Радио-телевизије БиХ	Да	Да	Да	6	6	4	2	-	100%
Укупно у 2023. години							70	52	5	-
							127 (редовне + накнадне + <i>ad hoc</i> ревизије)			
Укупно у 2022. години							61	76	1	-
							138 (редовне + накнадне + <i>ad hoc</i> ревизије)			

⁴¹ У 2023. години ЈИР СЗП БиХ започела је и још једну планирану редовну ревизију, а иста ће бити окончана у 2024. години.

⁴² ЈИР СЗП реализовала је и накнадну ревизију у сврху утврђивања степена реализације препорука датих у *ad hoc* ревизији, која је у 2023. години покренута на захтјев руководиоца институције.

⁴³ Услед комплексности и обимности послова везаних за *ad hoc* ревизију и редовне ревизије, ЈИР СЗП није успјела реализовати једну планирану накнадну ревизију и окончати започету редовну ревизију "Подршка институцијама БиХ у Мостару" (која је преостала из ГП ИР). Иста ће бити окончана у 2024. години.

Р. бр.	ЈИР / институције које су биле предмет ревидирања у извјештајном периоду	Потписана Повеља ИР	Донесен Стратешки план ИР	Донесен Годишњи план ИР	Планиран број редовних ³⁴ и накнадних ³⁵ ревизија у ГП ИР	Реализован број редовних и накнадних ревизија из ГП	Реализован број редовних ИР	Реализован број накнадних ИР	Реализован број <i>ad hoc</i> ³⁶ ИР	% извршења редовних и накнадних ревизија из ГП ИР (Колона (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
Укупно у 2021. години							74	56	3	-
Укупно у 2020. години							50	47	3	-
Укупно у 2019. години							44	53	5	-
							133 (редовне + накнадне + <i>ad hoc</i> ревизије)			
							100 (редовне + накнадне + <i>ad hoc</i> ревизије)			
							102 (редовне + накнадне + <i>ad hoc</i> ревизије)			

Из претходне табеле учача се да је у 2023. години 20 јединица интерне ревизије за извјештајни период сачинило укупно 127 ревизорских извјештаја. Од броја укупно извршених ревизија (127), 75 извјештаја се односи на ревизије у којима су ревизори, на основу ревизорских налаза, дали стручно ревизорско мишљење о ревидираним подручјима (70 редовних ревизија и 5 *ad hoc* ревизија), док се нешто мало мање од половине ревизорских извјештаја (52) односи на накнадне прегледе кроз које је праћена примјена препорука датих у ранијим извјештајима.

Најмање интерних ревизија извршила је Јединица интерне ревизије Министарства безбједности БиХ, а што значајно утиче на просјек броја обављених интерних ревизија у институцијама БиХ у 2023. годину, односно на његово умањење. Ова ЈИР обавила је само једну интерну ревизију, а што је далеко испод сваког просјека обављених ревизија по ЈИР (6,35 интерних ревизија по ЈИР у 2023. години).

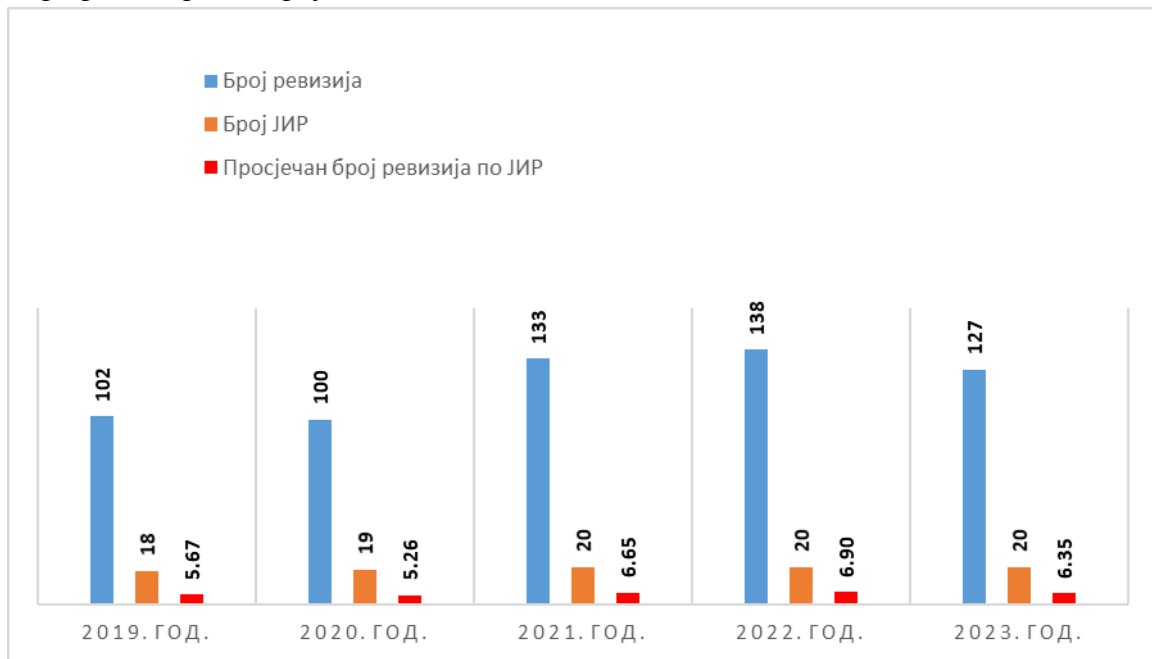
У сврху праћења учинка и ефикасности јединица интерне ревизије, у претходној табели наведени су и подаци о броју укупно проведених ревизија из претходна четири годишња консолидована извјештаја које је сачинила ЦХЈ. У наставку наводимо укупан број извршених ревизија по годинама, заједно с подацима о укупном броју успостављених јединица интерне ревизије за предметну годину и врсти ревизија:

- У 2023. години 20 јединица интерне ревизије сачинило је укупно 127 ревизорских извјештаја, од којих је 70 редовних ревизија, пет *ad hoc* ревизија и 52 накнадне ревизије;
- У 2022. години 20 јединица интерне ревизије сачинило је укупно 138 ревизорских извјештаја, од којих је 61 редовна ревизије, једна *ad hoc* ревизија и 76 накнадних ревизија;

- У 2021. години 20 јединица интерне ревизије сачинило је укупно 133 ревизорска извјештаја, од којих су 74 редовне ревизије, три *ad hoc* ревизије и 56 накнадних ревизија;
- У 2020. години 19 јединица интерне ревизије извршило је укупно 100 ревизија, од којих је 50 редовних, три *ad hoc* и 47 накнадних ревизија;
- У 2019. години 18 јединица интерне ревизије извршило је укупно 102 ревизије, од којих су 44 редовне, пет *ad hoc* и 53 накнадне ревизије;

Наредни графички приказ даје преглед на годишњем нивоу укупног броја извршених ревизија, броја успостављених јединица интерне ревизије и просјечног броја извршених ревизија по јединици интерне ревизије, за период 2019 – 2023. година.

Графички приказ број 1.

Из претходног графикона уочава се да је у посматраном петогодишњем периоду најмање извршено ревизија у 2020. години, када је просјечан број извршених ревизија по јединици интерне ревизије (ЈИР) износио 5,26 ревизија. Важно је напоменути да смо 2020. године били суочени са измијењеним режимом рада, услед епидемије корона вируса, што се засигурно одразило и на број реализованих ревизија у институцијама БиХ.

Оно што је посебно важно истаћи јесте да је у последње три извјештајне године (2021, 2022. и 2023. година) евидентно повећање просјечног броја ревизија по ЈИР у односу на 2020. годину, за око једну ревизију. Наиме, са 5,26 колико је износио просјечан број ревизија по ЈИР у 2020. години, дошло је до повећања које се креће у распону 6,35 – 6,9 ревизија по ЈИР, односно у 2021. години је 20 ЈИР реализовало у просјеку по 6,65 ревизија, у 2022. години тај број је износио 6,9 ревизија по ЈИР, а у 2023. години износи 6,35 ревизија по ЈИР.

Просјечан број извршених ревизија, посматрано по јединици интерне ревизије, за наведени петогодишњи период износи 6,19 ревизија по ЈИР (600 ревизија / 97 ЈИР; збирни подаци за пет година).

Када се изврши упоредна анализа података о укупном броју извршених ревизија и врстама ревизија (подаци наведени у табели број 2) за посљедње двије извјештајне године (2022. и 2023. годину), у којим је исти број успостављених јединица интерне ревизије (20), може се констатовати да је у 2023. години дошло до смањења укупног броја извршених ревизија у односу на претходну годину и то за 7,9% (са 138 на 127 интерних ревизија), али је дошло до повећања броја редовних ревизија за око 15% (за 9 ревизија, са 61 ревизију колико је реализовано у 2022. години дошло је до повећања на 70 ревизија проведених у 2023. години).

Повећање броја редовних ревизорских ангажмана је значајан податак који указује да су јединице интерне ревизије планирале да ревидирају већи број подручја и области пословања у односу на претходну годину (2022. годину). Наиме, као и у свакој професији очекује се да и интерна ревизија, упоредо с развојем знања, вјештина и искуства особља, унапређује сегмент планирања и организације рада, а што доприноси већој ефикасности у раду и у коначници повећању броја обављених ревизија и датих препорука, као крајњем резултату рада интерне ревизије.

Регистар повеља интерне ревизије у којем је евидентирано, закључно са 31.12.2023. године, укупно 76 повеља, такође води ЦХЈ, што показује да је 19 јединица интерне ревизије потписало са 76 институција БиХ документ којим су руководиоци ових институција упознати с начином рада интерне ревизије, задацима и овлашћењима интерних ревизора, у складу с релевантним прописима. Такође, јединица интерне ревизије у јавном предузећу Радио-телевизији БиХ донијела је у протеклом периоду Повељу интерне ревизије, која је усклађена с текстом Повеље ЦХЈ, те тиме укупан број потписаних повеља у Регистру који води ЦХЈ износи 77.

Подаци по институцијама о броју сачињених извјештаја интерне ревизије и датим препорукама, те подручјима ревидирања у извјештајном периоду, заједно с подацима о броју интерних ревизора у надлежној јединици интерне ревизије дати су у табели број 3.

Табела бр. 3.

Р. бр.	Назив институције – надлежна ЈИР	Број особља ИР у ЈИР	Број коначних извјештаја интерне ревизије	Број датих препорука ИР	Теме обухваћене извјештајима интерне ревизије
1.1.	Парламентарна скупштина БиХ – ЈИР ПС БиХ	2	1 <i>ad hoc</i> ревизија	8 преорука	- Набавка и имплементација програма за електронски ток докумената;
1.2.	Агенција за заштиту личних података – ЈИР ПС БиХ		1 редовна ревизија	6 преорука	- Јавне набавке;
1.3.	Канцеларија за разматрање жалби по јавним набавкама – ЈИР ПС БиХ		1 редовна ревизија	8 преорука	- Јавне набавке;

Р. бр.	Назив институције – надлежна ЈИР	Број особља ЈИР у ЈИР	Број коначних извјештаја интерне ревизије	Број датих препорука ИР	Теме обухваћене извјештајима интерне ревизије
1.4.	Службени лист БиХ ЈИР ПС БиХ		1 редовна ревизија	10 препорука	- Плате и накнаде плата;
1.5.	Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције – ЈИР ПС БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
1.6.	Институција омбудсмана за људска права – ЈИР ПС БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
2.1.	Министарство финансија и трезора БиХ – ЈИР МФТ БиХ	4 ⁴⁴	2 (1 редовна и 1 накнадна ревизија)	6 препорука	- Извршење буџета дефинисаног Стратегијом унапређења управљања јавним финансијама; - Накнадна ревизија;
2.2.	Централна хармонизацијска јединица МФТ БиХ – ЈИР МФТ БиХ		1 редовна ревизија	5 препорука	- Оцјена развоја финансијског управљања и контроле;
2.3.	Канцеларија координатора за реформу јавне управе – ЈИР МФТ БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
2.4.	Агенција за статистику БиХ – ЈИР МФТ БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
3.1.	Министарство за људска права и избјеглице БиХ – ЈИР МЉП БиХ	2	5 (2 редовне и 3 накнадне ревизије)	9 препорука	- Планирање програмских активности; - Коришћење средстава репрезентације; - Накнадне ревизије;
3.2.	Институт за нестала лица БиХ – ЈИР МЉП БиХ		2 (1 редовна и 1 накнадна)	10 препорука	- Попис сталних средстава; - Накнадна ревизија;
3.3.	Фонд за повратак БиХ – ЈИР МЉП БиХ		2 (1 редовна и 1 накнадна ревизија)	4 препоруке	- Попис сталних средстава; - Накнадна ревизија;
4.	Министарство иностраних послова БиХ – ЈИР МИП БиХ	3	11+* (9 редовних, 2 накнадне ревизије и *2 савјетодавне услуге)	29 препорука	- Наплата прихода и потраживања; - Наплата прихода од конзуларних такси и плана расхода ДКП – извршење у више амбасада; - Посредовање у процедури пријема и престанка држављанства; - Извршење финансијских обавеза за

⁴⁴ У првој половини 2023. године ЈИР МФТ БиХ је имала попуњене укупно 2 од 4 систематизоване позиције. У периоду јун – август 2023. године попуњене су двије упражњене позиције интерног ревизора.

Р. бр.	Назив институције – надлежна ЈИР	Број особља ЈИР у ЈИР	Број коначних извјештаја интерне ревизије	Број датих препорука ИР	Теме обухваћене извјештајима интерне ревизије
					чланарине БиХ у међународним организацијама и институцијама; - Набавка робе, услуга и радова; - Управљање закупима простора за смјештај ДКП и шефова ДКП-а БиХ; - Накнадне ревизије; - *Савјетодавне услуге интерне ревизије;
5.1.	Министарство цивилних послова БиХ – ЈИР МЦП БиХ	3	2 (1 редовна и 1 накнадна ревизија)	10 преорука	- Сачињавање и праћење извршења буџета; - Накнадна ревизија;
5.2.	Државна регулаторна агенција за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ – ЈИР МЦП БиХ		1 редовна ревизија	15 преорука	- Сачињавање и праћење извршења буџета;
5.3.	Агенција за рад и запошљавање БиХ – ЈИР МЦП БиХ		2 (1 редовна и 1 накнадна ревизија)	9 преорука	- Планирање и праћење извршења буџета; - Накнадна ревизија;
5.4.	Агенција за антидопинг контролу БиХ – ЈИР МЦП БиХ		1 редовна ревизија	7 преорука	- Сачињавање и праћење извршења буџета;
5.5.	Комисија за очување националних споменика БиХ – ЈИР МЦП БиХ		1 редовна ревизија	8 преорука	- Сачињавање и праћење извршења буџета;
6.1.	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ – ЈИР МСТЕО БиХ	3	1 редовна ревизија	2 преоруке	- Финансијско управљање и контрола;
6.2.	Државна регулаторна комисија за електричну енергију – ЈИР МСТЕО БиХ		1 редовна ревизија	4 преоруке	- Финансијско управљање и контрола;
6.3.	Комисија за концесије БиХ – ЈИР МСТЕО БиХ		1 редовна ревизија	4 Преоруке	- Управљање људским ресурсима;
6.4.	Савјет за државну помоћ БиХ – ЈИР МСТЕО БиХ		1 редовна ревизија	4 преоруке	- Стратешко планирање;
6.5.	Институт за интелектуалну својину БиХ – ЈИР МСТЕО БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;

Р. бр.	Назив институције – надлежна ЈИР	Број особља ЈИР у ЈИР	Број коначних извјештаја интерне ревизије	Број датих препорука ИР	Теме обухваћене извјештајима интерне ревизије
6.6.	Институт за акредитовање БиХ – ЈИР МСТЕО БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
6.7.	Институција омбудсмана за заштиту потрошача у БиХ – ЈИР МСТЕО БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
7.1.	Министарство правде БиХ – ЈИР МП БиХ	3 ⁴⁵	1 редовна ревизија	10 преорука	- Обрачун и исплата плата и накнада;
7.2.	Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера БиХ – ЈИР МП БиХ		1 редовна ревизија	9 преорука	- Планирање и извршење буџета;
7.3.	Високи судски и тужилачки савјет БиХ – ЈИР МП БиХ		2 (1 редовна и 1 накнадна ревизија)	3 преоруке	- Финансијско управљање и контрола;
7.4.	Правобранилаштво БиХ – ЈИР МП БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
8.1.	Министарство комуникација и транспорта БиХ – ЈИР МКТ БиХ	2 ⁴⁶	1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
8.2.	Дирекција за цивилно ваздухопловство БиХ – ЈИР МКТ БиХ		1 редовна ревизија	4 преорука	- Електронско благајничко пословање;
8.3.	Регулаторна агенција за комуникације БиХ - ЈИР МКТ БиХ		1 накнадна ревизија	-	- Накнадна ревизија;
8.4.	Агенција за поштански саобраћај БиХ - ЈИР МКТ БиХ		1 редовна ревизија	8 преорука	- Електронско благајничко пословање;
9.	Управа за индиректно опорезивање БиХ - ЈИР УИО БиХ	4	8 (4 редовне и 4 накнадне ревизије)	60 преорука	- Развој система ФУК-а у УИО; - Ефикасност извјештавања о раду; - Ефикасност покретања и окончања прекршајних поступака у оквиру регистрације пореских обвезника; - Ефикасност поступка регистрације

⁴⁵ У периоду до 31.10.2023. године ЈИР МП БиХ је имала попуњену позицију РЈИР и једног интерног ревизора, а од 01.11.2023. године је попуњена и друга позиција интерног реизора у овој ЈИР, те је тиме ЈИР Мп БиХ комплетно попуњена у складу са систематизованим бројем извршилаца.

⁴⁶ У периоду до 01.08.2023. године ЈИР МКТ БиХ је имала попуњену само позицију Руководиоца ЈИР. Од 01.08.2023. године попуњена је и упражњена позиција интерног ревизора.

Р. бр.	Назив институције – надлежна ЈИР	Број особља ЈИР у ЈИР	Број коначних извјештаја интерне ревизије	Број датих препорука ЈИР	Теме обухваћене извјештајима интерне ревизије
					обвезника индиректних пореза; - Накнадне ревизије;
10.	Државна агенција за истраге и заштиту – ЈИР СИПА БиХ	2	5 (4 редовне и 1 накнадна ревизија)	18 преорука	- Јавне набавке – директни споразуми; - ЈН – конкурентски споразуми; - ЈН – ограничени поступак; - ЈН – отворени поступак; - Накнадна ревизија;
11.	Агенција за идентификациона документа, евиденцију и размјену података БиХ – ЈИР IDDEEA	2	6 (3 редовне и 3 накнадне ревизије)	18 преорука	- Администрација система и апликација/усаглашеност са Правилником о техничкој администрацији; - Евидентирање, праћење и рефундирање прихода; - Одржавање опреме; - Накнадне ревизије;
12.	Служба за заједничке послове институција БиХ – ЈИР СЗП БиХ	2	10 (3 редовне, 5 накнадних и <i>ad hoc</i> редовна и накнадна ревизија)	65 преорука	- Угоститељство СЗП; - Стимулације запослених; - Управљање оквирним споразумима и уговорима у јавним набавкама; - Јавна набавка грађевинско занатских радова; - Накнадне ревизије;
13.1.	Суд БиХ – ЈИР Суда БиХ	2	4 (2 редовне и 2 накнадне ревизије)	10 преорука	- Евидентирање и наплата прихода од новчаних казни; - ФУК; - Накнадне ревизије;
13.2.	Тужилаштво БиХ – ЈИР Суда БиХ		5 (2 редовне, 2 накнадне и 1 <i>ad hoc</i> ревизија)	14 преорука	- Службена путовања; - Планирање и извршење буџета; - Обрачун и исплата накнада за прековремени рад и рад у нерадне дане; - Накнадне ревизије;
14.	Министарство одбране БиХ – ЈИР МО БиХ	3	10 (4 редовне и 6 накнадних ревизија)	17 преорука	- Пријем и евидентирање материјалних средстава из донација у МО БиХ; - Израда плана набавки роба, услуга и радова за потребе МО и ОС; - Планирање набавке и располагања средствима и опремом противпожарне заштите; - Искњижавање из старог књиговодственог програма МС; - Накнадне ревизије;
15.	Министарство безбједности БиХ - ЈИР МБ БиХ	1	1 редовна ревизија	6 преорука	- Електронско благајничко пословање;

Р. бр.	Назив институције – надлежна ЈИР	Број особља ЈИР у ЈИР	Број коначних извјештаја интерне ревизије	Број датих препорука ЈИР	Теме обухваћене извјештајима интерне ревизије
16.	Обавјештајно-безбједносна агенција БиХ – ЈИР ОБА БиХ	1 ⁴⁷	4 редовне ревизије	-	- Основна средства; - Јавне набавке; - Накнаде трошкова запослених; - Боловање запослених;
17.	Гранична полиција БиХ – ЈИР ГП БиХ	1 ⁴⁸	4 (3 редовне и 1 накнадна ревизија)	12 препорука	- Планирање и извршење буџета; - Јавне набавке; - Приходи од продаје сталних средстава и прекршајних налога; - Накнадна ревизија;
18.	Дирекција за координацију полицијских тијела – ЈИР ДКПТ БиХ	1 ⁴⁹	5 (1 редовна, 3 накнадне и 1 <i>ad hoc</i> ревизија)	17 препорука	- Исплата стимулација и накнада за рад у комисијама; - Рјешења о престанку радног односа због испуњености услова за одлазак у пензију и исплаћених отпремнина; - Накнадне ревизије;
19.	Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби - ЈИР БХАНСА	1	5 (3 редовне, 1 накнадна и 1 <i>ad hoc</i> ревизија)	9 препорука	- Провођење царинских поступака; - Попис имовине и обавеза; - Зракопловно информисање-ARU ACU II; - Јавне набавке; - Накнадна ревизија;
20.	Радио-телевизија БиХ – ЈИР БХРТ	2	6 (4 редовне и 2 накнадне ревизије)	43 препоруке	- Канцеларијско пословање; - ФУК; - Обрачун, евиденција и исплата плата; - Обрачун, евиденција и исплата путних налога; - Накнадне ревизије;
Укупно у 2023. години		44	127*	481	-
Укупно у 2022. години		42 ⁵⁰	138**	348	-
Укупно у 2021. години		41 ⁵¹	133***	457	-
Укупно у 2020. години		40	100****	302	-
Укупно у 2019. години		36	102*****	308	-

Напомена:

*Збир од 127 интерних ревизија чини 70 редовних, 52 накнадне и пет *ad hoc* ревизије.

**Збир од 138 интерних ревизија чини 61 редовна, 76 накнадних и једна *ad hoc* интерна ревизија.

***Збир од 133 интерне ревизије чини 74 редовних, 56 накнадних и три *ad hoc* интерне ревизије.

****Збир од 100 ревизија чини 50 редовних, 47 накнадних и три *ad hoc* интерне ревизије.

*****Збир од 102 ревизије чини 44 редовне, 53 накнадне и пет *ad hoc* интерних ревизија.

⁴⁷ До 31.05.2023. године ЈИР ОБА БиХ је имала попуњене обје систематизацијом предвиђене позиције (руководилац ЈИР и интерни ревизор). Дана 31.05.2023. године престао је радни однос руководиоцу ЈИР по основу испуњености законских услова за одлазак у пензију.

⁴⁸ У извјештајном периоду су били смањени капацитети ЈИР ГП, усљед породилског одуства ревизорке. Руководилац ЈИР је радио до 12. децембра 2023. године, када му је престао радни однос по основу испуњености законских услова за одлазак у пензију.

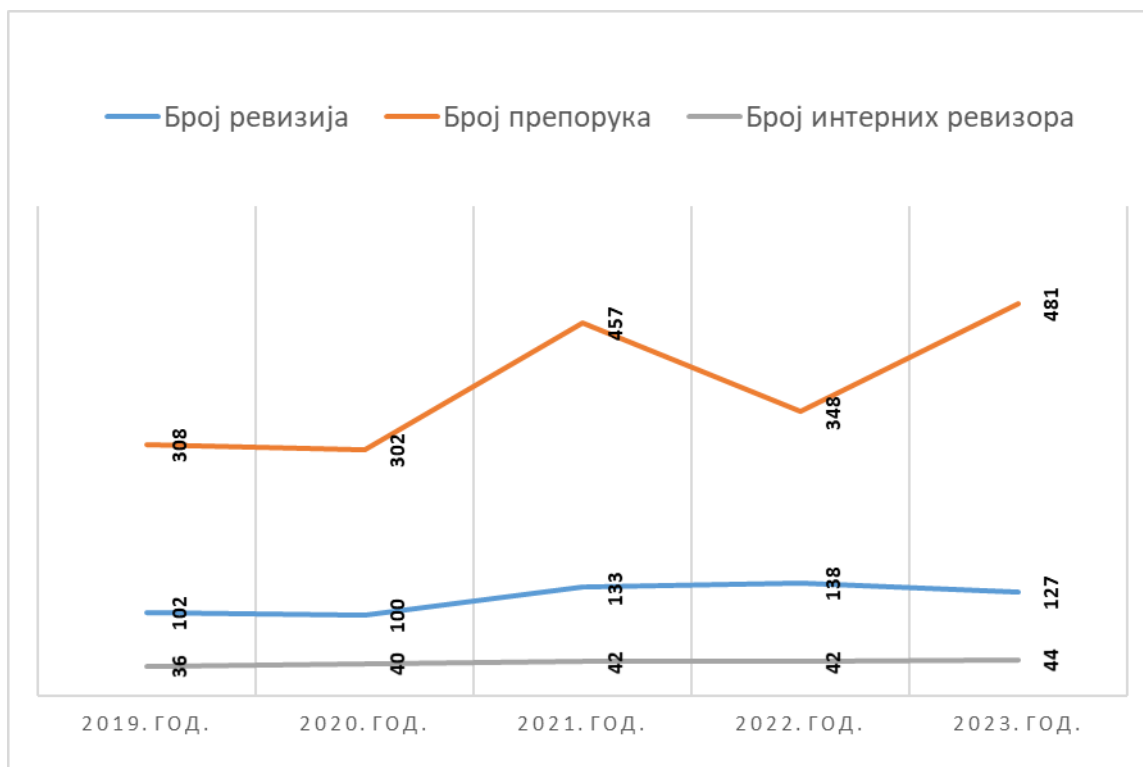
⁴⁹ У ДКПТ су до 30.06.2023. године попуњене биле двије позиције интерног ревизора. Једна ревизорка је интерно премјештена (својевољан премјештај) на друго радно мјесто у Дирекцији, те је од наведеног датума попуњена укупно једна позиција интерног ревизора.

⁵⁰ Односи се на број особља на дан 31.12.2022. године и није укључено особље коме је престао радни однос у току године (једном интерном ревизору у МФТ БиХ престао је радни однос 17.10.2022)

⁵¹ У овај број (41) није укључен интерни ревизор ЈИР МКТ БиХ коме је престао радни однос у ЈИР 12.09.2021. г.

У претходној табели, поред детаљних података о извршеним ревизијама (број и врста ревизија, подручје ревидирања, број препорука) у извјештајном периоду за сваку од јединица интерне ревизије, садржани су и збирни подаци, за све јединице интерне ревизије на годишњем нивоу, за претходни петогодишњи период о: извршеним ревизијама, датим препорукама и интерним ревизорима. Наведени збирни подаци (за све ЈИР, по годинама) приказани су и у сљедећем графичком приказу.

Графички приказ број 2.

Из претходног графичког приказа уочавају се значајне ослилације у броју укупно датих препорука по годинама, а исто се креће у распону од 302 (у 2020. години) до 481 препорука (у 2023. години). Важно је истаћи да до разлике у броју датих препорука по годинама долази из разлога што је различит број provedених редовних и *ad hoc* ревизорских ангажмана, у којима су на основу утврђених налаза дате препоруке за отклањањем уочених слабости. Према подацима који су доступни у последњој рубрици табеле бр. 3, видљиво је да је у 2023. години реализовано укупно 75 ревизорских ангажмана (70 редовних и 5 *ad hoc* ревизија), што је за 22 ревизије више у односу на 2020. годину, када су реализована укупно 53 ревизорска ангажмана (50 редовних и 3 *ad hoc* ревизије).

Додатно, важно је и напоменути да је у посматраном петогодишњем периоду било и разлике у броју успостављених јединица интерне ревизије. Наиме, у 2019. години било је успостављено укупно 18 јединица интерне ревизије, а 2020. године је тај број повећан за једну јединицу (укупно их је било 19). Последње три године функцију интерне ревизије, у складу са Законом о интерној ревизији у институцијама БиХ, врши укупно 20 јединица интерне ревизије (19 ЈИР успостављених у институцијама БиХ и једна у јавном предузећу).

На осцилације у броју планираних и реализованих ревизија по годинама, значајан утицај има и флукуација запослених у јединицама интерне ревизије, која је била евидентна у посматраном петогодишњем периоду. Наиме, према подацима из регистара јединица интерне ревизије и интерних ревизора које води ЦХЈ, у протеклих пет година за 11 запослених је престао радни однос, док је 19 новозапослених у јединицама интерне ревизије (односи се на период 2019-2023. година). Из ових података уочава се и да је дошло до очекиваног пораста броја ревизора, са 36 ревизора у 2019. години, број ревизора је повећан на 44 у 2023. години, што представља укупно повећање у петогодишњем периоду за осам ревизора или у процентима за 22%.

У 127 извјештаја интерне ревизије сачињених у току 2023. године, од којих је 70 редовних и 5 *ad hoc* ревизија, дато је укупно 481 препорука од стране 20 јединица интерне ревизије, колико их је укупно и успостављено закључно са 31.12.2023. године. Генерално, највећи број препорука које су интерни ревизори у својим извјештајима у 2023. години дали односи се на препоруке у вези са:

- процесом јавних набавки и реализацијом уговора на основу јавних набавки,
- планирањем и извршењем буџета,
- унапређењем процеса финансијског управљања и контроле и
- областима везаним за специфичности пословања институција.

У наредној табели дат је преглед препорука по институцијама за претходне двије године (2022. и 2023. годину), заједно са подацима о њиховој реализацији.

Табела бр. 4

Р. бр.	Назив институције (надлежна ЈИР)	Година	Број датих препорука интерне ревизије	Број реализованих препорука ИР	Реализоване препоруке у %	Број нереализованих препорука ИР	Нереализоване препоруке у %	Број препорука ИР којима није истекао рок за реализацију	Дјелимично реализоване препоруке ИР
1.	Парламентарна скупштина БиХ (ЈИР ПС БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
2.	Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције (ЈИР ПС БиХ)	2022.	10 ⁵²	2	20%	6	60%	-	1
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
3.	Агенција за заштиту личних података у БиХ (ЈИР ПС БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
4.	Канцеларија за разматрање жалби по јавним набавкама (ЈИР ПС БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-

⁵² У извјештају о обављеној ревизији система, број: 03/16-16-8-1479-3/22 дато је 10 препорука, од којих је 9 прихваћено и за исте је утврђен статус реализације. Једна препорука није прихваћена.

Р. бр.	Назив институције (надлежна ЈИР)	Година	Број датих препорука интерне ревизије	Број реализованих препорука ИР	Реализоване препоруке у %	Број нереализованих препорука ИР	Нереализоване препоруке у %	Број препорука ИР којима није истекао рок за реализацију	Дјелимично реализоване препоруке ИР
5.	Институција омбудсмана за људска права БиХ (ЈИР ПС БиХ)	2022.	6	1	17%	5	83%	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
6.	Службени лист БиХ (ЈИР ПС БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	10	-	-	-	-	10	-
7.	Министарство финансија и трезора БиХ (ЈИР МФТ БиХ)	2022.	3	2	67%	-	-	1	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
8.	Централна хармонизацијска јединица МФТ БиХ (ЈИР МФТ БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	5	-	-	-	-	5	-
9.	Агенција за статистику БиХ (ЈИР МФТ БиХ)	2022.	1	1	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
10.	Дирекција за економско планирање БиХ (ЈИР МФТ БиХ)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
11.	Канцеларија координатора за реформу јавне управе (ЈИР МФТ БиХ)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
12.	Министарство за људска права и избјеглице БиХ (ЈИР МЉП БиХ)	2022.	18	5	28%	4	22%	2	7
		2023.	9	4	44%	1	11%	-	4
13.	Фонд за повратак БиХ (ЈИР МЉП БиХ)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	4	3	75%	-	-	1	-
14.	Институт за нестала лица БиХ (ЈИР МЉП БиХ)	2022.	4	3	75%	1	25%	-	-
		2023.	10	2	20%	-	-	8	-
15.	Министарство иностраних послова БиХ (ЈИР МИП БиХ)	2022.	48	15	31%	20	41%	-	13
		2023.	29	5	17%	11	38%	8	5
16.	Министарство цивилних послова БиХ (ЈИР МЦП БиХ)	2022.	5	2	40%	-	-	-	3
		2023.	10	2	20%	8	80%	-	-
17.	Државна регулаторна агенција за радијациону и нуклеарну безбједност БиХ (ЈИР МЦП БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	15	-	-	-	-	15	-
18.	Агенција за рад и запошљавање БиХ (ЈИР МЦП БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	9	6	67%	2	22%	-	1

Р. бр.	Назив институције (надлежна ЈИР)	Година	Број датих препорука интерне ревизије	Број реализованих препорука ИР	Реализоване препоруке у %	Број нереализованих препорука ИР	Нереализоване препоруке у %	Број препорука ИР којима није истекао рок за реализацију	Дјелимично реализоване препоруке ИР
19.	Агенција за антидопинг контролу БиХ (ЈИР МЦП БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	7	-	-	-	-	7	-
20.	Комисија за очување националних споменика БиХ (ЈИР МЦП БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
21.	Институција омбудсмана за заштиту потрошача у БиХ (ЈИР МСТЕО БиХ)	2022.	4	4	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
22.	Институт за акредитовање БиХ (ЈИР МСТЕО БиХ)	2022.	5	4	80%	-	-	-	1
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
23.	Институт за интелектуалну својину БиХ (ЈИР МСТЕО БиХ)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
24.	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ (ЈИР МСТЕО БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	2	-	-	-	-	2	-
25.	Државна регулаторна комисија за електричну енергију БиХ (ЈИР МСТЕО БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
26.	Комисија за концесије БиХ (ЈИР МСТЕО БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
27.	Савјет за државну помоћ БиХ (ЈИР МСТЕО БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
28.	Министарство правде БиХ (ЈИР МП БиХ)	2022.	10	7	70%	-	-	1	2
		2023.	10	-	-	-	-	10	-
29.	Правобранилаштво БиХ (ЈИР МП БиХ)	2022.	8	4	50%	-	-	4	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
30.	Високи судски и тужилачки савјет БиХ (ЈИР МП БиХ)	2022.	8	7	88%	-	-	1	-
		2023.	3	2	67%	-	-	-	1

Р. бр.	Назив институције (надлежна ЈИР)	Година	Број датих препорука интерне ревизије	Број реализованих препорука ИР	Реализоване препоруке у %	Број нереализованих препорука ИР	Нереализоване препоруке у %	Број препорука ИР којима није истекао рок за реализацију	Дјелимично реализоване препоруке ИР
31.	Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера (ЈИР МП БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	9	-	-	-	-	9	-
32.	Министарство комуникација и транспорта БиХ (ЈИР МКТ БиХ)	2022.	6	2	33%	-	-	4	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
33.	Дирекција за цивилно ваздухопловство БиХ (ЈИР МКТ БиХ)	2022.	53*	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
34.	Регулаторна агенција за комуникације БиХ (ЈИР МКТ БиХ)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
35.	Агенција за поштански саобраћај БиХ (ЈИР МКТ БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
36.	Управа за индиректно опорезивање БиХ (ЈИР УИО БиХ)	2022.	37	37	100%	-	-	-	-
		2023.	60	-	-	-	-	60	-
37.	Државна агенција за истраге и заштиту (ЈИР СИПА БиХ)	2022.	Проведене су накнадне ревизије у сврху праћења реализације за укупно 114 препорука које је интерна ревизија дала у претходном периоду (40 датих у 2021. години и 74 препоруке из ранијих ревизорских извјештаја са дужим роком реализације).						
		2023.	18	-	-	-	-	-	18
38.	Агенција за идентификациона документа, евиденцију и размјену података (ЈИР IDDEEA БиХ)	2022.	18	11	61%	1	5,6%	2	4
		2023.	18	1	5,6%	-	-	17	-
39.	Служба за заједничке послове институција БиХ (ЈИР СЗП БиХ)	2022.	46	26	57%	5	11%	11	4
		2023.	65	4	6,2%	-	-	61	-
40.	Суд БиХ (ЈИР Суда БиХ)	2022.	14	14	100%	-	-	-	-
		2023.	10	5	50%	-	-	4	1
41.	Тужилаштво БиХ (ЈИР Суда БиХ)	2022.	13	13	100%	-	-	-	-
		2023.	14	3	21%	-	-	11	-

⁵³ Покренута ревизија, али није окончана у извјештајном периоду

Р. бр.	Назив институције (надлежна ЈИР)	Година	Број датих препорука интерне ревизије	Број реализованих препорука ИР	Реализоване препоруке у %	Број нереализованих препорука ИР	Нереализоване препоруке у %	Број препорука ИР којима није истекао рок за реализацију	Дјелимично реализоване препоруке ИР
42.	Министарство одбране БиХ (ЈИР МО БиХ)	2022.	31	6	20%	9	30%	7	9
		2023.	17	-	-	-	-	17	-
43.	Министарство безбједности БиХ (ЈИР МБ БиХ)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
44.	Обавјештајно-безбједносна агенција (ЈИР ОБА БиХ)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
45.	Гранична полиција БиХ (ЈИР ГП БиХ)	2022.	3	-	-	3	100%	-	-
		2023.	12	-	-	-	-	12	-
46.	Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ (ЈИР ДКПТ БиХ)	2022.	8	5	63%	3	38%	-	-
		2023.	17	-	-	-	-	17	-
47.	Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби (ЈИР БХАНСА)	2022.	8	6	75%	1	13%	1	-
		2023.	9	1	11%	-	-	8	-
48.	Радио-телевизија БиХ (ЈИР БХРТ)	2022.	19	8	42%	6	31%	3	2
		2023.	43	-	-	-	-	43	-
Укупно у 2022. година			348	200	58%	64	18%	37	46
Укупно у 2023. година			481	37	-	22	-	401	12

У Табели бр. 4 приказани су подаци о укупном броју датих препорука и степену њихове реализације за сваку од институција у којој је вршена интерна ревизија у протекле двије године. С обзиром да за већину препорука датих у 2023. години није истекао рок за реализацију, не може се навести и израчунати коначан проценат учешћа реализованих и нереализованих препорука у укупном броју датих препорука за ову годину. Степен реализације ових препорука (из 2023) биће утврђен у наредном периоду.

На основу података из претходне табеле за 2022. годину уочава се да је више од половине укупно дати препорука (348) у потпуности и релизовано (200 од 348 или у процентима 58%), док је дјелимично реализовано 46 препорука (у процентима 13%), а за 37 препорука (у процентима 11%) још увијек није истекао рок за реализацију и за исте ће у наредном периоду бити утврђен степен реализације.

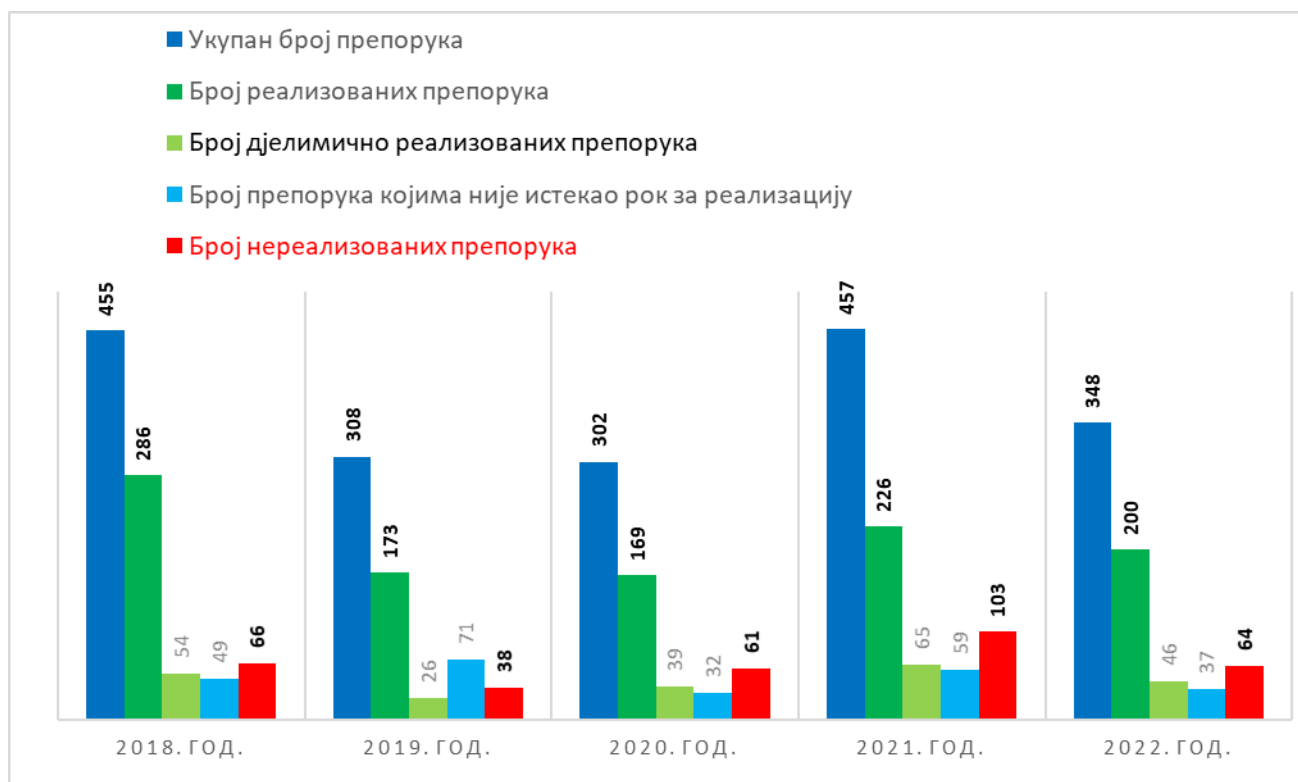
Процент нереализованих препорука у укупном броју датих препорука (348) у 31 институцији БиХ, у којима су у 2022. години у ревизорским извјештајима дате препоруке, износи 18%.

Најслабија реализација препорука интерне ревизије забиљежена је у:

- Граничној полицији БиХ, проценат нереализованих препорука је 100% за препоруке дате у 2022. години,
- Институцији омбудсмана за људска права, проценат нереализованих препорука је 83% за препоруке дате у 2022. години,
- Министарство цивилних послова БиХ, проценат нереализованих препорука је 80% за препоруке дате у 2023. години и
- Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције, проценат нереализованих препорука је 60% за препоруке дате у 2022. години.

На основу података из овог Извјештаја, као и годишњих консолидованих извјештаја интерне ревизије за 2018, 2019, 2020. и 2021. годину, који су доступни на интернет страници МФТ БиХ у дијелу који се односи на ЦХЈ, у наредном графикону приказани су подаци о реализацији препорука, збирно за све институције, на годишњем нивоу за период 2018 – 2022. година.

Графички приказ број 3.

У сврху јаснијег сагледавања бројчаних података који су презентовани на претходном графикону, у наставку су исказани процентуални износи реализованих и нереализованих препорука, по годинама.

- Година 2018: реализованих препорука је 62,8% (286/455), а нереализованих 14,5% (66/455);
- Година 2019: реализованих препорука је 56,2% (173/308), а нереализованих 12,3% (38/308);
- Година 2020: реализованих препорука је 56% (169/302), а нереализованих 20% (61/302);
- Година 2021: реализованих препорука је 49,5% (226/457), а нереализованих 22,5% (103/457);
- Година 2022: реализованих препорука је 58% (200/348), а нереализованих 18% (64/348);

Напомињемо да претходно наведени подаци који се односе на степен реализације препорука нису коначни. Наиме, из графичког приказа се види да у свакој од посматраних година има одређени број препорука којима није истекао рок за реализацију. Подацима о статусу њихове реализације (препоруке за које је утврђен дужи рок, некад и вишегодишњи период провођења) ЦХЈ не располаже.

Очекујемо да ће примјена RIFC апликације⁵⁴ олакшати јединицама интерне ревизије праћење и извјештавање о реализацији препорука, а ЦХЈ омогућити израду свеобухватнијих и потпунијих консолидованих извјештаја који ће садржавати и податке о статусу реализације препорука, које имају дужи рок реализације. Међутим, за овај Консолидовани извјештај нису се могли користити подаци из RIFC апликације⁵⁵.

Наиме, у току 2023. године јединице интерне ревизије су у RIFC апликацију унијеле само дјелимично податке за извјештајну годину, јер је долазило до прекида у њеном функционисању због неадекватне подршке на одржавању сервера, на којем је инсталирана ова Апликација. У периоду израде овог Извјештаја и даље је присутан проблем недостатка меморије на серверу, што онемогућава похрањивање података и документације интерне ревизије, а тиме и њене примјене у провођењу ревизорских ангажмана.

Наведени застој у раду RIFC апликације истовремено се одражава и на немогућност коришћења Апликације у институцијама БиХ у дијелу који се односи на анализу интерних контрола и доношење правовремених одлука о поступању како би се избјегли уочени ризици – Модул ФУК.

4.4. Преглед успостављања и развоја система интерне ревизије институција БиХ

На основу претходно наведених података може се констатовати да је у досадашњем развоју система интерне ревизије у институцијама БиХ постигнут значајан напредак у смислу да се функција и улога интерне ревизије све јасније препознају у институцијама БиХ, као дио укупног система интерних финансијских контрола јавног сектора БиХ. Функција интерне ревизије у институцијама БиХ јасно је дефинисана и утемељена Законом о интерној ревизији институција БиХ, те у једнообразној и усаглашеној методологији рада за интерне ревизоре, која укључује и Стандарде интерне ревизије.

⁵⁴ IT апликација намијењена унапређењу и даљем развоју ФУК-а и интерне ревизије у јавном сектору БиХ, која је развијена у оквиру Пројекта "RIFC-3" финансираног из средстава Европске уније.

⁵⁵ RIFC апликација није била у функцији у периоду израде овог ГКИ ИР. Наиме, 12.02.2024. године дошло је до прекида у приступу Апликацији што је онемогућило институције БиХ да исту користе у сврху израде годишњих извјештаја о ФУК-у и интерној ревизији, а ЦХЈ да изради ГКИ за ФУК и ГКИ за ИР уз помоћ RIFC апликације.

Начин организације јединица интерне ревизије у институцијама БиХ базиран је на децентрализованом моделу који је заснован на принципима "3Е" (економичност, ефективност и ефикасност), с јасно дефинисаним надлежностима јединица интерне ревизије у погледу вршења функције интерне ревизије у институцијама БиХ. Етичким кодексом интерних ревизора у институцијама БиХ, Повељом интерне ревизије, Приручником за интерну ревизију, Стандардима интерне ревизије и Споразумом о вршењу функције интерне ревизије дефинисана су, у институцијама БиХ, основна начела и односи пружаоца услуга – интерних ревизора и руководиоца јединица интерне ревизије, с једне и корисника услуга интерне ревизије – менаџмента институција, с друге стране.

Услови за запошљавање интерних ревизора и руководиоца јединица интерне ревизије у институцијама БиХ темеље се на идентичним општим и додатним условима за запошљавање интерних ревизора у свакој од институција БиХ. Сви запослени интерни ревизори у институцијама БиХ испуњавају услове прописане Законом о интерној ревизији институција БиХ и Правилником о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ. Такође, у систему интерне ревизије институција БиХ омогућено је поштовање принципа "иста плата за исти или сличан посао", а који подразумева да запослени у институцијама Босне и Херцеговине који обављају исте или сличне послове примају исту основну плату, односно да ће се радна мјеста из различитих институција Босне и Херцеговине на којима се обављају слични послови сврстати у исти платни разред. Управо таква су радна мјеста интерних ревизора и руководиоца јединица интерне ревизије.

У Табели бр. 5 дат је преглед предузетих активности, у периоду до 31.12.2023. године, на успостављању јединица интерне ревизије од стране институција БиХ, које су обавезне успоставити интерну ревизију, као и преглед кадровске попуњености интерне ревизије у овим институцијама.

Табела бр. 5

Р. бр.	Назив институције	Приједлог Правилника о ун. орг. достављен ЦХЈ	Добијена сагласност ЦХЈ	Правилник упућен СМ БиХ на усвајање	СМ БиХ усвојио Правилник о ун.орг.	Правилником одобрени број извршилаца у ЈИР	Попуњено особље у ЈИР до 31.12.2023. године	% попуњености ЈИР	Коментар
1.	Парламентарна скупштина БиХ	Да	Да	Да	Да	2	2	100%	-
2.	Министарство финансија и трезора БиХ	Да	Да	Да	Да	4	4*	100%	У току 2023. год. попуњене су двије упражњене позиције интерног ревизора
3.	Министарство за људска права и избјеглице БиХ	Да	Да	Да	Да	2	2	100%	-

Р. бр.	Назив институције	Приједлог Правилника о ун. орг. достављен ЦХЈ	Добијена сагласност ЦХЈ	Правилник упућен СМ БиХ на усвајање	СМ БиХ усвојио Правилник о ун.орг.	Правилником одобрени број извршилаца у ЈИР	Попуњено особље у ЈИР до 31.12.2023. године	% попуњености ЈИР	Коментар
4.	Министарство иностраних послова БиХ	Да	Да	Да	Да	3	3	100%	-
5.	Министарство цивилних послова БиХ	Да	*	Да*	Да*	3	3	100%	* ЦХЈ је издала сагласност број: 02-1-02-4-88-2/13 од 30.04.2013. године на Приједлог правилника о измјенама и допунама Правилника о унутрашњој организацији МЦП БиХ, у дијелу који се односи на интерну ревизију, а који је достављен уз акт МЦП БиХ број: 01-02-2-989-МГ/13 од 18.04.2013. године. Међутим, у свом Годишњем извјештају Руководилац јединице интерне ревизије МЦП БиХ обавијестио је ЦХЈ да важећи Правилник МЦП БиХ (број: 01-02-2-856-4/16 од 11.07.2016) нема сагласност ЦХЈ.
6.	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Да	Да	Да	Да	3	3	100%	-
7.	Министарство правде БиХ	Да	Да	Да	Да	3	3*	100%	*У току 2023. године попуњене су двије упражњене позиције интерног ревизора
8.	Министарство комуникација и транспорта БиХ	Да	Да	Да	Да	2	2*	100%	* У току 2023. године попуњена је упражњена позиција интерног ревизора
9.	Управа за индиректно опорезивање БиХ	Да	Да	Да	Да	4	4	100%	-
10.	Државна агенција за истраге и заштиту – СИПА	Да	Да	Да	Да	2	2	100%	-
11.	Агенција за идентификационе документе,	Да	Да	Да	Да	2	2	100%	-

Р. бр.	Назив институције	Приједлог Правилника о ун. орг. достављен ЦХЈ	Добијена сагласност ЦХЈ	Правилник упућен СМ БиХ на усвајање	СМ БиХ усвојио Правилник о ун.орг.	Правилником одобрени број извршилаца у ЈИР	Попуњено особље у ЈИР до 31.12.2023. године	% попуњености ЈИР	Коментар
	евиденцију и размјену података БиХ – IDDEEA								
12.	Служба за заједничке послове институција БиХ	Да	Да	Да	Да	2	2	100%	-
13.	Суд БиХ	Да	Да	*	*	2	2	100%	*Суд БиХ није обавезан доставити Савјету министара БиХ правилник на усвајање.
14.	Министарство одбране БиХ	Да	Да	Да	Да	4	3*	75%	*Упражњена позиција руководиоца ЈИР ⁵⁶
15.	Министарство безбједности БиХ	Да	Да	Да	Да	2	1*	50%	*Упражњена позиција руководиоца ЈИР ⁵⁷
16.	Обавјештајно-безбједносна агенција БиХ	Да	Да	Да	Да	2	1*	50%	*Упражњена позиција руководиоца ЈИР ⁵⁸
17.	Гранична полиција БиХ	Да	Да	Да	Да	2	1*	50%	*Упражњена позиција руководиоца ЈИР ⁵⁹

⁵⁶ Обавијештени смо од ЈИР МО БиХ да су у току 2023. године обустављене све претходно покренуте активности на попуњавању упражњене позиције Руководиоца ЈИР МО БиХ.

⁵⁷ Министарство безбједности БиХ обавијестило је (акт број: 01-7-16-1-8334-2/23 од 14.02.2024) ЦХЈ да је у току процедура за попуњавање упражњене позиције Руководиоца ЈИР.

⁵⁸ Од 01.01.2024. године попуњена је упражњена позиција Руководиоца ЈИР у ОБА БиХ, на основу Рјешења ОБА БиХ о распоређивању интерне ревизорке на позицију Руководиоца ЈИР ОБА БиХ. Од 1. јануара 2024. године упражњена је позиција интерног ревизора. Претходном Руководиоцу ЈИР престао је радни однос 01.06.2023. године по основу испуњености услова за пензију.

⁵⁹ Од 12.12.2023. године упражњена је позиција Руководиоца ЈИР у ГП БиХ, коме је престао радни однос по основу испуњености услова за одлазак у пензију.

Р. бр.	Назив институције	Приједлог Правилника о ун. орг. достављен ЦХЈ	Добијена сагласност ЦХЈ	Правилник упућен СМ БиХ на усвајање	СМ БиХ усвојио Правилник о ун.орг.	Правилником одобрени број извршилаца у ЈИР	Попуњено особље у ЈИР до 31.12.2023. године	% попуњености ЈИР	Коментар
18.	Дирекција за координацију полицијских тијела	Да	Да	Да*	Не	1**	1**	**	*Правилник у процедури измјене ⁶⁰ . **Попуњена позиција интерног ревизора на основу важећег правилника који није усклађен са прописима из области интерне ревизије ⁶¹
19.	Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби - БХАНСА	Не	Не	Не	Не	-	1*	-	*Попуњена позиција интерног ревизора на основу важећег Правилника који није усклађен са прописима из области интерне ревизије ⁶²
20.	Радио-телевизија БиХ	Да	Да	-*	-*	2	2	100%	*РТБиХ није обавезна доставити СМ БиХ правилник на сагласност.

Из претходне табеле видимо да је, закључно са 31.12.2023. године, укупно 18 од 20 организација окончало процедуру измјене правилника о унутрашњој организацији и успоставило интерну ревизију у складу с прописима из области интерне ревизије, док укупно 14 организација⁶³ има у потпуности кадровски попуњену јединицу интерне ревизије. Успостављање јединица интерне ревизије у складу с прописима из области интерне ревизије, што подразумева усклађивање описа послова и услова за запошљавање особља интерне

⁶⁰ ДКПТ обавијестила нас је (актом број: 20-07-16-4-2672-2/23 од 14.02.2024) да је 12.02.2024. године покренула процедуру поновног добијања мишљења од надлежних институција. Наиме, Генерални секретаријат СМ БиХ вратио је (актом од 08.01.2024. године) Министарству безбједности БиХ Приједлог правилника о унутрашњој организацији ДКПТ, који се односи на интерну ревизију, ради допуне, уз образложење да је потребно зановити достављена мишљења. Министарство безбједности БиХ доставило је (актом од 11.01.2024. године) ДКПТ предметни акт Генералног секретаријата СМ БиХ ради поступања у складу са истим.

⁶¹ Правилником на који је ЦХЈ дала сагласност предвиђене су укупно двије позиције и то: руководилац ЈИР и интерни ревизор.

⁶² БХАНСА је обавезна, у складу са Одлуком о измјенама и допунама Одлуке о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије ("Службени гласник БиХ", број 69/17) и закључцима Савјета министара БиХ, са 54. сједнице одржане 28.07.2022. године и 14. сједнице одржане 07.06.2023. године, ускладити Правилник о унутрашњој организацији у дијелу који се односи на интерну ревизију са релевантним прописима. БХАНСА је већ другу годину заредом доставила ЦХЈ исто, неодређено обавјештење "да су у току активности у вези са наведеним закључцима Савјета министара БиХ и да ће о истом благовремено обавијестити ЦХЈ" (последњи пут актом број: 1-02-16-1-5383-1/23 од 07.02.2024. године), као одговор на упит ЦХЈ о реализацији закључка СМ БиХ којим је БХАНСА задужена да обезбједи неопходна средства и оконча процедуре успостављања ЈИР и запошљавања интерних ревизора.

⁶³ У овај број је укључено и јавно предузеће Радио-телевизија БиХ, које је доставило ЦХЈ документацију о успостављању и кадровском попуњавању ЈИР у складу с релевантним прописима.

ревизије, те њихово квалитетно кадровско попуњавање неопходни су предуслови за даљи напредак у развоју и унапређивању функције интерне ревизије у институцијама БиХ.

Кадровска непопуњеност јединица интерне ревизије вишеструко утиче на стање и функционисање система интерне ревизије и то, с једне стране тако што смањује број и обим извршених ревизорских ангажмана, а с друге стране, што онемогућава досљедно поштовање Стандарда интерне ревизије који јасно дефинишу начин функционисања интерне ревизије, те уједно представљају и основ за оцјену квалитета рада интерне ревизије. У сврху процјене ефективности и ефикасности активности интерне ревизије и идентификовања могућности за њено унапређење, Стандарди интерне ревизије налажу доношење и одржавање Програма обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије који, између осталог, обухвата и стални надзор учинка активности интерне ревизије од стране руководиоца јединице интерне ревизије⁶⁴, као и екстерно оцјењивање од стране квалификованог, независног оцјењивача или тима оцјењивача, које се проводи бар једном у пет година. Интерно и екстерно оцјењивање интерне ревизије може дати праве резултате само у јединицама интерне ревизије, које су у потпуности попуњене, тј. имају руководиоца јединице интерне ревизије и једног или више интерних ревизора.

4.5. Преглед примјене методологије рада и учинка јединица интерне ревизије институција БиХ

Кроз годишње извјештаје јединица интерне ревизије институција БиХ и на основу сталне комуникације с руководиоцима јединица интерне ревизије и интерним ревизорима, која се одвија кроз састанке, обуке, издавање мишљења и обавјештења на упите, ЦХЈ врши, у складу с Правилником о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине⁶⁵ и користећи препоруке из Водича за оцјену квалитета интерне ревизије у јавном сектору⁶⁶, надзор над поштовањем методологије рада интерне ревизије и прати учинак јединица за интерну ревизију институција БиХ. У складу са Правилником, ЦХЈ је од 2023. године отпочела и са активностима на провођењу периодичног прегледа примјене методологије рада и релевантних прописа "на лицу мјеста", кроз увид у ревизорску документацију јединица интерне ревизије. Резултати проведеног надзора за извјештајни период наведени су у оквиру тачке 5. овог Извјештаја.

Додатно и RIFC апликација треба да допринесе и омогући ЦХЈ континуирани увид у рад јединица интерне ревизије и примјену методологије рада. Међутим, иако је ЦХЈ у извјештајном периоду константно улагала напоре да се изнађу адекватна рјешења за одржавање RIFC апликације и даље се суочавамо са различитим потешкоћама.

Изостанак одржавања и потребне техничке (ИТ) подршке, у дијелу који се односи на саму RIFC апликацију, али и сервер на којем је инсталирана RIFC апликација, довео је до више прекида у коришћењу и примјени RIFC апликације у провођењу интерних ревизија у

⁶⁴ Поред сталног надзора учинка активности интерне ревизије, интерна оцјењивања укључују према Стандардима интерне ревизије и периодична самооцјењивања које је обавезан провести Руководилац ЈИР или оцјењивача која врше друга лица из организације која имају довољно познавања праксе интерне ревизије.

⁶⁵ Одлука о доношењу Правилника објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 74/21.

⁶⁶ Водич је издат у марту 2016. године од стране Заједнице праксе за интерну ревизију (IACOP) мреже за Управљање јавном потрошњом – учење уз међусобну подршку (PEMPAL-а), која је покренута од стране Свјетске банке 2006. године и обухвата 21 земљу, доступан на www.pempal.org.

институцијама БиХ. Ни ЦХЈ није могла користити PIFC апликацију у извјештајном периоду у сврху праћења примјене методологије рада и Стандарда интерне ревизије, нити "повући" и користити податке из Апликације приликом израде овог Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије.

У наредном табеларном прегледу дати су подаци, које су у својим годишњим извјештајима доставиле јединице интерне ревизије, о поштовању и примјени прописане методологије рада, Етичког кодекса и Стандарда интерне ревизије током вршења интерне ревизије од стране интерних ревизора у јединицама интерне ревизије институција БиХ. Такође, дати су и подаци о провођењу интерне и екстерне оцјене квалитета и о сарадњи јединица интерне ревизије са Канцеларијом за ревизију институција БиХ.

Табела бр. 6

Р. бр.	Назив ЈИР	Рада у складу са Приручником	Поштовање Стандарда интерне ревизије	Поштовање Етичког кодекса	Интерна оцјена квалитета	Стални надзор у току вршења ревизија	Екстерна оцјена квалитета	Достављен ЦХЈ Извјештај о програму обезбјеђења и унапређења квалитета	Сарадња са Канцеларијом за ревизију институција БиХ	Коментар
1.	ЈИР Парламентарне скупштине БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
2.	ЦЈИР Министарства финансија и трезора	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
3.	ЈИР Министарства за људска права и избјеглице БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
4.	ЈИР Министарства иностраних послова БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
5.	ЈИР Министарства цивилних послова БиХ	Да	Да	Да	*	Да	Не	Да	Да	*Није документовано да је интерно оцјењивање извршено на основу предвиђеног Упитника за периодично самооцјењивање ⁶⁷

⁶⁷ У складу са Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ" бр. 74/21) ЦХЈ је, у складу са препорукама експерата Пројекта ЕУ "PIFC -3" и примјера добре праксе, припремила Упитник за периодично самооцјењивање ЈИР који садржи сет питања, на основу којих су руководиоци ЈИР обавезни извршити самопроцјену усклађености функције интерне

Р. бр.	Назив ЈИР	Рад у складу са Приручником	Поштовање Стандарда интерне ревизије	Поштовање Етичког кодекса	Интерна оцјена квалитета	Стални надзор у току вршења ревизија	Екстерна оцјена квалитета	Достављен ЦХЈ Извјештај о програму обезбјеђења и унапређења квалитета	Сарадња са Канцеларијом за ревизију институција БиХ	Коментар
6.	ЈИР Министарства спољне трговине и економских односа БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
7.	ЈИР Министарства правде БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
8.	ЈИР Министарства комуникација и транспорта БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
9.	ЈИР Управе за индиректно опорезивање БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Да*	Да	Да	*Екстерна оцјена проведена у 2020. год. у оквиру <i>Twinning light</i> пројекта ЕУ
10.	ЈИР Државне агенције за истраге и заштиту	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
11.	ЈИР Агенције за идентификациона документа, евиденцију и размјену података	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
12.	ЈИР Службе за заједничке послове институција БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
13.	ЈИР Суда БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
14.	ЈИР Министарства одбране БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
15.	ЈИР Министарства безбједности БиХ	Да	Да	Да	Не*	Да	Не	Не	Да	*Интерно оцјењивање није проведено, нити је донијет Програм обезбјеђења и унапређења квалитета, иако је ЦХЈ издала

ревизије са Стандардима интерне ревизије и релевантним прописима. Упитник је ЦХЈ доставила свим јединицама интерне ревизије.

Р. бр.	Назив ЈИР	Рад у складу са Приручником	Поштовање Стандарда интерне ревизије	Поштовање Етичког кодекса	Интерна оцјена квалитета	Стални надзор у току вршења ревизија	Екстерна оцјена квалитета	Достављен ЦХЈ Извјештај о програму обезбјеђења и унапређења квалитета	Сарадња са Канцеларијом за ревизију институција БиХ	Коментар
										тражену сагласност да интерни ревизор може привремено обављати све послове Руководиоца ЈИР, што обухвата и интерно оцјењивање ⁶⁸
16.	ЈИР Обавјештајно-безбједоносне агенције	Да	Да	Да	Дјел ими чно *	Да	Не	Не*	Да	*Није донијет Програм обезбјеђења и унапређења квалитета иако су обезбјеђени неопходни предуслови за доношење и провођење истог. ⁶⁹
17.	ЈИР Граничне полиције БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	Да	-
18.	ЈИР Дирекције за координацију послицијских тијела БиХ	Да	Да	Да	Да	Дјелим ично*	Не	Да	Да	*Није попуњена позиција руководиоца ЈИР који је обавезан вршити надзор, те се надзор проводи у мјери у којој је то могуће.

⁶⁸ ЦХЈ МФТ БиХ је, на основу захтјева МБ БиХ бр: 04-34-2-1309-1/23 и 04-34-2-1309-3/23, издала сагласност (бр: 02-1-02-4-68-6/23 од 29.03.2023. године) да интерни ревизор у ЈИР Министарства безбједности БиХ може привремено обављати послове Руководиоца ЈИР, до попуње ове позиције. Сагласност за обављање послова Руководиоца ЈИР подразумијева и провођење интерног оцјењивања интерне ревизије МБ БиХ, у складу са релевантним прописима, а све у сврху побољшања функције интерне ревизије у овом Министарству.

⁶⁹ Обавијештени смо да је ЈИР ОБА БиХ проводила стални надзор у ревизорским ангажманима, али да није извршено периодично самооцјењивање, нити су прикупљене повратне информације ревидираних организационих јединица, иако је до 31.05.2023. године била попуњена позиција Руководиоца ЈИР, а након тога је тражена (акт ОБА БиХ бр: 10-37476/23 од 27.06.2023. године) и добијена сагласност ЦХЈ (бр: 02-1-02-4-234-2/23 од 11.07.2023) да интерни ревизор може привремено обављати послове Руководиоца ЈИР. Сагласност за обављање послова Руководиоца ЈИР подразумијева и доношење Програма обезбјеђења и унапређења квалитета, несметано обављање интерног оцјењивања и сачињавање извјештаја о истом, у сврху побољшања функције интерне ревизије.

Р. бр.	Назив ЈИР	Рад у складу са Приручником	Поштовање Стандарда интерне ревизије	Поштовање Етичког кодекса	Интерна оцјена квалитета	Стални надзор у току вршења ревизија	Екстерна оцјена квалитета	Достављен ЦХЈ Извјештај о програму обезбјеђења и унапређења квалитета	Сарадња са Канцеларијом за ревизију институција БиХ	Коментар
19.	ЈИР Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА	Да	Да	Да	*	*	Не	Да*	.. ⁷⁰	*Није систематизована нити попуњена позиција руководиоца ЈИР-а, те стога нису створени услови за потпуно провођење интерне оцјене квалитета. Сачињен је Извјештај о периодичном самооцјењивању.
20.	ЈИР Радио-телевизије БиХ	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Да	.. ⁷¹	-

Из претходне табеле уочава се да су све јединице интерне ревизије (њих укупно 20) обавијестиле ЦХЈ да су интерни ревизори у свим јединицама интерне ревизије, у току провођења ревизорских ангажмана, поштовали и придржавали се прописане методологије рада, Стандарда интерне ревизије и Етичког кодекса.

Међутим, када је ријеч о примјени прописа из области контроле квалитета уочава се да нису све јединице интерне ревизије у потпуности испоштовале релевантне прописе, односно:

- Двије од 20 јединица интерне ревизије у институцијама БиХ нису доставиле ЦХЈ извјештај о Програму обезбјеђења и унапређења квалитета, а што су обавезни сходно Правилнику о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ. Ријеч је Јединици интерне ревизије Министарства безбједности БиХ и Јединици интерне ревизије Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ.

Напомињемо да несачињавање и неспровођење Програма обезбјеђења и унапређења квалитета доводи до изостанка захтијеваних процедура којима се обезбјеђује усаглашеност са релевантним прописима, као основ за одржавање квалитета у пружању услуга интерне

⁷⁰ Према Закону о БХАНСА-и, ревизију врши независна ревизорска агенција. Канцеларија за ревизију институција БиХ није обавезна да врши ревизију у БХАНСА-и.

⁷¹ У складу са Законом о јавном РТВ сервису БиХ, БХРТ има обавезу ангажовања једном годишње независне ревизорске куће за обављање ревизије финансијских извјештаја, док Канцеларија за ревизију институција БиХ врши ревизију искључиво по основу закључака Парламентарне скупштине БиХ или Дома народа ПС БиХ.

ревизије. Додатно, напомињемо и да је ЦХЈ у току 2023. године за обје ове јединице, на основу достављених захтјева од Министарства безбједности БиХ и Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ, издала сагласност да интерни ревизор у овим јединицама испуњавају услове и могу привремено обављати послове руководиоца ЈИР, до потуне упражњене позиције.

- Периодично самооцјењивање није уопште извршено у Јединици интерне ревизије Министарства безбједности БиХ и Јединици интерне ревизије Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ. Јединица интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ није документовала да је периодичну самопроцјену извршила кроз Упитник за периодично самооцјењивање који је припремила ЦХЈ⁷², а у Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА, у којој није систематизована ни попуњена позиција Руководиоца ЈИР и у којој је упуслен један интерни ревизор, дјелимично су проведене мјере и активности предвиђене у оквиру интерног оцјењивања.

Важно је напоменути да периодично самооцјењивање интерне ревизије чини важан сегмент интерног оцјењивања којег су руководиоци јединица интерне ревизије обавезни спровести, сходно Стандардима интерне ревизије, у сврху идентификовања могућности за унапређењем функције интерне ревизије. Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ предвиђено је да се овај вид оцјене врши једном у двије године, те је ЦХЈ на основу достављених годишњих извјештаја ЈИР и пратеће документације за 2022-2023. године утврдила да је укупно 16 од 20 јединица интерне ревизије извршила периодично самооцјењивање на начин како је то предвиђено методологијом рада. Наведене четири јединице интерне ревизије (ЈИР МБ, ЈИР ОБА, ЈИР МЦП и ИР БХАНСА) нису у претходне двије године доставиле ЦХЈ попуњен Упитник у сврху документовања извршене самопроцјене усаглашености са Стандардима интерне ревизије и релевантним прописима.

Узимајући у обзир искуства других земаља у провођењу контроле квалитета, те уважавајући одређене специфичности јединица интерне ревизије у институцијама БиХ⁷³, ЦХЈ је у претходном периоду у сарадњи са експертима Пројекта ЕУ "P1FC-3" припремила методологију којом су прецизно дефинисане процедуре провођења контроле квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ. Правилник о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине објављен је у децембру 2021. године.

ЦХЈ је, у складу с Правилником, припремила и Упитник за периодично самооцјењивање усклађености интерне ревизије са Стандардима интерне ревизије, Етичким кодексом и другим релевантним прописима којим се уређује начин успостављања и вршења

⁷² ЈИР МЦП БиХ је у свом Извјештају о програму обезбјеђења и унапређења квалитета за 2023. годину, под тачком 3.2.2, констатовала да је ова ЈИР "дјелимично усклађена", на основу оцјењивања кроз Упитник. Међутим, Упитник није достављен ЦХЈ, ни након упућеног додатног захтјева путем *e-maila* од 08.03.2023. године. Увидом у достављени Извјештај о ПОУК-у ЈИР МЦП за 2023. годину, утврдили смо да бројчана оцјена која је наведена не одговара описној оцјени садржаној у предметном Извјештају ЈИР МЦП БиХ, сходно члану 22. Правилника о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ, којим је дефинисан начин одређивања нивоа усаглашености интерне ревизије.

⁷³ Посматрано са аспекта величине ЈИР (броја особља), Глобални институт интерних ревизора (*The Institute of Internal Auditors*) је дао одређене препоруке у Водичу за примјену (Стандард 1320 – Извјештавање о Програму обезбјеђења и унапређења квалитета, МОПП) за спровођење самопроцјене, у зависности од броја интерних ревизора у ЈИР и зрелости активности интерне ревизије.

функције интерне ревизије институција БиХ, и исти доставила у новембру 2022. године јединицама интерне ревизије. Упитник је припремљен на основу анализе приједлога достављених од стране експерата Пројекта "PIFC-3" у току израде Правилника, а у складу с примјерима добре праксе земаља из окружења. Овим је обезбјеђена једнообразност и потпуност у провођењу контроле квалитета од стране руководиоца јединица интерне ревизије институција БиХ у поступку интерног оцјењивања, сходно Стандардима.

Интерно оцјењивање подразумијева стално праћење активности и учинка интерне ревизије, прикупљање повртаних информација од ревидираних субјеката, као и периодично самооцјењивање, како би се осигурала усклађеност с Етичким кодексом и Стандардима интерне ревизије, а тиме осигурало и остварење циљева, захтијевани квалитет рада и унапређење активности интерне ревизије. Евиденција о обављеном интерном и екстерном оцјењивању, као и прегледима које проводи ЦХЈ, документује се и чува, а резултати извршених оцјењивања саопштавају се руководиоцу институције и ЦХЈ приликом подношења годишњег извјештаја о раду, у форми извјештаја о Програму обезбјеђења и унапређења квалитета, у складу с Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ. Анализа података о достављеним извјештајима садржана је у тачки 5. овог Извјештаја.

Важно је напоменути да је један од циљева којем треба да допринесе примјена PIFC апликације, која је израђена у оквиру Пројекта ЕУ "PIFC-3", управо потреба за обезбјеђењем досљедне примјене захтјева Стандарда интерне ревизије, а на основу којих је израђен и Приручник за интерну ревизију у институцијама БиХ као методолошки оквир који пружа детаљна упутства и смјернице за рад интерних ревизора. У сегменту интерног оцјењивања PIFC апликација садржи све захтијеване процедуре и поступке о интерном оцјењивању, што између осталог подразумијева да се ревизорски ангажмани обављају уз контунирано усмјеравање од стране руководиоца јединице интерне ревизије. Такође, у Апликацији је предвиђено и праћење реализације Годишњег плана интерне ревизије и мјерење учинка ревизије, укључујући и прикупљање повратних информација ревидираних субјеката, као и повремено (периодично) самооцјењивање јединице интерне ревизије у сврху идентификовања могућности за унапређењем услуга које пружа интерна ревизија.

Претходно наведене процедуре чине сет мјера предвиђених у оквиру интерног оцјењивања, које су јединице интерне ревизије обавезне проводити сходно Стандардима, а чија примјена ће кроз софтверско-апликативно рјешење (PIFC апликацију) бити значајно олакшана.

На основу података садржаних у претходној табели (табела бр. 6) посебно истичемо и податак да у јединицама интерне ревизије које нису кадровски у потпуности попуњене, ангажовања интерних ревизора нису надзирана и усмјеравана на одговарајући начин, а што је неопходно како би се обезбједило остварење циљева, осигурање квалитета и развој запослених, како је то предвиђено релевантним прописима. Наиме, у јединицама интерне ревизије у којим је запослен само један извршилац, а то су јединице у сљедећим институцијама: Министарство безбједности БиХ, Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ и Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби БиХ, онемогућено је досљедно и потпуно провођење прописаних процедура сталног надзора у провођењу интерних ревизија.

Када је ријеч о екстерној оцјени квалитета, у протеклом периоду само је у једној јединици извршен овај вид процјене усклађености њеног функционисања са Стандардима интерне ревизије. У току 2020. године у Јединици интерне ревизије Управе за индиректно опорезивање БиХ проведена је, у оквиру *Twinning light* пројекта "Подршка развоју ефективне интерне контроле и ревизорског окружења у УИО БиХ" финансираног од стране Европске уније, екстерна оцјена квалитета функције интерне ревизије⁷⁴.

Напомињемо да екстерна оцјена квалитета, према Стандардима интерне ревизије, мора бити проведена од стране квалификованог, независног оцјењивача или тима оцјењивача који су изван организације, уз поштовање одредби Правилника⁷⁵ којим је дефинисан начин и процедура избора екстерног оцјењивача.

Све јединице интерне ревизије, које су успостављене у институцијама БиХ у којим Канцеларија за ревизију институција БиХ врши ревизију⁷⁶, констатовале су да су сарађивале с ревизорима Канцеларије за ревизију институција БиХ, кроз размјену ревизорске документације и ревизорских извјештаја, и кроз подршку провођењу датих препорука за унапређење система PIFC-а.

Саставни дио интерног оцјењивања којег проводе руководиоци јединица интерне ревизије је и постављање индикатора успјешности како би се континуирано тежило унапређењу услуга које пружа интерна ревизија. Као помоћ руководиоцима јединица интерне ревизије за што објективније утврђивање ових индикатора, у наредном табеларном приказу (табела бр. 7) садржани су кључни квантитативни показатељи неопходни за упоредне анализе и самопроцјене. Наиме, у табели бр. 7. дат је преглед јединица интерне ревизије заједно с подацима о укупном броју извршених ревизија и датих препорука по јединици интерне ревизије, укупном броју дана које су ЈИР провеле на вршењу ревизија, као и о врсти ревизија и подручјима ревидирања.

⁷⁴ На основу добијене сагласности руководиоца УИО БиХ, руководиоца ЈИР-а затражио је од експерата *Twinning light* пројекта ЕУ да изврше екстерну оцјену функције интерне ревизије. Иста је проведена у периоду септембар – децембар 2020, у форми самооцјењивања које је провео руководиоца ЈИР-а с независном екстерном потврдом. У Извјештају о екстерном оцјењивању дата је потврда да је функција интерне ревизије у УИО БиХ у складу с Међународним стандардима интерне ревизије ("Генерално усаглашена").

⁷⁵ Правилник о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ, ступио на снагу 1.1.2022. године (Одлука о доношењу Правилника објављена у "Службеном гласник БиХ", број 74/21).

⁷⁶ Нису укључене интерна ревизија БХАНСА-е и ЈИР БХРТ у којима, према релевантним законима, екстерну ревизију врши независна ревизорска агенција. Канцеларија за ревизију институција БиХ није обавезна да врши ревизију у овим двјема организацијама.

Табела бр. 7

Р. бр.	Назив ЈИР	Број особља ИР у ЈИР	Број коначних извјештаја ИР у 2023.	Број датих препорука ИР у 2023.	Број остварених ревизорских дана ⁷⁷ ЈИР	Број ревизорских дана ЈИР по извјештају (колона 6 / 4)	Подручја ревидирања у 2023. години
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1.	ЈИР Парламентарне скупштине БиХ	2	6 ⁷⁸	32	450	75	- Набавка и имплементација програма за електронски ток докумената; - Јавне набавке; - Плате и накнаде плата; - Накнадне ревизије;
2.	ЈИР Министарства финансија и трезора БиХ	4 ⁷⁹	5	11	600	120	- Извршење буџета дефинисаног Стратегијом унапређења управљања јавним финансијама; - Опција развоја ФУК-а; - Накнадне ревизије;
3.	ЈИР Министарства за људска права и избјеглице БиХ	2	9	23	438	49	- Планирање програмских активности; - Коришћење средстава репрезентације; - Попис сталних средстава; - Накнадне ревизије;
4.	ЈИР Министарства иностраних послова БиХ	3	11 ⁸⁰	29	605	55	- Наплата прихода и потраживања; - Наплата прихода од конзуларних такси и плана расхода ДКП – извршење у више амбасада; - Посредовање у процедури пријема и престанка држављанства; - Извршење финансијских обавеза за чланарине БиХ у међународним организацијама и институцијама; - Набавка робе, услуга и радова; - Управљање закупима простора за смјештај ДКП-а и шефова ДКП-а БиХ; - Накнадне ревизије;
5.	ЈИР Министарства цивилних послова БиХ	3	7	49	540	77	- Сачињавање и праћење извршења буџета; - Планирање и праћење извршења буџета; - Накнадне ревизије;
6.	ЈИР Министарства спољне трговине и економских односа БиХ	3	7	14	590	84	- Финансијско управљање и контрола - Управљање људским ресурсима; - Стратешко планирање; - Накнадне ревизије;

⁷⁷ Подаци добијени из годишњих извјештаја јединица интерне ревизије.

⁷⁸ Започета је и једна ревизија у Централној изборној комисији, а иста ће бити окончана у 2024. години.

⁷⁹ У првој половини 2023. године ЈИР МФТ БиХ је имала попуњене укупно 2 од 4 систематизоване позиције. У периоду јун – август 2023. године попуњене су двије упражњене позиције интерног ревизора.

⁸⁰ ЈИР МИП БиХ провела је и двије савјетодавне услуге, у складу са захтјевом руководиоца институције.

7.	ЈИР Министарства правде БиХ	3 ⁸¹	5	22	404	81	- Финансијско управљање и контрола; - Планирање и извршење буџета; - Обрачун плата и накнада; - Накнадне ревизије;
8.	ЈИР Министарства комуникација и транспорта БиХ	2 ⁸²	4	12	273	68	- Електронско благајничко пословање; - Накнадне ревизије;
9.	ЈИР Управе за индиректно опрезивање БиХ	4	8	60	899	112	- Развој система ФУК-а у УИО; - Ефикасност извјештавања о раду; - Ефикасност покретања и окончања прекршајних поступака у оквиру регистрације пореских обвезника; - Ефикасност поступка регистрације обвезника индиректних пореза; - Накнадне ревизије;
10.	ЈИР Државне агенције за истраге и заштиту БиХ	2	5	18	404	81	- Јавне набавке – директни споразуми; - ЈН – конкурентски споразуми; - ЈН – ограничени поступак; - ЈН – отворени поступак; - Накнадна ревизија;
11.	ЈИР Агенције за идентификационе документе, евиденцију и размјену података	2	6	18	396	66	- Администрација система и апликација/усклађеност са Правилником о техничкој администрацији; - Евидентирање, праћење и рефундирање прихода; - Одржавање опреме; - Накнадне ревизије;
12.	ЈИР Службе за заједничке послове БиХ	2	10 ⁸³	65	407	41	- Угоститељство СЗП; - Стимулације запослених; - Управљање оквирним споразумима и уговорима у јавним набавкама; - Јавна набавка грађевинско занатских радова; - Накнадне ревизије;
13.	ЈИР Суда БиХ	2	9	24	410	46	- Евидентирање и наплата прихода од новчаних такси; - ФУК; - Службена путовања; - Планирање и извршење буџета; - Обрачун и исплата накнада за прековремени рад и рад у нерадне дане; - Накнадне ревизије;

⁸¹ У току 2023. године попуњене су обје систематизоване позиције интерног ревизора у ЈИР МП БиХ (једна 09.01.2023. године, а друга 01.11.2023. године).

⁸² До 01.08.2023. године ЈИР МКТ БиХ имала је попуњену само позицију Руководиоца ЈИР. Од 01.08.2023. године попуњена је и упражњена позиција интерног ревизора.

⁸³ Поред наведеног броја реализованих ревизија, ЈИР СЗП БиХ започела је у 2023. години и још једну планирану редовну ревизију, а иста ће бити окончана у 2024. години.

14.	ЈИР Министарства одбране БиХ	3 ⁸⁴	10	17	438	44	<ul style="list-style-type: none"> - Пријем и евидентирање материјалних средстава из донација у МО БиХ; - Израда плана набавки роба, услуга и радова за потребе МО и ОС; - Планирање набавке и располагања средствима и опремом противпожарне заштите; - Искњижавање из старог књиговодственог програма МС; - Накнадне ревизије;
15.	ЈИР Министарства безбједности БиХ	1	1	6	Нису достављени подаци у Годишњем извјештају ⁸⁵		<ul style="list-style-type: none"> - Електронско благајничко пословање;
16.	ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ	1 ⁸⁶	4	-	208	52	<ul style="list-style-type: none"> - Основна средства; - Јавне набавке; - Накнаде трошкова запослених; - Боловање запослених;
17.	ЈИР Граничне полиције БиХ	1 ⁸⁷	4	12	174	43	<ul style="list-style-type: none"> - Планирање и извршење буџета; - Јавне набавке; - Приходи од продаје сталних средстава и прекршајних налога; - Накнадне ревизије;
18.	ЈИР Дирекције за координацију полицијских тијела БиХ	1 ⁸⁸	5	17	225	45	<ul style="list-style-type: none"> - Исплате стимулација и накнада за рад у комисијама; - Рјешења о престанку радног односа због испуњавања законских услова за одлазак у пензију и исплаћених отпремнина; - Накнадне ревизије;

⁸⁴ Упражњена позиција руководиоца ЈИР МО БиХ од 24.05.2021. године, коме је престао радни однос на основу испуњености услова за одлазак у пензију.

⁸⁵ ЈИР Министарства безбједности БиХ није ни након више тражења доставила податак о броју дана који је интерни ревизор провео у вршењу задатака интерне ревизије у току 2023. године, а што је саставни дио праћења реализације одобрених планова интерне ревизије сходно методологији рада.

⁸⁶ До 01.06.2023. године ЈИР ОБА БиХ имала је попуњене обје систематизацијом предвиђене позиције (руководилац ЈИР и интерни ревизор). Од 01.06.2023. упражњена је позиција руководиоца ЈИР коме је престао радни однос по основу испуњености услова за пензију. Рјешењем ОБА-е интерна ревизорка је од 01.01.2024. године распоређена на позицију руководиоца ЈИР.

⁸⁷ У извјештајном периоду били су смањени капацитети ЈИР ГП БиХ, усљед породилског одсуства ревизорке, а од 12.12.2023. године престао је радни однос Руководиоцу ЈИР по основу испуњености услова за пензију.

⁸⁸ До 30.06.2023. године ДКПТ је имала попуњене двије позиције интерног ревизора. Од наведеног датума је попуњена укупно 1 позиција интерног ревизора, усљед својевољног премјештаја једне интерне ревизорке на другу позицију у ДКПТ.

19.	ЈИР Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби–БХАНСА	1	5	9	148	30	- Провођење царинских поступака; - Централни попис имовине и обавеза; - Зракопловно информисање – <i>ARO ATCU II</i> ; - Јавне набавке; - Накнадна ревизија;
20.	ЈИР Радио-телевизије БиХ	2	6	43	460	77	- Канцеларијско пословање; - ФУК; - Обрачун, евиденција и исплата плата; - Обрачун, евиденција и исплата путних налога; - Накнадне ревизије;
Укупно у 2023. години		44	127*	481	() ⁸⁹	()	*70 редовних, 52 накнадне и 5 <i>ad hoc</i> ревизија
Укупно у 2022. години		42	138*	348	() ⁹⁰	()	*61 редовна, 76 накнадних и једна <i>ad hoc</i> ревизија
Укупно у 2021. години		41	133*	457	7.954 ⁹¹	60	*74 редовне, 56 накнадних и три <i>ad hoc</i> Ревизије
Укупно у 2020. години		40	100*	302	6.912	69	*50 редовних, 47 накнадних и три <i>ad hoc</i> ревизије
Укупно у 2019. години		36	102*	308	5.846	57	*44 редовне, 53 накнадне и пет <i>ad hoc</i> ревизија

Табела број 7. даје приказ појединих показатеља резултата рада јединица интерне ревизије, те заједно с подацима из годишњих конолидованих извјештаја за претходне године, стварају основ за праћење и анализу рада појединачно сваке јединице интерне ревизије. Приликом анализе потребно је узети у обзир и утврђени просјек на нивоу јединица интерне ревизије институција БиХ за претходне године (просјечан број обављених ревизија, датих препорука и утрошеног времена на провођењу ревизија) који је садржан у овом дијелу Извјештаја. Ови подаци могу послужити руководиоцима јединица интерне ревизије приликом самопроцјене ефикасности рада јединице у сврху побољшања искоришћености расположивих капацитета.

У наставку наводимо податке о просјечном броју ревизија по јединицама интерне ревизије, по годинама на нивоу институција БиХ, који су садржани у претходној табели. Ови подаци су илустровани у графичком приказу број 1. у овом Извјештају.

- Година 2019: просјечан број ревизија по ЈИР је 5,67 (102 ревизије / 18 ЈИР);
- Година 2020: просјечан број ревизија по ЈИР је 5,26 (100 ревизија / 19 ЈИР);
- Година 2021: просјечан број ревизија по ЈИР је 6,65 (133 ревизија / 20 ЈИР);
- Година 2022: просјечан број ревизија по ЈИР је 6,90 (138 ревизија / 20 ЈИР);
- Година 2023: просјечан број ревизија по ЈИР је 6,35 (127 ревизија / 20 ЈИР);

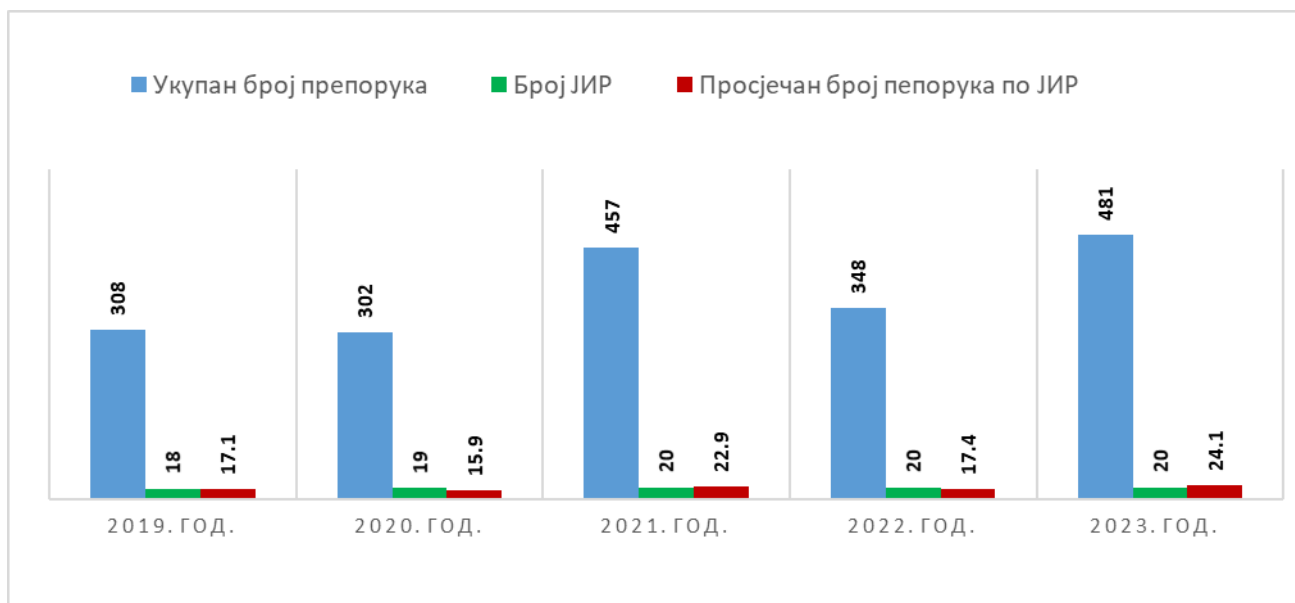
⁸⁹ Већ другу годину заредом не располажемо комплетним подацима, за свих 20 ЈИР, јер ЈИР Министарства безбједности БиХ није ни за 2023. годину доставила податке о броју дана које је ова Јединица провела у обављању задатака интерне ревизије, а што је неопходно у сврху праћења потпуне упослености особља ИР.

⁹⁰ Ни за 2022. годину ЦХЈ није располагала комплетним подацима, за свих 20 ЈИР, јер ЈИР Министарства безбједности БиХ није доставила податке о броју дана које је ова Јединица провела у обављању задатака интерне ревизије, а што је неопходно у сврху праћења потпуне упослености особља интерне ревизије.

⁹¹ Укупан број проведених радних дана, за 20 јединица интерне ревизије, на провођењу интерних ревизија укључујући и активности на изради планова интерне ревизије и извјештаја о раду.

У складу с подацима из претходне табеле, а на основу консолидованих годишњих извјештаја, у сљедећем графичком приказу презентовани су подаци о укупном броју препорука датим у ревизорским извјештајима збирно за све јединице интерне ревизије на нивоу институција БиХ, за период 2019-2023. године. Такође, презентовани су и подаци по годинама о броју успостављених јединица интерне ревизије и подаци о просјечном броју препорука по јединици интерне ревизије.

Графички приказ број 4.

Из графичког приказа број 4. примјетно је да је присутна осцилација у просјечном броју датих препорука по јединици интерне ревизије (ЈИР), по годинама, а исти се креће у распону од 15,9 препорука по ЈИР у 2020. години до 24,1 препорука по ЈИР у 2023. години. С тим у вези напомињемо да је број препорука у директној корелацији с бројем извршених ревизија. Уочава се да је у години у којој је најмањи просјечан број датих препорука (2020. година: 15,9 препорука по ЈИР), уједно и година у којој је извршено најмање ревизија (укупно 100 ревизија, подаци доступни у табел број 7).

Као што је већ у образложењу графичког приказа број 2. у овом Извјештају наведено, а у којем су презентовани годишњи подаци о укупном броју ревизија и броју датих препорука, може се претпоставити да су на мањи број проведених ревизија у 2020. години, а тиме и датих препорука, у односу на остали посматрани временски период, утицали ванредни услови рада изазвани пандемијом корона вируса. Додатно, напомињемо и да је у протеклом петогодишњем периоду у институцијама БиХ присутна значајна флукуација запослених у јединицама интерне ревизије (за 11 запослених је престао радни однос, а 19 је новозапослених), што се засигурно одразило и на број проведених ревизија и датих препорука.

Када се посматрају посебно подаци у табели број 7. за посљедња два извјештајна периода уочава се да је у 2023. години, од стране 20 јединица интерне ревизије извршено укупно 127 ревизија у којима је дато 481 препорука, што у односу на 2022. годину, када је 20 јединица интерне ревизије сачинило 138 извјештаја и дало укупно 348 препорука, представља мање смањење просјечног броја извршених ревизија по јединици интерне ревизије (за 11

ревизија или у процентима за око 8%). Са 6,9 ревизија по јединици интерне ревизије, колико су у просјеку провеле јединице интерне ревизије у 2022. години, дошло је до благог смањења (за 0,55) на 6,35 ревизија по јединици интерне ревизије у 2023. години.

Међутим, просјечан број датих препорука по ЈИР у 2023. години већи је у односу на претходну годину за 6,6 препорука (у процентима за 38%) и износи 24 препоруке по ЈИР, док је у 2022. години број датих препорука износио 17,4 препоруке по ЈИР. Повећању броју препорука у 2023. години у односу на 2022. годину допринијело је повећање броја реализованих редовних ревизија (са 61 ревизије у 2022. години повећано је на 70 редовних ревизија у 2023. години, у процентима повећање износи 15%), што је детаљно наведено у образложењу табеле број 2.

Када се посматра укупан број свих ревизија на годишњем нивоу (редовне, накнадне и *ad hoc* ревизије) може се констатовати да је дошло до смањења просјечног броја обављених ревизија по интерном ревизору за 0,4 ревизије по ревизору. Наиме, у 2023. години су у 127 обављених интерних ревизија учествовала укупно 44 интерна ревизора, на основу чега произлази да је просјечан број обављених ревизија по интерном ревизору 2,9, док је у 2022. години тај број износио 3,3 (обављено је укупно 138 интерних ревизија у којима су учествовала 42 интерна ревизора). Важно је напоменути да је у 2023. години проведено више редовних и *ad hoc* ревизија у односу на претходну 2022. годину (за 13 више), а исте су значајно сложеније у односу на накнадне ревизије, које се проводе у сврху утврђивања статуса реализације препорука датих у редовним и *ad hoc* ревизијама, те да је у 2023. години новозапослених 5 интерних ревизора.

У претходној табели садржани су и подаци о укупно оствареном броју ревизорских дана, појединачно, за сваку од јединица у 2023. години⁹². Овај број представља укупан број радних дана који је особље интерне ревизије у јединици интерне ревизије провело на вршењу ревизија и провођењу осталих активности интерне ревизије и исти не укључује обавезну едукацију интерних ревизора, као ни друге врсте одсуства с посла. У јединицама интерне ревизије које врше функцију интерне ревизије у неколико институција, овај број се односи на све институције из њихове надлежности у којима су вршиле ревизију. Број ревизорских дана јединица интерне ревизије разликује се између јединица, због разлике у броју особља интерне ревизије, и због разлике у броју расположивих ревизорских дана у току године на који значајно утиче благовремено доношење планова рада интерне ревизије.

Такође, из претходне табеле виде се и подаци о просјечном броју ревизорских дана по ревизији, појединачно за сваку ЈИР, за 2023. годину⁹³. Овај број такође се разликује између јединица, а исти, поред броја особља интерне ревизије и одсуства с посла интерних ревизора, зависи и од броја укупно извршених ревизија. На број ревизија који у току године реализују јединице утиче више фактора, између осталих и попуњеност јединице предвиђеним бројем извршилаца, усклађеност годишњих планова рада ЈИР са расположивим капацитетима и резултатима праћења учинка ЈИР, врсте ревизија⁹⁴, сложеност подручја ревидирања, обим ревизија, стручност и стечено искуство у раду особља интерне ревизије.

⁹² Осим за ЈИР МБ БиХ, која није доставила овај податак ни за 2023. годину, ни за 2022. годину.

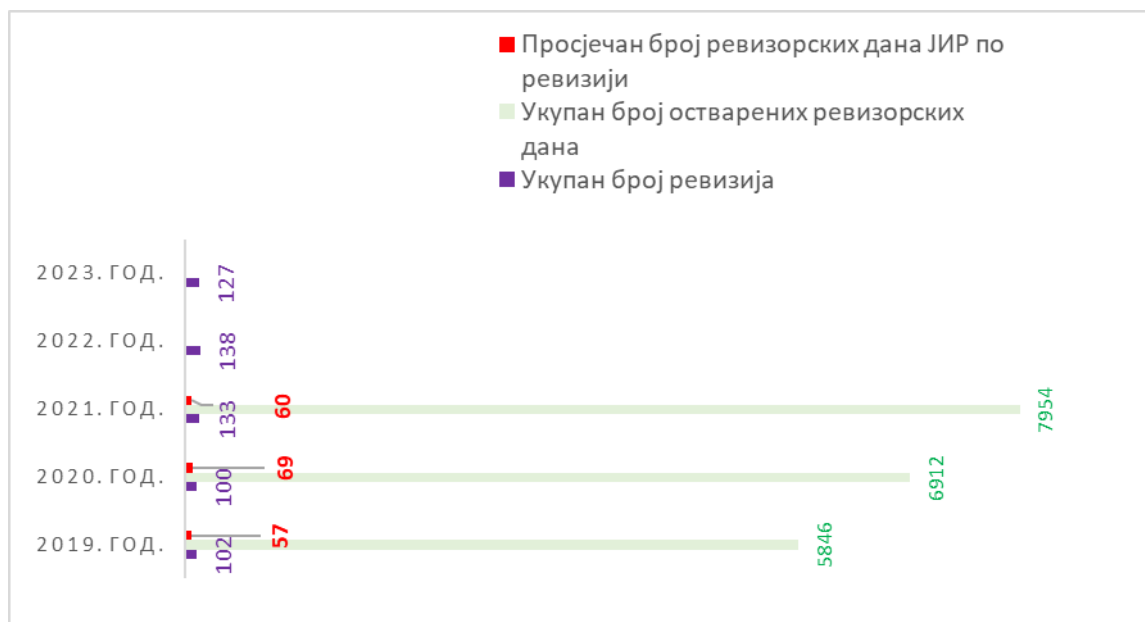
⁹³ Нису садржани подаци за ЈИР МБ БиХ која није доставила тражене податке, а која је у 2023. години обавила само једну ревизију.

⁹⁴ Редовне, накнадне и *ad hoc* интерне ревизије. Посматрано с аспекта потребног времена за њихово провођења, накнадне трају знатно краће од редовних и *ad hoc* ревизија.

У јединицама које немају попуњену позицију руководиоца јединице интерне ревизије, а то су: Министарство безбједности БиХ, Дирекција за координацију полицијских тијела, Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби и Министарство одбране БиХ интерни ревизори обављају и послове руководиоца ЈИР, везано за сачињавање планова интерне ревизије и периодичних извјештаја. У току 2023. године упражњене су и позиције руководиоца ЈИР у Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ⁹⁵ и у Граничној полицији БиХ.⁹⁶

У табели број 7. садржани су и подаци о укупном броју остварених ревизорских дана збирно, за све јединице интерне ревизије на годишњем нивоу, као и подаци о просјечном броју ревизорских дана ЈИР по ревизији. Ријеч је о подацима за трогодишњи период (2019-2021. година), док подаци за 2022. и 2023. годину нису исказани, јер ЦХЈ не располаже комплетним подацима за све јединице интерне ревизије о укупном броју остварених ревизорских дана по ЈИР.

Графички приказ број 5.

У претходном графичком приказу презентовани су подаци о укупном броју ревизија које су јединице интерне ревизије у институцијама БиХ реализовале по годинама, за претходни петогодишњи период (2019-2023. година).

Такође, презентовани су и подаци о укупном фонду остварених (уtroшених) дана по годинама (збирно за све ЈИР) и просјечном броју ревизорских дана ЈИР по ревизији, али само за трогодишњи период (2019-2021. године), јер ЦХЈ не располаже комплетним подацима за све ЈИР за 2022. и 2023. годину. Наиме, Јединица интерне ревизије Министарства безбједности БиХ већ другу годину заредом није доставила наведене податке за своју јединицу.

На основу података презентованих на графикону број 5. о укупном броју остварених ревизорских дана по годинама за период 2019-2021. година, збирно за све ЈИР, уочава се да је

⁹⁵ Руководиоцу ЈИР ОБА-е престао је радни однос 31.05.2023. године по основу испуњености услова за пензију. У јануару 2024. године попуњена је упражњена позиција руководиоца ЈИР ОБА.

⁹⁶ Руководиоцу ЈИР ГП БиХ престао је радни однос 12.12.2023. године по основу испуњености услова за пензију.

присутан тренд раста који је и очекиван. Наиме, у посматраном трогодишњем периоду повећавао се годишње број јединица интерне ревизије за по једну ЈИР, са 18 колико је било у 2019. години повећан је на 19 ЈИР у 2020. години, а затим на 20 ЈИР у 2021. години. Такође, на основу података из табеле број 7. видљиво је да је повећан и броја запослених, укупно за пет. Са 36 ревизора у 2019. години дошло је до повећања на 41 ревизор, у 2021. години.

Међутим, када је ријеч о просјечном броју ревизорских дана ЈИР по ревизији, уочава се да тај број варира по годинама, у периоду 2019-2021. година. Наиме, у 2019. години је једној ЈИР у просјеку требало 57 ревизор дана за једну ревизију, док је у 2020. години овај број повећан на 69 ревизор дана, па смањен на 60 ревизор дана у 2021. години. Сматрамо важним напоменути да је ријеч о комплексном показатељу на који утичу бројни фактори, као што су: благовремено доношење годишњих планова, сложеност и обим подручја ревидирања, искуство и стручност ревизора, попуњеност ЈИР, флукуације запослених и други фактори, а како је то у претходном дијелу ове тачке образложено.

4.6. Континуирана професионална едукација интерних ревизора у институцијама БиХ

Континуирана професионална едукација (КПЕ) интерних ревизора представља свеобухватан процес у којем интерни ревизори у институцијама БиХ одржавају ниво своје стручности и квалитет услуга које пружају, те исте развијају и надограђују усвајањем нових знања кроз даљи професионални развој. Законом о интерној ревизији институција БиХ и Повельом интерне ревизије дефинисана је обавеза руководиоца јединице интерне ревизије да обезбиједи висок квалитет активности интерне ревизије и да ради на обезбјеђењу потребних обука интерних ревизора, што укључује припрему и достављање годишњег плана обуке руководиоцу институције ради одобравања и обезбјеђења његовог провођења.

Обавезу континуиране професионалне едукације интерних ревизора у институцијама БиХ дефинишу сљедећи прописи:

- Стандарди интерне ревизије и то:
 - Стандард 1230 - *Континуирано професионално усавршавање* - прописује да су интерни ревизори дужни да унапређују своје знање, вјештине и остале способности кроз континуирано професионално усавршавање.
 - Стандард 1210 - *Стручност* - налаже да интерни ревизори морају посједовати знање, вјештине и друге способности потребне за извршавање њихових дужности.
- Етички кодекс;
Једно од начела Етичког кодекса јесте "*Компетентност интерних ревизора*" које, између осталог, налаже да интерни ревизори пружају само оне услуге за које имају потребна знања, вјештине и искуство, али и да су обавезни да континуирано унапређују своју стручност, ефективност и квалитет својих услуга.
- Програм обуке и сертификавања интерних ревизора у институцијама БиХ;
Програм дефинише обавезу континуиране професионалне едукације интерних ревизора у институцијама БиХ, теме из подручја и области које су предмет обука за КПЕ, врсте континуиране професионалне едукације, те обавезу извјештавања и вођења евиденције о КПЕ интерних ревизора у јединици интерне ревизије. У складу с Програмом, ЦХЈ је

обавезна, да на основу извјештаја јединица интерне ревизије води регистар КПЕ интерних ревизора у институцијама БиХ.

- Одлука о начину бодовања, евидентирања и извјештавања о КПЕ интерних ревизора у институцијама БиХ;

Одлука дефинише начин бодовања сваке од врста КПЕ које су дефинисане Програмом, минималан број бодова који су интерни ревизора у институцијама БиХ обавезни да остваре на годишњем нивоу, као и начин признавања континуиране професионалне едукације обука које организују домаћи и/или међународни пружаоци услуга/извођачи обука.

- Упутство о КПЕ интерних ревизора у институцијама БиХ;

Упутство дефинише начин пријављивања интерних ревизора на обуке из области КПЕ, документацију која је неопходна за признавање обука као КПЕ, начин вођења евиденције о КПЕ интерних ревизора у јединици интерне ревизије и извјештавања ЦХЈ о континуираној професионалној едукацији интерних ревизора.

Наведеним прописима дефинисано је и да ЦХЈ припрема и/или организује обуке везане уз теме из подручја и области које су предмет обука за КПЕ и доставља интерним ревизорима у институцијама БиХ информације о одржавању обука које организује самостално или у сарадњи са домаћим или међународним пружаоцима услуга/извођачима обука. На основу достављених захтјева јединица интерне ревизије ЦХЈ даје, такође, у складу с наведеним прописима, мишљење о испуњавању услова за бодовање и прихватљивост обука које организују домаћи и/или међународни извођачи обука, као континуиране професионалне едукације интерних ревизора у институцијама БиХ.

У извјештајном периоду ЦХЈ је, у складу с прописима из области КПЕ, организовала обуке које су предвиђене Планом и програмом обука за интерне ревизоре у институцијама БиХ за 2023. годину, који је донијела ЦХЈ и који је објављен на интернет страници Министарства финансија и трезора БиХ у дијелу који се односи на ЦХЈ. Одржане су укупно три обуке и то: двије из области интерне ревизије и једна из области финансијског управљања и контроле током којих су презентоване предвиђене теме Планом и програмом обука за интерне ревизоре у институцијама БиХ за 2023. годину.

Поред наведених обука у 2023. години и Координациони одбор ЦХЈ-а је организовао и одржао дводневну Конференцију за интерне ревизоре у јавном сектору БиХ, на сва три нивоа власти и Брчко дистрикту, на теме: "Однос интерне и екстерне ревизије" и „Поступање интерне ревизије у случају сумње на неправилности и/или преваре“, која се такође сврстава у дио континуиране професионалне едукације интерних ревизора у институцијама БиХ.

Такође, организована је у Сарајеву и обука из области интерне ревизије коју су одржали експерти Националне академије Министарства финансија Краљевине Низоземске, у оквиру билатералног споразума о техничкој сарадњи закљученог између надлежних министарстава двију земаља. Број учесника на обуци је прилагођен капацитетима сале у којој је одржана обука, а истој су присуствовали интерни ревизори са сва три нивоа власти. Обука је одржана у циљу упознавања са концептом и начином функционисања интерне ревизије у Холандији.

Према евиденцијама о присуству, на обукама које су организовали ЦХЈ и Координациони одбор ЦХЈ, укључујући и обуку коју су одржали холандски експерти, учествовало је у просјеку 33 интерна ревизора из институција БиХ, односно кроз свих пет

обука које су ЦХЈ и Координациони одбор ЦХЈ организовали из области интерне ревизије у 2023. години прошла су укупно 163 полазника из институција БиХ. Организовањем наведених обука омогућено је интерним ревизорима у институцијама БиХ да испуне обавезу стручног усавршавања, у складу с прописима из области КПЕ, по основу похађања обука које организује или подржава ЦХЈ.

5. ПРЕГЛЕД КВАЛИТЕТА ИНТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ У ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ КОЈИ ПРОВОДИ ЦХЈ

5.1. Сврха и основ за обављање прегледа квалитета

На основу чл. 24. и 25. Закона о интерној ревизији институција БиХ ("Службени гласник БиХ" бр. 27/08 и 32/12) којим је ЦХЈ овлашћена за развој интерне ревизије у институцијама БиХ и задужена за примјену Стандарда интерне ревизије и Етичког кодекса, као и за надзор над провођењем свих примјенивих регулатива за интерну ревизију од стране јединица за интерну ревизију и извјештавање о поменутих активностима, а у складу с чланом 12. Правилника о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ" број 74/21) (даље у тексту: "Правилник") ЦХЈ обавља преглед квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ.

Преглед квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ (даље у тексту: "преглед квалитета") подразумева прегледе које обавља ЦХЈ у сврху праћења примјене и поштовања релевантних прописа од стране јединица интерне ревизије, што укључује и утврђивање нивоа усклађености активности интерне ревизије с прописима из области интерне ревизије, те предлагања и одговарајућих мјера и корективних активности ради даљег унапређења и развоја интерне ревизије.

Преглед квалитета који проводи ЦХЈ, сходно Правилнику, састоји се од:

а) **Годишњег прегледа квалитета** - обавља се на основу увида у документацију достављену од стране јединица интерне ревизије, у сврху прикупљања информација неопходних за провођење активности из надлежности ЦХЈ као што су: планирање и организовање обука за интерне ревизоре, даљи развој и унапређење прописа и методологије рада за интерне ревизоре у институцијама БиХ, извјештавање Савјета министара БиХ, израда годишњег плана ЦХЈ за обављање периодичног прегледа квалитета активности интерне ревизије и друге активности усмјерене на даљи развој функције интерне ревизије у институцијама БиХ.

б) **Периодичног прегледа квалитета** - *проводи се "на терену" на основу увида у документацију јединица интерне ревизије, укључујући и документацију која је приложена у RIFC апликацији, те другу документацију којом располаже институција везано за обављене интерне ревизије, као и разговора са особљем ЈИР, руководством и запосленима у институцијама у којима ЈИР пружа услуге интерне ревизије, у сврху:*

- *утврђивања нивоа усклађености активности интерне ревизије са прописима из области интерне ревизије,*
- *давања препорука за унапређење рада јединица интерне ревизије, уколико је то потребно, на основу налаза и закључака прегледа,*

- прикупљања информација за даљи развој и унапређење прописа и методологије рада интерне ревизије,
- координације рада јединица интерне ревизије,
- предлагања мјера институцијама БиХ и Савјету министара БиХ, које имају системски значај за одржавање угледа и даљи развој интерне ревизије у институцијама БиХ, ради отклањања уочених недостатака током прегледа и
- извјештавање Савјета министара БиХ.

С обзиром на то да је Правилник ступио на снагу 01. јануара 2022. године, ово је друга година у којој ЦХЈ проводи преглед квалитета на начин како је то предвиђено одредбама Правилника којима је уређена ова област. Резултати извршеног прегледа наведени су у тачки 5.2. и 5.3. Извјештаја.

Такође, у складу с предметним Правилником, ЦХЈ је у извјештајном периоду донијела План за обављање периодичног прегледа квалитета активности јединица интерне ревизије у институцијама БиХ за 2024. годину у којем су, на основу испуњености критеријума дефинисаних Правилником и у складу с расположивим капацитетима ЦХЈ, утврђене јединице интерне ревизије у којим ће бити проведен периодични преглед квалитета, а то су: ЈИР Парламентарне скупштине БиХ и ЈИР Државне агенције за истраге и заштиту БиХ. Наведени План је објављен на интернет страници МФТ БиХ у дијелу који се односи на ЦХЈ.

Након што проведе периодични преглед квалитета, ЦХЈ је обавезна, сходно Правилнику доставити извјештај о обављеном периодичном прегледу ЦХЈ руководиоцу институције и руководиоцу јединице интерне ревизије. О резултатима обављених периодичних прегледа ЦХЈ сумарно извјештава у посебном поглављу Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије за предметну годину. С тим у вези истичемо да су резултати периодичног прегледа извршеног у 2023. години садржани у тачки 5.3. овог Извјештаја.

Напомињемо да прегледи које проводи ЦХЈ нису замјена за прописане повремене екстерне оцјене које требају проводити квалификовани независни оцјењивачи изван организације, како је то дефинисано Законом о интерној ревизији институција БиХ, Стандардима интерне ревизије и Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ. Како је ЦХЈ незаобилазан дио система интерне ревизије и као тијело које је одговорно за израду и провођење методологије интерне ревизије, увид у квалитет рада јединица интерне ревизије који врши ЦХЈ не може се сматрати у потпуности независним, али се исти проводи ради давања смјерница и препорука за унапређење рада јединица интерне ревизије.

5.2. Резултати годишњег прегледа квалитета

На основу података које је доставило 20 јединица интерне ревизије за потребе израде Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије за 2023. годину, колико је укупно било обавезно и доставити свој годишњи извјештај с припадајућим подацима и документацијом, ЦХЈ је, у складу с чланом 14. Правилника, извршила годишњи преглед квалитета који је обухватио:

- а) *провјеру да ли су сачињени и благовремено потписани прописани акти којима се дефинише пружање услуга интерне ревизије у институцијама БиХ,*

- б) анализу поштовања прописа приликом израде стратешких и годишњих планова интерне ревизије, као и њиховог провођења,
- ц) анализу степена реализације препорука, те, уколико су доступни, и података о ефектима рада интерне ревизије,
- д) анализу ефикасности и ефективности рада јединица интерне ревизије на основу примјера добре праксе,
- е) анализу поштовања прописа из области континуиране професионалне едукације интерних ревизора у институцијама БиХ,
- ф) анализу поштовања прописа којима се регулише област обезбјеђења и унапређења квалитета, те спровођења припадајућих корективних планова активности,
- г) других података и извјештаја који су јединице интерне ревизије обавезне сачинити и достављати ЦХЈ на основу Закона и подзаконских прописа.

У наставку је дат преглед резултата проведеног годишњег прегледа према појединим подручјима провјере, који су претходно наведени.

а) Успостављање интерне ревизије – анализа да ли су сачињени и благовремено потписани прописани акти којима се дефинише начин успостављања и пружања услуга интерне ревизије у институцијама БиХ (Споразум о вршењу функције интерне ревизије и Повеља интерне ревизије)

На основу података и документације које су јединице интерне ревизије доставиле ЦХЈ у претходном периоду, утврдили смо да је Повељу интерне ревизије донијело укупно 76 институција, у складу са чланом 3. Одлуке, као и јавно предузеће Радио-телевизија БиХ (БХРТ). Споразум о вршењу функције интерне ревизије с надлежном јединицом интерне ревизије, потписало је укупно 57 институција.

Садржај важећих споразума и повеља, које су донијеле јединице интерне ревизије институција БиХ, усклађен је са садржајем Повеље интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ" број 30/18) и Оквирним текстом Споразума о вршењу функције интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ" број 32/18) које је одлуком објавила ЦХЈ.

На основу наведених података и евиденције којом располаже ЦХЈ, можемо констатовати да до периода израде овог Извјештаја двије институције нису закључиле Споразум о вршењу функције интерне ревизије са надлежном јединицом интерне ревизије и донијеле Повељу интерне ревизије, а то су: Предсједништво БиХ и Уставни суд БиХ. Наиме, чланом 3. Одлуке о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ⁹⁷ дефинисао је да функцију интерне ревизије у Предсједништву БиХ врши Јединица за интерну ревизију Министарства финансија и трезора БиХ, док је чланом 12. Одлуке дефинисао да ће Уставни суд БиХ самостално оцијенити потребу за вршењем функције интерне ревизије и изабрати јединицу интерне ревизије.

Напомињемо да је у циљу успостављања и очувања достигнутог нивоа развоја система функционално независне интерне ревизије који се, између осталог, темељи и на поштовању

⁹⁷ "Службени гласник БиХ" број. 59/19 од 30.08.2019. године

принципа "3E"⁹⁸ и "вриједност за новац", неопходно поштовање ових темељних принципа од стране свих институција на које се односе прописи о интерној ревизији.

Како би се у потпуности успоставила функција интерне ревизије у свим буџетским корисницима, ЦХЈ даје сљедеће препоруке Предсједништву БиХ и Уставном суду БиХ:

Препоруке:

1. Препоручујемо Предсједништву БиХ да потпише Споразум о вршењу функције интерне ревизије и Повељу интерне ревизије са Јединицом интерне ревизије Министарства финансија и трезора БиХ.
2. Препоручујемо Уставном суду БиХ да успостави функцију интерне ревизије у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ и Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ.

б) Стратешки и годишњи планови рада интерне ревизије – анализа поштовања прописа приликом израде планских докумената и њиховог провођења

Увидом у достављену документацију и извјештаје ЈИР за 2023. годину утврдили смо да Стратешки и Годишњи план интерне ревизије за 2023. годину нису благовремено донијеле сљедеће јединице интерне ревизије:

- ЈИР Министарства спољне трговине и економских ондоса БиХ
 - *Стратешки и Годишњи план интерне ревизије за МСТЕО БиХ донијет је са кашњењем више од мјесец дана (донијет 08.02.2023. године) и*
 - *Стратешки и Годишњи план интерне ревизије за Државну регулаторну комисију за електричну енергију донијет је са кашњењем више од два мјесеца (донијет 15.03.2023.);*
- ЈИР Министарство цивилних послова БиХ:
 - *Стратешки и Годишњи план интерне ревизије за Министарство цивилних послова БиХ донијет је са кашњењем више од два мјеса (донијет 06.03.2023. године);*
- ЈИР Министарства безбједности БиХ:
 - *Годишњи план интерне ревизије за Министарство безбједности БиХ донијет је са кашњењем више од мјесе и по (донијет 20.02.2023. године);*
- ЈИР Парламентарне скупштине БиХ:
 - *Стратешки и Годишњи план интерне ревизије за Парламентарну скупштину БиХ, Централну изборну комисију и Службени лист БиХ донијети су у јануару 2023. године,*
 - *Стратешки и Годишњи план интерне ревизије за Агенцију за заштиту личних података и Канцеларију за разматрање жалби донијети су у фебруару 2023. године;*
- ЈИР Службе за заједничке послове институција БиХ:
 - *Стратешки и Годишњи план интерне ревизије за Службу за заједничке послове институција БиХ донијети су са кашњењем више од мјесец дана (СП ИР одобрен је 08.02.2023, а ГП ИР 15.02.2023);*

⁹⁸ Економичност, ефикасност и ефективност.

- ЈИР Министарства за људска права и избјеглице БиХ и ЈИР Министарства комуникација и транспорта БиХ припремиле су благовремено (до 31. децембра) Стратешки план и Годишњи план интерне ревизије, али су исти донијети са мањим кашњењем (у току јануара 2023. године исти су одобрени од руководиоца институције).

Скрећемо пажњу да је благовремено доношење планова рада интерне ревизије један од кључних предуслова за несметан рад интерне ревизије у њеном пуном капацитету, како би дала свој пуни допринос унапређењу управљачких и контролних механизма у подручјима која су предмет ревидирања. Такође, напомињемо да су руководиоци ЈИР обавезни "на вријеме" припремити и доставити на одобрење нацрт Плана рада, како би исти били одобрени најкасније до 31. децембра текуће за наредну годину.⁹⁹

Увидом у достављену документацију јединица интерне ревизије за 2023. годину, утврдили смо да и даље постоји значајан простор за побољшањима код планирања рада интерне ревизије, а које, сходно Стандардима интерне ревизије, мора бити засновано на аргументованој и документованој процјени ризика. Генерално, општи закључак који смо стекли на основу достављене документације је да јединице интерне ревизије недовољно посвећују пажњу овом сегменту рада, што се огледа прије свега у чињеници да Процјена ризика интерне ревизије није уопште садржана и достављена уз Стратешке и Годишње планове рада интерне ревизије. И у Процјенама ризика интерне ревизије уочили смо више недостатака, од којих неке у наставку и наводимо: није наведено образложење за бројчано исказани ранг ризика, недостаје образложење узрока и посљедице ризика, неадекватно формулисани ризици из којих није јасан негативан утицај који могу имати на пословање институције и изостанак процеса који је планиран за ревидирање.

Уколико планирање ревизорских ангажмана није засновано на управљању ризицима и/или спровођење планираних ревизија није извршено сходно захтјевима који налажу дужну пажњу, може доћи до изостанка "додате вриједности" интерне ревизије у унапређењу пословања институција, а што се као примјер може навести да у току године није дата ниједна препорука из више проведених интерних ревизија. Може се претпоставити да је управо то био случај у Јединици интерне ревизије Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ која је за извјештајну 2023. годину реализовала укупно 4 интерне ревизије у којим није дата ниједна препорука.

Имајући у виду претходно наведене уочене недостатке, скрећемо пажњу јединицама интерне ревизије да је потребно Планове рада припремати у предвиђеним обрасцима који су садржани у Приручнику за интерну ревизију (ОБ-1СП и ОБ - 1ГП) и RIFC апликацији, како би се обезбједило да исти садрже све прописане елементе (процјене ризика, разраду утврђеног ризика кроз главна питања ревизије, обим и циљ ревизије, ревизорске методе, период провођења, ревизорски тим и др). Додатно, скрећемо и пажњу да се приликом формулисања ризика исти морају формулисати на начин како је то предвиђено Смјерницама за управљање ризицима – верзија 2, коју је издала ЦХЈ (да је видљив узрок и посљедица).

У сврху досљедне примјене методологије рада интерне ревизије у институцијама БиХ дајемо сљедеће препоруке јединицама интерне ревизије:

⁹⁹ Приручник за интерну ревизију у институцијама БиХ, тачка 3. – *Стратешко и годишње планирање интерне ревизије.*

Препоруке:

3. Препоручује се јединицама интерне ревизије да досљедно примјењују прописану методологију рада којом је прецизно утврђен рок за израду планова рада интерне ревизије (31. децембар), а у циљу њиховог благовременог доношења континуирано јачају сарадњу с руководством институције.
4. Препоручује се јединицама интерне ревизије да у својим плановима рада документују и образложе извршене процјене ризика на основу којих су планирана подручја ревидирања, те да се приликом формулисања ризика придржавају Смјерница за управљање ризицима које је донијела ЦХЈ.

ц) Реализација препорука интерне ревизије – анализа степена реализације препорука и мјерљивих ефеката препорука, уколико су исти утврђени

У табели број 4. овог Извјештаја приказани су, на основу података из годишњих извјештаја јединица интерне ревизије за извјештајни период, подаци о укупном броју датих препорука и степену њихове реализације за сваку од институција у којој је вршена интерна ревизија у протекле двије године. С обзиром на то да за већину препорука датих у 2023. години није истекао рок за реализацију, анализа степена реализације препорука интерне ревизије извршена је само за препоруке дате у 2022. години.

Наиме, у наставку наводимо статус реализације укупно датих 348 препорука у 31 институцији БиХ, у којима је у 2022. години вршена ревизија:

- 200 препорука је реализовано (58%),
- 46 препорука је дјелимично реализовано (13%),
- за 37 препорука или у процентима 11% још увијек није истекао рок за реализацију и за њих је интерна ревизија обавезна пратити њихово провођење у наредном периоду.

Процент нереализованих препорука у укупном броју препорука датих у 2022. години, који износи 18% (64 од 348) представља побољшање у односу на реализацију препорука датих у 2021. години, када је проценат нереализованих препорука износио 22,5%, што чини око једне четвртине укупно датих (103 од 457)¹⁰⁰.

Међутим, и даље постоји простор за побољшање, а посебно у оним институцијама у којима је најслабија реализација препорука интерне ревизије датих у 2022. години, а то су: Гранична полиција БиХ (процент нереализованих препорука је 100%), Институцији омбудсмана за људска права (процент нереализованих препорука је 83%) и Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције (процент нереализованих препорука је 60%).

Напомињемо да је неопходно да интерна ревизија континуирано упућује на разматрање и рјешавање непроведених препорука, кроз извјештаје о накнадном прегледу којим се утврђује степен реализације препорука и ефекти који су постигнути кроз реализацију препорука, укључујући и мјерљиве финансијске ефекте¹⁰¹, и кроз годишње извјештавање руководиоца институције које ће садржати и питања о значајним ризицима и проблемима у контролама, али и кроз саопштавање и разматрање ове проблематике с руководством на колегијумима и састанцима. У складу с тим дајемо сљедећу препоруку:

¹⁰⁰ Подаци доступни у Годишњем консолидованом извјештају интерне ревизије за 2022. годину (стр. 71)

¹⁰¹ На примјер: већа наплата прихода, већи поврат средстава у буџет, смањење одређених категорија расхода и друго.

Препорука:

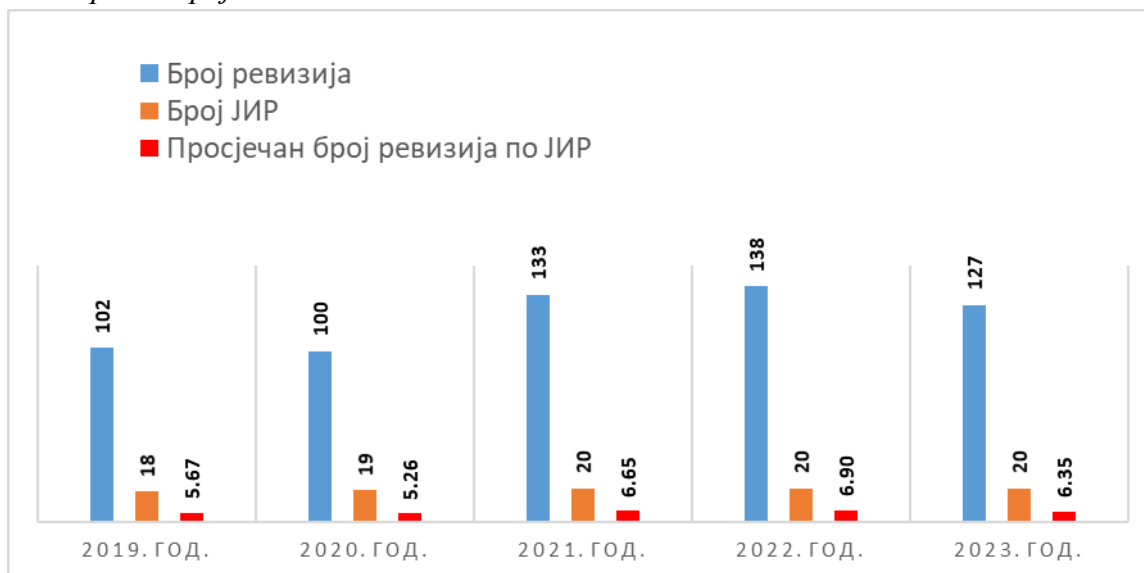
- Препоручује се руководиоцима институција БиХ да у сарадњи са надлежним јединицама интерне ревизије активно учествују у поступку реализације прихваћених препорука интерне ревизије, а с циљем отклањања уочених слабости и неправилности у систему интерних контрола, а све у циљу законитог и сврсисходног коришћења буџетских средстава.

д) Ефикасност и ефективност рада ЈИР-а – анализа на основу годишњих извјештаја о раду јединица интерне ревизије за претходни период

У табеларном прегледу број 7. овог Извјештаја приказани су подаци појединачно за сваку јединицу интерне ревизије колико је извршила ревизија у 2023. години и дала препорука, док су у табеларном прегледу број 3. садржани детаљни подаци о предмету ревизија, институцијама у којим су проведене ревизије и врсти ревизија (редовне, *ad hoc* и накнадне).

У наредном графичком приказу дати су подаци на годишњем нивоу, за период 2019-2023. година, о укупном броју проведених ревизија, броју успостављених јединица интерне ревизије и просјечном броју проведених ревизија по јединици интерне ревизије. Детаљни подаци доступни су у годишњим консолидованим извјештајима интерне ревизије институција БиХ, који су објављени на интернет страници Министарства финансија и трезора БиХ, у дијелу који се односи на ЦХЈ (www.mft.gov.ba)

Графички приказ број 6.

На основу претходно наведених показатеља уочава се, да је у претходне три године (2021-2023) евидентан пораст броја проведених ревизија, а који је очекиван с обзиром на то да је повећан број успостављених јединица интерне ревизије (за једну ЈИР) у односу на 2020.

годину, те да је дошло и до повећања укупног броја особља на основу кадровског попуњавања јединица (с 36¹⁰² у 2019. години број особља је повећан на 44, на дан 31.12.2023).

Просјечан број проведених ревизија по јединици интерне ревизије у посматраном периоду кретао се у распону од 5,26 ревизија (2020) до 6,90 (2022) по јединици интерне ревизије. Овдје је важно напоменути да су у број укупно проведених ревизија укључене и накнадне ревизије које, напомињемо, нису засебан ревизорски ангажман, већ наставак претходно проведених ревизија. Накнадне ревизије интерна ревизија проводи у сврху праћења резултата о којима је поднијет извјештај руководству институције.

Полазећи од ових показатеља и расположивих капацитета јединица интерне ревизије, руководиоци јединица интерне ревизије морају континуирано тежити већој ефикасности и ефективности, на нивоу јединице интерне ревизије, и на нивоу просјека (по ревизору). Подсјећамо на то да су захтјеви у вези начина провођења интерног оцјењивања, а које обухвата и планирање и праћење учинка интерне ревизије, детаљно појашњени у прописима који уређују ову област¹⁰³. Такође, подсјећамо да се приликом планирања рада ЈИР, у сврху побољшања учинка, могу користити и подаци из годишњих консолидованих извјештаја интерне ревизије у институцијама БиХ (тачка 4.5) о просјечном броју извршених ревизорских ангажмана по ревизору, на нивоу појединачне ЈИР, и на нивоу свих јединица у институцијама БиХ.

Посебно скрећемо пажњу јединицама интерне ревизије које су реализовале мање од кумулативног годишњег просјека ревизија по ЈИР, као што је то случај са Јединицом интерне ревизије Министарства безбједности БиХ која је у 2023. години провела само једну ревизију (подаци доступни у табели бр. 2. у оквиру тачке 4.3. Извјештаја), да је неопходно у потпуности користити расположиве капацитете ЈИР у сврху побољшања учинка интерне ревизије.

Како би се у наредном периоду водило рачуна о ефикасности учинка јединица интерне ревизије, дајемо сљедећу препоруку:

Препорука:

6. Препоручује се руководиоцима јединица интерне ревизије и интерним ревизорима да успоставе неопходне процедуре у оквиру планирања рада и интерног оцјењивања, како би се обезбједила потпуна искоришћеност расположивих капацитета у сврху побољшања ефикасности и ефективности у раду.

е) Континуирана професионална едукација интерних ревизора у институцијама БиХ – анализа испуњености обавезе КПЕ-а за извјештајни период

На основу извјештаја о обављеној континуираној професионалној едукацији (КПЕ) интерних ревизора у јединицама интерне ревизије, као и заprimљених захтјева јединица интерне ревизије за признавање обука као КПЕ, ЦХЈ прати испуњавање обавезе усавршавања знања и вјештина од стране интерних ревизора, из подручја и области дефинисаних прописима из области КПЕ. Овим прописима дефинисан је начин и поступак испуњавања

¹⁰² Подаци из Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије за 2019. годину, доступног на www.mft.gov.ba

¹⁰³ Правилник о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ" број 74/21), Стандарди интерне ревизије ("Службени гласник БиХ" број 93/17), Приручник за интерну ревизију у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ" број 73/21).

обавезе континуиране професионалне едукације интерних ревизора у институцијама БиХ, да би се кроз одржавање нивоа стручности и даљег професионалног развоја интерних ревизора унаприједио квалитет услуга које пружају.

Од укупног броја запослених у јединицама интерне ревизије у институцијама БиХ, укључујући и запослене у ЦХЈ који раде на пословима успостављања и развоја система и вршења функције интерне ревизије (47¹⁰⁴), у извјештајном периоду обавеза континуиране професионалне едукације односила се на 42 запослена. Наиме, обавези континуиране професионалне едукације не подлијежу новозапослени интерни ревизори у првој години заснивања радног односа, а таквих је у 2023. години било укупно пет. На основу достављених извјештаја о континуираној професионалној едукацији интерних ревизора у институцијама БиХ за 2023. годину, утврђено је да су сви запослени испунили ову обавезу у складу с релевантним прописима.

Јединице интерне ревизије су у својим годишњим извјештајима извијестиле да су донијеле годишње планове обука, те да су, у складу с одобреним плановима обука интерних ревизора од стране руководиоца институција, обезбјеђена и потребна средства за њихово похађање у свим институцијама, осим у Парламентарној скупштини БиХ. У овој институцији у извјештајном периоду нису прецизно алоцирана средства за потребе Јединице у оквиру одобреног буџета, те је похађање обука интерних ревизора зависило од расположивих средстава. С тим у вези напомињемо да је Законом о интерној ревизији институција БиХ дефинисано да ће јединице интерне ревизије у оквиру буџетског корисника имати буџетску алокацију, која се може идентификовати и преко које се могу пратити расходи у вези са извршавањем активности успостављених Законом, те да је обавеза континуиране професионалне едукације прецизно дефинисана у Стандардима интерне ревизије, Етичком кодексу, као и прописима који уређују ову област.

Напомињемо да стицање одговарајућег стручног образовања, сертификата, тренинга и обављање других видова прописане едукације, помаже интерним ревизорима да развијају ниво вјештина и искустава, који се захтјевају како би стручно обављали своје професионалне обавезе, те тиме допринијели унапређењу пословања организације. Уколико интерни ревизори не посједују довољно знања и вјештине потребне за квалитетно извршавање њихових дужности, може се довести у питање да ли су ангажмани интерних ревизора обављени стручно и да ли доприносе унапређењу управљачких и контролних механизма, дајући препоруке и савјете у вези са активностима које су предмет ревидирања.

Имајући у виду значај континуиране професионалне едукације на квалитет услуга које пружа интерна ревизија, ЦХЈ даје сљедећу препоруку:

Препорука:

7. Препоручује се руководству институција и руководиоцима јединица интерне ревизије да планирају и обезбједе потребне услове за провођење континуиране професионалне едукације интерних ревизора, како би интерни ревизори били у могућности да континуирано унапређују своје знање и вјештине потребне за стручно и квалитетно пружање услуга интерне ревизије.

¹⁰⁴ У овај број је укључено и троје запослених у Одељку за развој система интерне ревизије ЦХЈ.

ф) Обезбјеђење и унапређење квалитета интерне ревизије - анализа поштовања прописа којима се регулише ова област и провођења припадајућих корективних планова активности

У складу с Правилником о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ" број 74/21), јединице интерне ревизије су обавезне донијети програм обезбјеђења и унапређења квалитета у којем су садржани подаци о активностима које се планирају провести, у години на коју се програм односи, како би се обезбједио захтијевани квалитет у функционисању интерне ревизије. О проведеним мјерама и активностима на унапређењу функционисања интерне ревизије, јединице интерне ревизије су обавезне извјештавати руководиоца институције и ЦХЈ МФТ БиХ кроз извјештај о програму обезбјеђења и унапређења квалитета.

Од 20 јединица интерне ревизије укупно 18 јединица (90%) доставило је ЦХЈ извјештај о програму обезбјеђења и унапређења квалитета за извјештајни период, у којем су садржани резултати и закључци проведене контроле од стране руководиоца ЈИР, заједно са плановима активности на даљем унапређењу функције интерне ревизије. Извјештај за предметну годину нису доставиле: ЈИР Министарства безбједности БиХ и ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ.

Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења интерне ревизије предвиђено је да се периодично самооцјењивање усклађености јединице интерне ревизије проводи једном у двије године, уз примјену Упитника који је припремила ЦХЈ МФТ БиХ. Ову обавезу, такође, нису испоштовале претходно наведене двије јединице интерне ревизије (ЈИР Министарства безбједности БиХ и ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ), али ни Јединица интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ и интерна ревизија Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА нису доставиле ЦХЈ неопходну документацију у сврху документовања да су извршиле самопроцјену на начин какао је то предвиђено.

Сходно наведеном констатујемо да ЈИР Министарства безбједности БиХ, ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ, ЈИР Министарства цивилних послова БиХ и интерна ревизија Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА нису примјениле релевантне прописе и предузеле неопходне активности у сврху обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије.

Додатно, напомињемо да је Јединица интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ комплетно кадровски попуњена¹⁰⁵, те да је ЦХЈ у 2023. години, на основу заprimљених захтјева Министарства безбједности БиХ и Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ издала сагласност да интерни ревизор у ЈИР Министарства безбједности БиХ и интерна ревизорка у Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ могу привремено обављати послове руководиоца ЈИР до попуње позиције, а којим су обухваћени и послови надзора и интерног оцјењивања. Сходно томе, наглашавамо да су у наведеним јединицама били обезбјеђени неопходни услови за досљедну примјену релевантних прописа, а све у сврху побољшања функције интерне ревизије.

¹⁰⁵ У ЈИР МЦП БиХ попуњене су све три систематизацијом предвиђене позиције (Руководилац ЈИР и 2 интерна ревизора)

На основу анализе достављених извјештаја о Програму обезбјеђења и унапређења квалитета, може се закључити да је за значајно већи број подручја и области идентификована могућност за побољшањем од стране руководиоца јединица интерне ревизије, у односу на претходну годину. Овај податак охрабрује, јер се само кроз објективно сагледавање и самопроцјену може постићи сврха интерног оцјењивања, а чији ефекти ће бити видљиви у наредном периоду, након провођења акционих планова у подручјима у којим су идентификоване могућности за побољшањем.

Сходно наведеним запажањима, дајемо сљедећу препоруку:

Препорука:

8. Препоручује се Јединици интерне ревизије Министарства безбједности БиХ, Јединици интерне ревизије Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ, Јединици интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ и интерној ревизији Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА да се у потпуности придржавају прописа којим је уређена област контроле квалитета, сачине извјештаје уз примјену предвиђених образаца и контролних питања и доставе руководиоцу институције и Централној хармонизацијској јединици Министарства финансија и трезора БиХ.

г) Анализа осталих података и извјештаја које су ЈИР обавезне сачинити и достављати ЦХЈ на основу Закона и подзаконских прописа

На основу података и документације о особљу интерне ревизије које јединице интерне ревизије у институцијама БиХ достављају ЦХЈ, констатујемо да сви запослени интерни ревизори у институцијама БиХ испуњавају услове прописане Законом о интерној ревизији институција БиХ и Правилником о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ.

Јединице интерне ревизије достављају ЦХЈ и информације и податке о начину организације интерне ревизије, опису послова и услова за запошљавање у јединицама интерне ревизије, задацима и овлашћењима интерне ревизије, а што документују достављањем извода из правилника о унутрашњој организацији у дијелу који се односи на интерну ревизију, потписаним Повељама интерне ревизије и Споразумима о вршењу функције интерне ревизије. На основу ових података, ЦХЈ прати усклађеност с релевантним прописима постојеће организације интерне ревизије, укључујући њена овлашћења, одговорности, дјелокруг рада, начин одобравања планова и извјештавања.

На основу достављених података, констатујемо да описи послова и организационо успостављање интерне ревизије су усклађени с релевантним прописима у 17 од укупно успостављених 20 јединица интерне ревизије¹⁰⁶. Наиме, закључно са 31.12.2023. године укупно двије институције немају усклађен правилник о унутрашњој организацији у дијелу који се односи на интерну ревизију с прописима из области интерне ревизије у институцијама БиХ. То су Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ и Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби (БХАНСА).

Подаци о попуњености јединица интерне ревизије дати су у оквиру табеле број 1. овог Извјештаја. Наиме, закључно с 31.12.2023. године од укупно 20 јединица интерне ревизије, 14

¹⁰⁶ У овај број укључено је и јавно предузеће Радио-телевизија БиХ, које је успоставило ЈИР у складу са релевантним прописима.

је у потпуности кадровски попуњено. Јединица интерне ревизије није у потпуности кадровски попуњена, у складу са систематизованим бројем извршилаца, у Министарству одбране БиХ, Министарству безбједности БиХ, Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ и Граничној полицији БиХ. У Дирекцији за координацију полицијских тијела БиХ и Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби БиХ нису успостављене јединице интерне ревизије и немају попуњен предвиђени број особља интерне ревизије, у складу са релевантним прописима. Функцију интерне ревизије у претходно наведеним двијема институцијама обавља по један интерни ревизор, на основу правилника о унутрашњој организацији који у дијелу који се односи на интерну ревизију није усклађен са прописима из области интерне ревизије у институцијама БиХ.

С тим у вези посебно истичемо чињеницу да се не може очекивати иста покривеност подручја пословања институције ревизијама у институцијама за које су надлежне јединице које нису у потпуности кадровски попуњене, као у институцијама у којима услуге интерне ревизије пружају кадровски у потпуности попуњене јединице. Ово свакако може имати утицај и на већу изложеност неоткривању значајних ризика који могу угрозити пословање институције.

На основу података из годишњих извјештаја јединица интерне ревизије, ЦХЈ је обавијештена да је у извјештајном периоду у једној институцији (Служби за заједничке послове институција БиХ) интерна ревизија уочила неправилности које се огледају у кршењу прописа, а о чему је упознато руководство институције кроз Извјештај интерне ревизије. Наиме, ЈИР Службе за заједничке послове институција БиХ је у свом Годишњем извјештају за 2023. годину навела да је приликом провођења ревизије система пословања Одсјека за угоститељство констатовано низ непоравилности које се огледају првенствено у кршењу прописа (непридржавање усвојених процедура, начин провођења пописа, измјена утврђених норматива, књиговодствено усклађивање, непотпуно успостављање софтверског рјешења пословања угоститељских јединица у односу на уговорена рјешења уз неадекватно управљање расходима). У предметној ревизији дато је негативно мишљење интерне ревизије, а ова ЈИР није могла утврдити да ли су уочене неправилности резултирале или могле резултирати криминалним активностима.

Када је ријеч о примјени методологије рада интерне ревизије у институцијама БиХ, важно је напоменути да је интерна ревизија у институцијама БиХ почела у току 2023. године користити RIFC апликацију, али нажалост не у континуитету. Наиме, RIFC апликација је развијена у оквиру Пројекта ЕУ "RIFC-3" у сврху унапређења ФУК-а и интерне ревизије у јавном сектору БиХ, а иста је припремљена у складу са захтјевима Стандарда интерне ревизије као саставни дио методологије рада интерне ревизије, а чијом примјеном се потврђује усклађеност са Стандардима и досљедна примјена методологијом предвиђених процедура и поступака.

У извјештајној 2023. години ЦХЈ, али и сви корисници RIFC апликације, суочили су се са бројним изазовима и потешкоћама, првенствено везаним за функционисање RIFC апликације узроковано одржавањем сервера на којем је инсталирана Апликација. Проблем нефункционалности RIFC апликације је присутан и у периоду израде овог Извјештаја.

Надамо се да ће што прије бити изнађено адекватно рјешење за функционалан и несметан рад RIFC апликације, а тиме омогућена и реализација циљева и задатака утврђених Стратегијом развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за 2020-

2025. годину¹⁰⁷, којим је дефинисана неопходност израде апликације у сврху обезбјеђење квалитета и информатичке подршке интерној ревизији у сврху испуњавања Међународних стандарда, те унапређења праћења ефикасности PIFC-а од стране ЦХЈ и Савјета министара БиХ.

У складу са претходно наведеним, дајемо сљедеће препоруке:

Препоруке:

9. Препоручује се Дирекцији за координацију полицијских тијела БиХ и Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби - БХАНСА да предузму неопходне активности на измјени правилника о унутрашњој организацији у дијелу који се односи на интерну ревизију, како би се створили неопходни услови за успостављање и функционисање интерне ревизије и у овим двијема институцијама у складу с прописима који уређују ову област.
10. Препоручује се Министарству одбране БиХ, Министарству безбједности БиХ, Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ и Граничној полицији БиХ, у којима није у потпуности попуњена јединица интерне ревизије да, у сарадњи са Министарством финансија и трезора БиХ и Сектором за буџет МФТ БиХ, предузму све потребне активности на запошљавању особља интерне ревизије у сврху попуњавања упражњених позиција и омогућавања несметаног обављања функције интерне ревизије, у складу с прописима и у пуном капацитету.
11. Препоручује се Министарству финансија и трезора БиХ да, у сарадњи са Централном хармонизацијском јединицом МФТ БиХ, обезбједе функционисање и рад PIFC апликације у институцијама БиХ у континуитету, укључујући њено одржавање и несметано функционисање сервера на којем је инсталирана PIFC апликација.

5.3. Периодични преглед квалитета

У извјештајном периоду ЦХЈ је провела, на основу Годишњег плана ЦХЈ МФТ БиХ за обављање периодичног прегледа квалитета активности јединица интерне ревизију за 2023. годину, а у складу са Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ (*"Службени гласник БиХ" број 74/21*), периодични преглед квалитета активности Јединице интерне ревизије у Граничној полицији БиХ. Циљ обављања прегледа квалитета је да се утврди ниво усклађености активности јединице интерне ревизије са Законом о интерној ревизији институција БиХ (*"Службени гласник БиХ" бр. 27/08 и 32/12*), Стандардима интерне ревизије (*"Службени гласник БиХ" број 93/17*), методологијом рада и другим прописима којима је уређена област интерне ревизије у институцијама БиХ.

Прегледом је обухваћено цјелокупно вршење послова интерне ревизије у Граничној полицији БиХ у обиму довољном за утврђивање нивоа усклађености, као и организационо успостављање интерне ревизије унутар институције у погледу обезбјеђења функционалне независности и објективности интерне ревизије. На основу обављеног прегледа документације Јединице интерне ревизије Граничне полиције БиХ о извршеним ревизијама у периоду 2020-2022. године и прикупљених информација о начину пружања услуга интерне ревизије и њеном организационом успостављању, те на основу тога добијене просјечне

¹⁰⁷ Савјет министара БиХ усвојио је Стратегију на 8. сјединици одржаној 11.06.2020. године.

оцјене, констатовано је да се свеукупно мишљење о усклађености квалификује као дјелимично усклађено.

Руководилац ЈИР доставио је, у остављеном року, изјашњење да нема примједбе на Извјештај о обављеном периодичном прегледу квалитета активности интерне ревизије у Граничној полицији Босне и Херцеговине и да је сагласан са утврђеним налазима и датим препорукама. Препоруке се највећим дијелом односе на успостављање неопходних механизма у подручју управљања јединицом интерне ревизије, како би се обезбједила досљедна примјена методологије рада интерне ревизије у планирању задатака интерне ревизије, провођењу ревизорских ангажмана и обезбјеђењу квалитета интерне ревизије. Ниједна од препорука се не односи на организационо успостављање Јединице интерне ревизије Граничне полиције БиХ.

Руководилац ЈИР обавезан је, сходно Правилнику, укључити у Програм обезбјеђења и унапређења квалитета ЈИР за 2024. годину мјере и активности на провођењу препорука из Извјештаја ЦХЈ о обављеном периодичном прегледу, исте спроводити и о њиховој реализацији извјештавати ЦХЈ на начин како је то предвиђено релевантним прописима.

5.4. Унапређење система интерне ревизије

У сврху унапређења система интерне ревизије и досљедне примјене прописа и методологије рада, а на основу резултатаведеног Годишњег прегледа квалитета, ЦХЈ је у складу с чланом 14. став (3) Правилника о провођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ, дала и препоруке за отклањање недостатака који су уочени у току прегледа. Напомињемо да су јединице интерне ревизије обавезне предузети потребне корективне активности у свом раду, те о њима обавијестити ЦХЈ у оквиру годишњег извјештаја интерне ревизије и извјештаја о програму обезбјеђења и унапређења квалитета за 2024. годину, да би ЦХЈ кроз Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије упознала Савјет министара БиХ с резултатима предузетих мјера на усклађивању функције интерне ревизије у институцијама БиХ.

Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије за 2023. годину дао је, поред прегледа стања законодавног оквира интерне ревизије у институцијама БиХ, и кумулативне податке о извршеним интерним ревизијама у извјештајном периоду. Ефекти интерне ревизије који су обухваћени консолидованим извјештајем, огледају се у квантитету и квалитету препорука које дају јединице интерне ревизије у смислу унапређења пословања и функционисања институција БиХ. Такође, ефекти интерне ревизије огледају се и у оствареном напретку у успостављању и доградњи система јавне интерне финансијске контроле и интерне ревизије, као и квалитету савјетодавних услуга које интерна ревизија пружа менаџменту институција.

Резултати рада интерне ревизије огледају се у давању квалитетних препорука, с једне стране, али и у реализацији датих препорука и унапређењу система финансијског управљања и контроле у институцијама које имају успостављену функцију интерне ревизије, с друге. Потребно је да руководиоци јединица интерне ревизије посебну пажњу посвете унапређењу процеса планирања, што подразумијева усмјеравање активности интерне ревизије у подручја у којима се, на основу свеобухватне анализе пословања и управљања ризицима, идентификују слабости интерних контрола. Такође, потребно је континуирано тежити повећању

ефикасности и учинка ревизије, кроз пораст броја планираних и извршених ревизија. Унапређење процеса планирања је предуслов за повећање доприноса интерне ревизије остварењу циљева институције и бољој усклађености пословања с прописима, што се може постићи кроз бољу искоришћеност ревизорских ресурса, пораст броја ревидираних подручја и датих препорука за отклањање утврђених слабости.

Додатни ефекти интерне ревизије умногоме ће зависити и од ефикасности и ефективности кадровског попуњавања и организационог усклађивања јединица које нису у потпуности или попуњене или успостављене с релевантним прописима, али исто тако и од спремности менаџмента и интерних ревизора за даљи напредак на развоју функције интерне ревизије у институцијама БиХ, али и развоју цјелокупног концепта PIFC-а.

Важан задатак и изазов за ЦХЈ и јединице интерне ревизије свакако је и досљедно провођење контроле квалитета рада интерне ревизије, у складу с Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ, који је припремљен у складу са захтјевима Стандарда интерне ревизије и примјерима добре праксе. Наведени Правилник представља резултат заједничког рада ЦХЈ и експерата ЕУ Пројекта "PIFC-3", којим је детаљно дефинисан начин провођења контроле сваког од учесника у овом процесу, руководиоца јединица интерне ревизије, ЦХЈ и екстерних оцјењивача. Одлука о доношењу Правилника је објављена у децембру 2021. години.¹⁰⁸

Из свега изнесеног у овом Извјештају, примјетно је да је у претходном периоду учињен додатни напредак у успостављању и развоју система интерне ревизије, који се огледа у припреми, објављивању и примјени прописа којима се дефинише систем интерне ревизије и функционалног успостављања система интерне ревизије од стране ЦХЈ с једне, али и у квалитету вршења функције интерне ревизије у институцијама БиХ, с друге стране. Ипак, степен напретка у овој области, од стране институција БиХ, би могао и морао бити на знатно већем нивоу, чиме би се дао додатни подстрек у развоју ове области и приближавању Босне и Херцеговине и њеног система јавне интерне финансијске контроле европским вриједностима.

6. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СИСТЕМА ИНТЕРНИХ ФИНАНСИЈСКИХ КОНТРОЛА У ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ ЗА ПЕРИОД 2020-2025. ГОДИНЕ У ДИЈЕЛУ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ИНТЕРНУ РЕВИЗИЈУ

6.1. Основи Стратегије развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за период 2020-2025. године и информација о њеној реализацији

Стратегију развоја система интерних финансијских контрола у институцијама Босне и Херцеговине за период 2020-2025. године (Стратегија) усвојио је Савјет министара БиХ, на својој 8. сједници одржаној 11.06.2020. године. Стратегија је израђена у оквиру Пројекта ЕУ "PIFC-3", кроз заједничку сарадњу експерата Пројекта и ЦХЈ, у складу с оквирним стратешким документом који је одобрио Координациони одбор централних јединица за хармонизацију.

¹⁰⁸ У "Службеном гласнику БиХ" број 74/21 и на веб страници ЦХЈ-а.

Стратегија представља наставак опредјељења Савјета министара БиХ за даље јачање предуслова за законски усклађено, ефикасно, транспарентно и одговорно управљање јавним финансијама. Дјелотворан систем интерних финансијских контрола доприноси јачању фискалне дисциплине, већој транспарентности и одговорности, те примјени принципа "вриједност за новац" у управљању јавним средствима. Стратегија се односи на период 2020-2025. године.

Свеобухватан стратешки циљ, у складу са Стратегијом, је да се кроз функционалан и дјелотворан систем PIFC-а ублаже кључни ризици у пословању институција Босне и Херцеговине, што подразумева даље интегрисање и операционализацију система интерних контрола у кључне процесе управљања јавним финансијама, фокусирана на подручја високог ризика и подржана независном и професионалном функцијом интерне ревизије. Стратегијом су даље разрађени и конкретни стратешки циљеви и оперативне мјере за унапређењем у области система финансијског управљања и контроле и у области система интерне ревизије, те мониторинга и извјештавања о систему интерних финансијских контрола у институцијама Босне и Херцеговине. Конкретно, у области система интерне ревизије у институцијама БиХ, стратешки циљ је: *"Ефикасно коришћење ресурса интерне ревизије и остваривање додате вриједности у складу са међународним стандардима"*, док је у области мониторинга и извјештавања о PIFC-у стратешки циљ: *"Унапријеђено праћење ефективности PIFC-а од стране ЦХЈ МФТ БиХ и Савјета министара БиХ"*.

Саставни дио Стратегије је Акциони план и он садржи циљеве утврђене Стратегијом, мјере које је потребно предузети за њихову реализацију, период у којем се очекује реализација, носиоце активности, индикаторе успјешности и изворе финансирања утврђених мјера и активности. Стратегијом је предвиђена израда оперативних годишњих акционих планова рада за сваку календарску годину предвиђену Стратегијом. Садржај годишњег акционог плана изводи се из Акционог плана Стратегије и даје преглед активности које је потребно провести ради реализације предвиђених мјера.

Стратегијом је даље дефинисано да ће ЦХЈ извјештавати Савјет министара БиХ о реализацији Стратегије у оквиру редовног Годишњег консолидованог извјештаја о систему интерне ревизије у институцијама БиХ и Консолидованог извјештаја о систему финансијског управљања и контрола. У складу са Стратегијом и Акционим планом, ЦХЈ је благовремено припремила Оперативни годишњи акциони план за 2023. годину, те у складу с њим предузела потребне кораке на реализацији утврђених циљева.

6.2. Оперативни годишњи акциони план Стратегије развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за 2023. годину

У складу са Стратегијом развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за период 2020-2025. ЦХЈ је донијела Одлуку о доношењу Оперативног годишњег акционог плана Стратегије за 2023. годину (у даљем тексту: "Оперативни годишњи акциони план"), која је објављена на интернет страници МФТ БиХ у дијелу који се односи на ЦХЈ. Наведеном Одлуком предвиђено је да ће ЦХЈ у посебном дијелу годишњих консолидованих извјештаја о систему интерне ревизије и финансијског управљања и контроле за 2023. годину извјестити Савјет министара БиХ о реализацији мјера и активности из Оперативног годишњег акционог плана.

Оперативни годишњи акциони план саставни је дио наведене Одлуке и садржи циљеве утврђене Стратегијом, активности за реализацију утврђених циљева, носиоце активности, рокове за њихово провођење и индикаторе успјешности. Ради боље прегледности,

Извјештај о реализацији Оперативног годишњег акционог плана Стратегије за 2023. годину, у дијелу који се односи на област интерне ревизије, налази се у прилогу број 1. овог Извјештаја.

7. РЕАЛИЗАЦИЈА ЗАКЉУЧАКА САВЈЕТА МИНИСТАРА БиХ

Савјет министара БиХ је, на својој 14. сједници која је одржана 07.06.2023. године, приликом упознавања с Годишњим консолидованим извјештајем интерне ревизије, донио сљедеће закључке:

1. Савјет министара упознао се са Годишњим консолидованим извјештајем интерне ревизије за 2022. годину.
2. Задужују се институције Босне и Херцеговине да реализују препоруке из Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије за 2022. годину.
3. Задужују се руководиоци јединица интерне ревизије и интерни ревизори у институцијама БиХ да послове у вези са вршењем функције интерне ревизије и извјештавања обављају користећи *PIFC* апликацију.
4. Задужује се Министарство финансија и трезора БиХ и Централна хармонизацијска јединица МФТ БиХ да обезбиједе потребна финансијска средства за одржавање и даљи развој *PIFC* апликације.
5. Задужују се институције Босне и Херцеговине и запослени у јединицама интерне ревизије да пруже сву неопходну подршку Централној хармонизацијској јединици МФТ БиХ и Министарству финансија и трезора БиХ на одржавању и даљем развоју *PIFC* апликације и њених функција.
6. Задужује се Централна хармонизацијска јединица МФТ БиХ да у оквиру Годишњег консолидованог извјештаја извести и о коришћењу и примјени *PIFC* апликације.
7. Задужују се Министарство финансија и трезора БиХ, Министарство одбране БиХ, Министарство комуникација и транспорта БиХ, Министарство правде БиХ, Министарство безбједности БиХ и Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ, код којих нису у потпуности кадровски попуњене јединице интерне ревизије, да заједно са Министарством финансија и трезора БиХ обезбиједе средства и проведу процедуре запошљавања интерних ревизора у 2023. години.
8. Задужује се Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА, у оквиру које је прописана обавеза успостављања јединице интерне ревизије, да обезбиједи неопходна средства и оконча процедуре успостављања јединице интерне ревизије и запошљавања интерних ревизора у 2023. години.
9. Задужују се јединице интерне ревизије које врше функцију интерне ревизије у више институција да благовремено израде и донесу, поред појединачних стратешких и годишњих планова интерне ревизије и консолидоване стратешке и годишње планове

интерне ревизије на нивоу јединице интерне ревизије, а у складу са прописима и роковима одобреним од стране Централне хармонизацијске јединице МФТ БиХ.

10. Позива се институција Предсједништва БиХ да потпише Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са надлежном јединицом интерне ревизије.
11. Задужују се руководиоци институција да, у сарадњи са јединицама интерне ревизије предузму додатне мјере на реализацији нереализованих препорука интерне ревизије.
12. Задужују се руководиоци јединица интерне ревизије да успоставе неопходне процедуре у оквиру интерног оцјењивања, те да континуирано, за сваку годину, израђују програм обезбјеђења и унапређења квалитета, проводе стални надзор и периодична самооцјењивања, а да о резултатима извјештавају руководиоца институције и Централну хармонизацијску јединицу МФТ БиХ.
13. Задужује се Министарство финансија и трезора БиХ да Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије за 2022. годину достави Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

Након заједничког обавјештења о усвајању наведених закључака Савјета министара БиХ ЦХЈ је о њима упознала све институције БиХ на које се закључци односе, као и јединице интерне ревизије, како би предузели потребне мјере и радње на њиховој реализацији. У току припремних активности на изради Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије за 2023. годину, ЦХЈ је тражила од институција БиХ и јединица интерне ревизије да, уз годишњи извјештај интерне ревизије, доставе и информације о реализацији претходно наведених закључака Савјета министара БиХ.

На основу информација добијених од институција БиХ и јединица интерне ревизије, те активности предузетих од стране ЦХЈ, у наставку приказујемо преглед реализације већ наведених закључака:

1. Савјет министара БиХ упознао се, на својој 14. сјединици одржаној 07.06.2023. године, с Годишњим консолидованим извјештајем интерне ревизије институција БиХ за 2022. годину.
2. На основу података садржаних у годишњим извјештајима и документације коју су јединице интерне ревизије доставиле за 2023. годину, ЦХЈ је утврдила да нису све институције предузеле неопходне активности на успостављању и кадровском попуњавању јединица интерне ревизије у складу са прописима, те да и даље постоји простор за побољшањем у дијелу примјене методологије рада интерне ревизије.

Наиме, утврђено је да закључно са 31.12.2023. године двије институције нису уопште успоставиле функцију интерне ревизије, а то су: Предсједништво БиХ и Уставни суд БиХ, док двије институције имају успостављену интерну ревизију по важећем правилнику који није усклађен са релевантним прописима, а то су: Дирекција за координацију полицијских тијела и Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби-БХАНСА. Јединице интерне ревизије нису у потпуности кадровски попуњене у: Министарству одбране БиХ, Министарству безбједности БиХ, Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ, Граничној полицији БиХ, Дирекција за координацију полицијских тијела и Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби-БХАНСА.

У дијелу стратешког и годишњег планирања интерне ревизије утврђена су кашњења у њиховом доношењу код јединица интерне ревизије у: Министарству спољне трговине и економских односа БиХ, Министарству цивилних послова БиХ, Министарству безбједности БиХ, Парламентарној скупштини БиХ и Служби заједничких послова институција БиХ, док је најнижи степен реализације препорука евидентиран у Граничној полицији БиХ, Институцији омбудсмана за људска права и Агенцији за превенцију корупције.

На основу достављених годишњих извјештаја јединица, уочава се изузетно низак ниво учинка у Јединици интерне ревизије Министарства безбједности БиХ (само 1 ревизија у 2023. години) и провођење више ревизија у једној ЈИР без иједне препоруке. Ријеч је о ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ. Ове двије јединице интерне ревизије, ЈИР Министарства безбједности БиХ и ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ, нису предузеле ни неопходне активности дефинисане прописима из области обезбјеђења и унапређења квалитета интерне ревизије.

Када је ријеч о примјени методологије рада интерне ревизије кроз коришћење *IT* апликације, у тачки 5.2. г) Извјештаја образложени су проблеми са којима се суочава ЦХЈ и сви њени корисници и због којих *PIFC* апликација у институцијама БиХ није у функцији.

3. Информацију о вршењу функције интерне ревизије и извјештавања користећи *PIFC* апликацију нису нам доставиле јединице интерне ревизије Министарства безбједности БиХ и Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА. На основу достављених информација од стране јединица интерне ревизије, осталих осамнаест (18) јединица интерне ревизије послове у вези са вршењем функције интерне ревизије и извјештавања обављали су користећи *PIFC* апликацију¹⁰⁹, у периоду када је иста била у функцији, односно онолико колико је то било могуће с обзиром на потешкоће и изазове функционалности и одржавања исте.
4. У првом кварталу 2023. године стручна *IT* служба Министарства финансија и трезора БиХ је, у сарадњи са стручном *IT* службом Генералног секретаријата Савјета министара БиХ, пружила потребну помоћ на обезбјеђењу неопходних услова за функционално успостављање *PIFC* апликације од стране институција БиХ.
Од 01.03.2023. године интерни ревизори почели су користити и примјењивати у свом раду *PIFC* апликацију. Предвиђено је да у Апликацији буду унијети и садржани подаци који се односе на период од 01.01.2023. године.
У августу 2023. године ЦХЈ МФТ БиХ је укњижила *PIFC* апликацију као власништво ове институције. Укњижавањем апликације створени су услови за њено одржавање и унапређење.
Током 2023. године, Централна хармонизацијска јединица МФТ БиХ је континуирано пружала, у складу са својим могућностима и расположивим средствима, подршку особљу интерне ревизије у институцијама БиХ у коришћењу и раду у *PIFC* апликацији. ЦХЈ МФТ БиХ је уложила и додатне напоре како би обезбједила несметано функционисање *PIFC* апликације кроз благовремено отклањање сваког застоја у раду. У октобру 2023. године

¹⁰⁹ Апликативно-софтверско рјешење развијено у оквиру пројекта ЕУ "Унапређење јавне интерне финансијске контроле у БиХ" као подршка развоју ФУК-а и интерне ревизије у јавном сектору БиХ.

потписан је Уговор између Централне хармонизацијске јединице МФТ БиХ и ИТ компаније, са циљем пружања услуга одржавања и осталих активности везаних за функционисање *PIFC* апликације у 2023. години.

У периоду израде овог Извјештаја, ЦХЈ МФТ БиХ се суочава са проблемом одржавања *PIFC* апликације за институције БиХ, а што даље представља за сада непремостив проблем за њену примјену и функционисање у домену вршења функције интерне ревизије.

5. Институције БиХ и особље интерне ревизије у овим институцијама пружили су у претходном периоду сву захтијевану помоћ и подршку Централној хармонизацијској јединици МФТ БиХ и Министарству финансија и трезора БиХ на одржавању и даљем развоју *PIFC* апликације и њених функција, у дијелу који се односи на интерну ревизију. У току 2023. године активности везано за *PIFC* апликацију биле су усмјерене на њено адекватно функционисање и одржавање у смислу несметаног коришћења на начин како је то захтијевано релевантним прописима.
6. *PIFC* апликација се у дијелу интерне ревизије у институцијама БиХ почела користити од 01.03.2023. године, након што су отклоњени технички проблеми који су онемогућавали задовољавајући ниво сигурности и заштите информација, а што је неопходно као предуслов за обезбјеђење повјерљивости, поузданости и безбједности података интерне ревизије, сходно Стандардима интерне ревизије. У рјешавању наведеног проблема биле су укључене, поред компаније која је израдила *PIFC* апликацију, и стручне ИТ службе Министарства финансија и трезора БиХ и Генералног секретаријата Савјета министара БиХ.

Међутим, у претходних годину дана од када је почела примјена *PIFC* апликације у институцијама БиХ у вршењу интерних ревизија, суочили смо се са више прекида у приступу Апликацији који су онемогућили њено коришћење у трајању дужем од четири мјесеца. Узрок томе је недостатак техничке подршке на одржавању сервера на којем је инсталирана *PIFC* апликација.

И у периоду израде овог Извјештаја суочавамо се са застојем у примјени и функционисању Апликације, а који је наступио 12.02.2024. године услед недостатка меморије на серверу Министарства финансија и трезора БиХ, на којем је инсталирана *PIFC* апликација.

Стручне службе Министарства финансија и трезора БиХ су се изјасниле да оне нису надлежне за одржавање *PIFC* апликације.

7. Од укупно шест институција које нису (до 31.12.2022. године) у потпуности кадровски попуниле јединицу интерне ревизије и на које се односи закључак да, заједно с Министарством финансија и трезора БиХ, обезбиједје средства и проведу процедуре запошљавања интерних ревизора у 2023. години, обавијештени смо о сљедећем:
 - Три институције су у извјештајном периоду у потпуности окончале активности на кадровском попуњавању јединице интерне ревизије, а то су Министарство финансија и трезора БиХ, Министарство комуникација и транспорта БиХ и Министарство правде БиХ;
 - Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ, као предуслов за покретање конкурсне порцедуре за кадровско попуњавање јединице интерне ревизије, требало би претходно да оконча активности на измјени Правилника о унутрашњој организацији.

На основу информације коју нам је ова институција доставила, ДКПТ БиХ је крајем 2022. године припремила Приједлог Правилника о измјенама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији, којим је предвиђено успостављање јединице интерне ревизије као нове основне организационе јединице. Овај Приједлог је добио сва позитивна мишљења надлежних институција и са истим је био послат Министарству безбједности БиХ ради просљеђивања ка Генералном секретаријату Савјета министара БиХ, али исто није учињено, те је наведени Приједлог враћен, из разлога застарјелости позитивних мишљења. ДКПТ БиХ је 12.02.2024. покренула процедуру поновног добијања позитивних мишљења од надлежних институција;

- Преостале двије институције које немају у потпуности кадровски попуњену јединицу интерне ревизије, су Министарство одбране БиХ и Министарство безбједности БиХ. Примили смо од Министарства одбране БиХ обавјештење да је дана 24.10.2023. године Сектор за управљање персоналом МО БиХ упутио кабинетима МО БиХ Приједлог попуње упражњеног радног мјеста руководиоца јединице интерне ревизије, те у истом нагласио важност попуње истог, те да до момента сачињавања годишњег извјештаја нема повратних информација о разлозима непокретања процедуре попуње предметног мјеста. Министарство безбједности БиХ обавијестило нас је да је у току процедура за попуњавање упражњене позиције Руководиоца ЈИР.
8. Од Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА, на коју се односи закључак Савјета министара БиХ да је потребно да обезбједи неопходна средства и оконча процедура успостављања јединице интерне ревизије и запошљавања интерних ревизора у 2023. години, примили смо уопштено обавјештење - да су у току активности на реализацији закључака Савјета министара БиХ о чему ће ЦХЈ бити правовремено обавијештена.
 9. Примјеном *PIFC* апликације у раду јединица интерне ревизије обезбјеђена је израда консолидованих стратешких и годишњих планова интерне ревизије на нивоу јединица интерне ревизије које, по својим надлежностима, врше функцију интерне ревизије у више институција. Појединачне Стратешке и Годишње планове интерне ревизије за 2023. годину нису благовремено донијеле сљедеће јединице интерне ревизије: Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Министарства цивилних послова БиХ, Министарства безбједности БиХ, Парламентарне скупштине БиХ и Службе за заједничке послове институција БиХ. ЈИР Министарства за људска права и избјеглице БиХ и ЈИР Министарства комуникација и транспорта БиХ припремиле су благовремено (до 31. децембра) Стратешки план и Годишњи план интерне ревизије, али су исти донијети са мањим кашњењем (у току јануара 2023. године исти су одобрени од руководиоца институције). По овом закључку дата су детаљна образложења у тачки 5.2. б) Извјештаја. У складу с тим дате су и препоруке које су, такође, садржане у претходно наведеној тачки Извјештаја.
 10. Предсједништво БиХ није потписало Повељу интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије са надлежном јединицом интерне ревизије (ЦЈИР Министарства финансија и трезора БиХ).
 11. Од двадесет (20) јединица интерне ревизије у институцијама БиХ, њих шеснаест (16) је доставило информацију о предузимању додатних мјера на реализацији нереализованих препорука интерне ревизије, у сарадњи са руководиоцима институција. Информацију о

реализацији овог закључка нисмо добили од јединица интерне ревизије: Министарства иностраних послова БиХ, Обавјештајно – безбједносне агенције БиХ, Граничне полиције БиХ и Министарства безбједности БиХ.

12. Од 20 јединица интерне ревизије укупно 18 јединица (90%) доставило је ЦХЈ извјештај о програму обезбјеђења и унапређења квалитета за извјештајни период, у којем су садржани резултати и закључци проведене контроле од стране руководиоца ЈИР, заједно са плановима активности на даљем унапређењу функције интерне ревизије. Извјештај за предметну годину нису доставиле ЈИР Министарства безбједности БиХ и ЈИР Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ. Наведене двије јединице интерне ревизије (ЈИР МБ и ЈИР ОБА), али ни Јединица интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ и интерна ревизија Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА нису доставиле ЦХЈ неопходну документацију у сврху документовања да су извршиле самопроцјену, на начин какао је то предвиђено Правилником о спровођењу обезбјеђења и унапређења интерне ревизије.
13. Парламентарна скупштина БиХ разматрала је и усвојила Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије за 2022. годину. Извјештај је усвојен на 10. сједници Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ - 22.08.2023. године, и на 8. сједници Дома народа Парламентарне скупштине БиХ – 30.08.2023. године.

8. ЗАКЉУЧАК

Сви претходно наведени подаци у овом Извјештају дати су и обрађени на основу годишњих извјештаја јединица интерне ревизије, који се достављају у папирном и електронском формату. Извјештај је уобзирео и податке из претходних годишњих консолидованих извјештаја интерне ревизије. Овај Извјештај дао је преглед законодавног оквира интерне ревизије у институцијама БиХ, податке о: активностима ЦХЈ, јединицама интерне ревизије и извршеним интерним ревизијама, препорукама из извјештаја интерне ревизије, поштовању методологије рада интерне ревизије, континуираној професионалној едукацији интерних ревизора у институцијама БиХ, податке о годишњем прегледу квалитета који проводи ЦХЈ, реализацији Оперативног годишњег акционог плана Стратегије¹¹⁰ за 2023. годину, као и о мјерама и активностима предузетим од стране институција и интерне ревизије на реализацији закључака Савјета министара БиХ.

Посебно желимо истаћи да је у сврху унапређења у овој области неопходно уложити додатне напоре на постизању боље комуникације и јачању сарадње између јединица интерне ревизије и руководства институција, с једне и јачању сарадње између јединица интерне ревизије и ревизора Канцеларије за ревизију институција БиХ и ЦХЈ, с друге стране, уз константно унапређење и повећање квалитета услуга које јединица интерне ревизије пружа.

Такође, и руководство институција треба да је заинтересовано и мотивисано за услуге и препоруке интерне ревизије, те мора постојати и градити се повјерење у рад и кредибилност интерних ревизора. Писање извјештаја и давање препорука само по себи не смије бити циљ и сврха интерне ревизије, већ се кроз њих мора радити на унапређењу система финансијског

¹¹⁰ Стратегија развоја система интерних финансијских контрола у институцијама Босне и Херцеговине за период 2020-2025. године.

управљања и контроле и стварања додате вриједности у институцијама БиХ, што би свакако требало бити постављено као циљ руководиоца институција и јединица интерне ревизије.

Као што смо то у Извјештају и навели, очекујемо да ће примјена PIFC апликације увелико олакшати и рад јединицама интерне ревизије, али и процес извјештавања учинити и ефикаснијим и бржим, у смислу израде појединачних ревизорских извјештаја и у изради годишњих извјештаја јединица интерне ревизије, а очекујемо и да ће све то омогућити ЦХЈ ефикаснију израду свеобухватних и потпунијих консолидованих извјештаја, који ће садржати и податке о статусу реализације препорука у дужем периоду. Међутим, за овај Консолидовани извјештај се нису могли користити подаци из PIFC апликације, услед више прекида у њеном функционисању у току године. Наиме и у периоду израде овог Извјештај и даље је присутан проблем нефункционисања Апликације због недостатка меморије на серверу на којем је Апликација инсталирана.

У складу са закључцима годишњег прегледа ЦХЈ који су наведени у оквиру дијела 5. *Преглед квалитета интерне ревизије у институцијама БиХ који проводи ЦХЈ* овог Извјештаја, у наставку износимо преглед препорука у којима су садржане мјере и активности које је потребно предузети у сврху даљег развоја и унапређења система интерне ревизије у институцијама БиХ, као и корективне активности које су у свом раду обавезне примјењивати јединице интерне ревизије.

9. ПРЕГЛЕД ПРЕПОРУКА

У складу са подацима и закључком наведеним у Консолидованом извјештају, препоручујемо:

- 1.** Препоручујемо Предсједништву БиХ да потпише Споразум о вршењу функције интерне ревизије и Повељу интерне ревизије са Јединицом интерне ревизије Министарства финансија и трезора БиХ.
- 2.** Препоручујемо Уставном суду БиХ да успостави функцију интерне ревизије у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ и Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ.
- 3.** Препоручује се јединицама интерне ревизије да досљедно примјењују прописану методологију рада којом је прецизно утврђен рок за израду планова рада интерне ревизије (31. децембар), а у циљу њиховог благовременог доношења континуирано јачају сарадњу с руководством институције.
- 4.** Препоручује се јединицама интерне ревизије да у својим плановима рада документују и образложе извршене процјене ризика на основу којих су планирана подручја ревидирања, те да се приликом формулисања ризика придржавају Смјерница за управљање ризицима које је донијела ЦХЈ.
- 5.** Препоручује се руководиоцима институција БиХ да у сарадњи са надлежним јединицама интерне ревизије активно учествују у поступку реализације прихваћених препорука интерне ревизије, а с циљем отклањања уочених слабости и неправилности у систему интерних контрола, а све у циљу законитог и сврсисходног коришћења буџетских средстава.
- 6.** Препоручује се руководиоцима јединица интерне ревизије и интерним ревизорима да успоставе неопходне процедуре у оквиру планирања рада и интерног оцјењивања, како би

се обезбједила потпуна искоришћеност расположивих капацитета у сврху побољшања ефикасности и ефективности у раду.

7. Препоручује се руководству институција и руководиоцима јединица интересе ревизије да планирају и обезбједи потребне услове за провођење континуиране професионалне едукације интерних ревизора, како би интерни ревизори били у могућности да континуирано унапређују своје знање и вјештине потребне за стручно и квалитетно извршавање активности интерне ревизије.
8. Препоручује се Јединици интерне ревизије Министарства безбједности БиХ, Јединици интерне ревизије Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ, Јединици интерне ревизије Министарства цивилних послова БиХ и интерној ревизији Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби – БХАНСА да се у потпуности придржавају прописа којим је уређена област контроле квалитета, сачине извјештаје уз примјену предвиђених образаца и контролних питања и доставе руководиоцу институције и Централној хармонизацијској јединици Министарства финансија и трезора БиХ
9. Препоручује се Дирекцији за координацију полицијских тијела БиХ и Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби - БХАНСА да предузму неопходне активности на измјени правилника о унутрашњој организацији у дијелу који се односи на интерну ревизију, како би се створили неопходни услови за успостављање и функционисање интерне ревизије и у овим двјема институцијама у складу с прописима који уређују ову област.
10. Препоручује се Министарству одбране БиХ, Министарству безбједности БиХ, Обавјештајно-безбједносној агенцији БиХ и Граничној полицији БиХ, у којима није у потпуности попуњена јединица интерне ревизије да, у сарадњи са Министарством финансија и трезора БиХ и Сектором за буџет МФТ БиХ, предузму све потребне активности на запошљавању особља интерне ревизије у сврху попуњавања упражњених позиција и омогућавања несметаног обављања функције интерне ревизије, у складу с прописима и у пуном капацитету.
11. Препоручује се Министарству финансија и трезора БиХ да, у сарадњи са Централном хармонизацијском јединицом МФТ БиХ, обезбједи функционисање и рад PIFC апликације у институцијама БиХ у континуитету, укључујући њено одржавање и несметано функционисање сервера на којем је инсталирана PIFC апликација.

Број: 02-1-16-7-63-23/24

Сарајево, 04.04.2024. године

ДИРЕКТОР

Мр Владимир Станимировић, с.р.

Прилог: Извјештај о реализацији Годишњег оперативног акционог плана Стратегије развоја система интерних финансијских контрола у институцијама БиХ за 2023.